
**ОШ „Саво Јовановић Сирогојно“
Сирогојно**

**ШКОЛСКИ ПРОГРАМ
ЗА V РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА
И ВАСПИТАЊА**

школска 2022-2026.

Јун 2022.

1. СВРХА, ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТЊА

Сврха програма образовања

- Квалитативно образовање и васпитање, које омогућава стицање језичке, математичке, научне, уметничке, културне, здравствене, еколошке и информатичке писмености, неопходне за живот у савременим и сложеном друштву.
- Развијање знања, вештина, ставова и вредности које оспособљавају ученика да успешно задовољава сопствене потребе и интересе, развија сопствену личност и потенцијале, поштује друге особе и њихов идентитет, потребе и интересе уз активно и одговорно учешће у економском, друштвеном и културном развоју друштва.

Циљеви и задаци програма образовања су:

- Развој интелектуалних капацитета и знања деце и ученика нужних за разумевање природе, друштва, себе и света у коме живе, у складу са њиховим развојним потребама, могућностима и интересовањима.
 - Подстицања и развој физичких и здравствених способности деце и ученика.
 - Оспособљавање за рад, даље образовање и самостално учење у складу са начелима сталног усавршавања и начелима доживотног учења.
 - Оспособљавање за самостално и одговорно доношење одлука које се односе на сопствени развој и будући живот.
 - Развијање свести о државној и националној припадности, неговање српске традиције и културе, као и традиције и културе националних мањина.
 - Омогућавање укључивања у процесе европског и међународног повезивања.
 - Развијање свести о значају заштите и очувања природе и животне средине.
 - Усвајање, разумевање и развој основних социјалних и моралних вредности демократски уређеног, хуманог и толерантног друштва.
 - Уважавање плурализма вредности и омогућавања, подстицање и изградња сопственог система вредности и вредносних ставова који се темеље на начелима различитости и собробити за све.
 - Развијање код деце и ученика радозналости и отворености за културе традиционалних цркава и верских заједница, као и етничке и верске традиције, јачање поверења међу децом и ученицима и спречавање понашања која нарушавају остваривање права на различитост.
 - Поштовања права деце, људских и грађанских права и основних слобода и развијање способности за живот у демократски уређеном друштву.
 - Развијање и неговање другарства и пријатељства, усвајање вредности заједничког живота и подстицање индивидуалне одговорности.
-

2. ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА У ПЕТОМ РАЗРЕДУ

Редни број	ОБЛИК ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	Нед.	Год.
1.	Редовна настава	27	1026
2.	Допунска настава	1	36
3.	Додатни настава	1	36
4.	Слободне наставне активности	1	36
Редни број	А. ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	Нед.	Год.
1.	Српски језици и књижевност	5	180
2.	Страни језик –Енглески језик	2	72
3.	Ликовна култура	2	72
4.	Музичка култура	2	72
5.	Историја	1	36
6.	Географија	1	36
7.	Математика	4	144
8.	Биологија	2	72
9.	Техника и технологија	2	72
10.	Информатика и рачунарство	1	36
11.	Физичко и здравствено васпитање	2	72+54
	УКУПНО	24	918

Редни број	Б. ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ		
1.	Верска настава / Грађанско васпитање ¹	1	36
2.	Други страни језик – Руски језик	2	72
	УКУПНО	3	108
Редни број	В. СЛОБОДНЕ НАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ		
1.	Чувари природе	1	36
2.	Цртање, сликање и вајање	1	36
3.	Хор	1	36
Редни број	Г. ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА		
1.	Час одељењског старешине	1	36
2.	Ваннаставне активности (Друштвене, техничке, уметничке, хуманитарне, спортске и културне и др.)	1	36
3.	Екскурзија	До 2 дана годишње	

3.1. СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖВНОСТ

СВРХА ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА

- Квалитетно образовање и васпитање, које омогућава стицање језичке, научне, уметничке, културне, еколошке и здравствене писмености, неопходне за живот у савременом и сложеном друштву.
- Развијање знања, вештина, ставова и вредности које оспособљавају ученика да успешно задовољава сопствене потребе и интересе, развија сопствену личност и потенцијале, поштује друге особе и њихов идентитет, потребе и интересе, уз активно и одговорно учешће у економском, друштвеном и културном животу и допринос демократском, економском и културном развоју друштва.

ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ

- Циљ наставе српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика на којем ће се усме но и писмено правилно изражавати, да упознају, доживе и оспособе се да тумаче одабрана књижевна дела, позоришна, филмска и друга уметничка остварења из српске и светске баштине.

Задаци наставе српског језика:

- развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и унапређује;
- основно описмењавање најмлађих ученика на темељима ортоепских и ортографских стандарда српског књижевног језика;
- поступно и систематично упознавање граматике и правописа српског језика;
- оспособљавање за успешно служење књижевним језиком у различитим видовима његове усмене и писмене употребе и у различитим комуникационим ситуацијама;
- развијање осећаја за аутентичне естетске вредности у књижевној уметности;
- оспособљавање за самостално читање, доживљавање, разумевање, свестрано тумачење и вредновање књижевноуметничких дела разних жанрова.

3.1.1. Глобални план рада – годишњи фонд часова 180

Ред.бр.	Предметна Област	МЕСЕЦ										Обрада	Утврђи- вање	Укупно
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			
1.	КЊИЖЕВНОСТ	6	7	8	6	7	5	10	10	6	5	51	19	70
2.	ЈЕЗИК	9	10	9	8	6	4	8	7	6	3	45	25	70
3.	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	5	6	4	6	4	0	4	2	7	2	8	32	40
Укупно		20	23	21	20	17	9	22	19	29	10	122	58	180

<i>Наставна тема</i>	<i>Начин реализације</i>	<i>Исходи</i>
<p>КЊИЖЕВНОСТ ЛИРИКА Лектира 1. Народна песма: Вила зида град 2. Народне лирске песме о раду(избор); народне лирске породичне песме (избор) 3. Бранко Радичевић: Певам дању, певам ноћу 4. Милица Стојадиновић Српкиња: Певам песму 5. Душан Васиљев: Домовина/Алекса Шантић: Моја отаџбина 6. Војислав Илић: Зимско јутро 7. Милован Данојлић: Шљива/Десанка Максимовић: Сребрне плесачице 8. Пеђа Трајковић: Кад књиге буду у моди</p> <p>Књижевни термини и појмови Песник и лирски субјекат. Мотиви и песничке слике као</p>	<p>Програм књижевности се реализује обрадом текстова из лектире која је разврстана на обавезни, допунски и изборни део. Комбиновањем и повезивањем различитих текстова успоставља се вертикална и хоризонтална корелација уз помоћ којих се ученици поступно уводе у свет књижевности. При обради текста примењиваће се јединство аналитичких и синтетичких поступака и гледишта са циљем да се ученици оспособе за самосталан исказ, истраживачку делатност и заузимање критичких ставова. Исходи ове области су засновани на читању тако да је оно главна активност. У петом разреду негује се доживљајно читање, а ученици се поступно уводе у истраживачко читање и оспособљавају да искажу свој доживљај уметничког дела.</p>	<p>По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - разликује књижевни и некњижевни текст; - упоређује одлике фикционалне и нефикционалне књижевности - чита са разумевањем и опише свој доживљај различитих врста књижевних дела - чита са разумевањем одабране примере осталих типова текстова - одреди род књижевног дела и књижевну врсту - разликује карактеристике народне од карактеристика уметничке књижевности - разликује реалистичну прозу и прозу засновану на натприродној мотивацији - анализира елементе композиције лирске песме (строфа, стих); епског дела у стиху и у прози (делови фабуле - поглавље, епизода; стих); драмског дела (чин, сцена, појава) - разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца - разликује облике казивања - увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике

<p>елементи композиције лирске песме. Врста строфе према броју стихова у лирској песми: катрен; врста стиха по броју слогова (десетерац и осмерац). Одлике лирске поезије: сликовитост, ритмичност, емоционалност.</p> <p>Стилске фигуре: епитет, оноματοпеја. Врсте ауторске и народне лирске песме: описне (дескриптивне), родољубиве (патриотске); митолошке, песме о раду (посленичке) и породичне.</p> <p>ЕПИКА Лектира</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Народна песма: Свети Саво 2. Народна песма: Женидба Душанова (одломак о савладавању препрека заточника Милоша Војиновића) 3. Еро с онога свијета 4. Ђевојка цара надмудрила 5. Милован Глишић: Прва бразда 6. Стеван Сремац: Чича Јордан (одломак) 7. Бранко Ћопић: Поход на Мјесец 8. Иво Андрић: Мостови 9. Данило Киш: Дечак и пас 10. Горан Петровић: Месец над 		<ul style="list-style-type: none"> - одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевно-уметничком тексту - процени основни тон певања, приповедања или драмске радње (шалвив, ведар, тужан и сл.) - развија имагинацијски богате асоцијације на основу тема и мотива књижевних дела - одреди тему и главне и споредне мотиве - анализира узрочно-последично низање мотива - илуструје особине ликова примерима из текста - вреднује поступке ликова и аргументовано износи ставове - илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима - уважава националне вредности и негује српску културноисторијску баштину - наведе примере личне добити од читања - напредује у стицању читалачких компетенција - упореди књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст
--	--	---

тепсијом (први одломак приче "Бели хлеб од претеривања" и крај приче који чине одељци "Можеш сматрати да си задобио венац славе" и "Мрави су вукли велике трошице тишине")

11. Антон Павлович Чехов: Шала

Књижевни термини и појмови

Писац и приповедач.

Облици казивања: приповедање у првом и трећем лицу.

Фабула: низање догађаја, епизоде, поглавља.

Карактеризација ликова - начин говора, понашање, физички изглед, животни ставови, етичност поступака.

Врсте епских дела у стиху и прози: епска народна песма, бајка (народна и ауторска), новела (народна и ауторска), шаљива народна прича.

Врста стиха према броју слогова: десетерац.

ДРАМА

Лектира

1. Бранислав Нушић: Кирија

2. Душан Радовић: Капетан Џон

Пиплфокс

3. Љубиша Ђокић: Биберче

Књижевни термини и појмови

Позоришна представа и драма.

Чин, појава, лица у драми, драмска радња.

Сцена, костим, глума, режија.

Драмске врсте: једночинка, радио-драма.

**НАУЧНОПОПУЛАРНИ И
ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ**

(бирати до 2 дела)

1. Вук Ст. Караџић: Моба и прело
(одломак из дела Живот и обичаји
народа српскога)

2. Доситеј Обрадовић: О љубави
према науци

3. М. Петровић Алас: У царству
гусара (одломци)

4. Милутин Миланковић: Успомене,
доживљаји, сазнања (одломак)

5. Избор из енциклопедија и
часописа за децу

ДОМАЋА ЛЕКТИРА:

1. Елске народне песме (о
Немањићима и Мрњавчевићима -
преткосовски тематски круг)

2. Народне бајке, новеле, шаљиве
народне приче (избор); кратке
фолклорне форме (питалице,
брзалице, пословице, загонетке)

<p>3. Бранислав Нушић: Хајдуци 4. Данијел Дефо: Робинсон Крусо (одломак о изградњи склоништа) 5. Марк Твен: Доживљаји Хаклберија Фина/Краљевић и просјак/Доживљаји Тома Сојера 6. Избор ауторских бајки (Гроздана Олујић; Ивана Нешић: Зеленбабини дарови (одломци)) 7. Игор Коларов: Аги и Ема 8. Избор из савремене поезије за децу (Александар Вучо, Мирослав Антић, Драгомир Ђорђевић, Владимир Андрић, Дејан Алексић...)</p> <p>Допунски избор лектуре (бирати до 3 дела)</p> <p>1. Јован Јовановић Змај: Песмо моја (из Ђулића) 2. Стеван Раичковић: Велико двориште (избор)/Мале бајке (избор) 3. Иван Цанкар: Десетица 4. Љубивоје Ршумовић: Ујдурме и зврчке из античке Грчке (избор)/Густав Шваб: Приче из старине 5. Џон Р. Р. Толкин: Хобит (одломци) 6. Никол Лезије: Тајна жутог балона 7. Корнелија Функе: Господар лопова (одломак)</p>		
---	--	--

<p>8. Вида Огњеновић: Путовање у путопис (одломак) 9. Владислава Војновић: Приче из главе (избор, осим приче Позориште) 10. Дејан Алексић: Музика тражи уши (избор)/Кога се тиче како живе приче (избор) 11. Јован Стерија Поповић: Лажа и паралажа (одломак о Месечевој краљици) и Едмон Ростан: Сирано де Бержерак (одломак о путу на Месец) Дело завичајног аутора по избору.</p>		
<p style="text-align: center;">ЈЕЗИК</p> <p style="text-align: center;">1. ГраMATика (морфологија, синтакса)</p>	<p>Програм граматике се реализује поступно, где се језик ученицима представи и тумачи као систем. Ниједна језичка појава се не изучава</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разликује променљиве речи од непроменљивих - разликује категорије рода, броја, падежа речи које имају деклинацију - разликује основне функције и значења падежа

<p>Променљиве речи: именице, заменице, придеви, бројеви (с напоменом да су неки бројеви непроменљиви), глаголи; непроменљиве речи: прилози (с напоменом да неки прилози могу имати компарацију) и предлози.</p> <p>Именице - значење и врсте (властите, заједничке, збирне, градивне; мисаоне, глаголске). Промена именица (деклинација): граматичка основа, наставак за облик, појам падежа.</p> <p>Основне функције и значења падежа (с предлозима и без предлога): номинатив (субјекат); генитив (припадање и део нечега); датив (намена и усмереност); акузатив (објекат); вокатив (дозивање, обраћање); инструментал (средство и друштво); локатив (место).</p> <p>Придеви - значење и врсте придева (описни, присвојни, градивни; месни и временски); род, број, падеж и компарација придева.</p> <p>Слагање придева са именицом у роду, броју и падежу.</p> <p>Заменице - личне заменице: промена, наглашени и ненаглашени облици, употреба личне заменице</p>	<p>изоловано, већ се повезује са обрађеним текстовима из књижевности, али и са непосредном говорном праксом. На тај начин се настава граматике приближава животним потребама у којима се примењени језик појављује као свестрано мотивисана људска активност. Садржај вежбања граматике се одређује на основу континуираног праћења језичког испољавања ученика. Тако ће настава граматике бити у функцији оспособљавања ученика за правилно комуницирање савременим српским језиком.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - употребљава падежне облике у складу са нормом - употребљава глаголске облике у складу са нормом - разликује основне реченичне чланове (у типичним случајевима)
---	---	--

<p>сваког лица себе, се.</p> <p>Бројеви - врсте и употреба: главни (основни, збирни бројеви, бројне именице на -ица) и редни бројеви.</p> <p>Глаголи - глаголски вид (несвршени и свршени); глаголски род (прелазни, непрелазни и повратни глаголи); глаголски облици (грађење и основно значење): инфинитив (и инфинитивна основа), презент (презентска основа, наглашени и ненаглашени облици презента помоћних глагола), перфекат, футур I.</p> <p>Предикатска реченица - предикат (глаголски; именски); слагање предиката са субјектом у лицу, броју и роду; прави и неправи објекат; прилошке одредбе (за место, за време, за начин; заузрок и за меру и количину); апозиција.</p>		
<p style="text-align: center;">2. Правопис</p> <p>Велико слово у вишечланим географским називима; у називима институција, предузећа, установа, организација (типични примери); велико и мало слово у писању</p>	<p>Правописна правила се усвајају путем систематских вежбања. У оквиру правописних вежби повремено ће се проверавати графија. Ученици ће се подстицати да уочавају и исправљају правописне грешке у СМС комуникацији, као и у различитим типовима комуникације путем интернета. На овим часовима</p>	<p>- доследно примењује правописну норму у употреби великог слова; састављеног и растављеног писања речи; интерпункцијских знакова</p> <p>- користи правопис (школско издање)</p>

<p>присвојних придева. Заменица Ви из поштовања. Одрична речца не уз именице, придеве и глаголе; речца нај у суперлативу; вишечлани основни и редни бројеви. Интерпункцијски знаци: запета (у набрајању, уз вокатив и апозицију); наводници (наслови дела и називи школа); црта (уместо наводника у управном говору).</p>	<p>ће се користити штампано издање Правописа, а ученици ће се упућивати на служење и електронским издањем.</p>	
<p>3. Ортоепија</p> <p>Место акцента у вишесложним речима (типични случајеви). Интонација и паузе везане за интерпункцијске знакове; интонација упитних реченица. Артикулација: гласно читање брзалица, најпре споро, а потом брже (индивидуално или у групи).</p>	<p>Ортоепске вежбе су изузетно битне за правилан изговор, али се оне неће реализовати као посебне наставне јединице, већ уз одговарајуће теме из граматике и књижевности. Уз коришћење аудио снимака, ученике треба навикавати да препознају, репродукују и усвоје правилно акцентован говор. Као ортоепска вежба спроводиће се и говорење напамет научених одломака у стиху и прози уз помоћ аудитивних наставних средстава.</p>	<p>- правилно изговара речи водећи рачуна о месту акцента и интонацији реченице - говори јасно поштујући књижевнојезичку норму - течно и разговетно чита наглас књижевне и неуметничке текстове</p>

<p>ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА Препричавање, причање, описивање - уочавање разлике између говорног и писаног језика; писање писма (приватно, имејл) Богаћење речника: синоними и антоними; некњижевне речи и туђице - њихова замена језичким стандардом; уочавање и отклањање безначајних појединости и сувишних речи у тексту и говору. Техника израде писменог састава (тежиште теме, избор и распоред грађе, основни елементи композиције и груписање грађе према композиционим етапама); пасус као уже тематске целине и његове композицијско-стилске функције. Осам домаћих писмених задатака. Четири школска писмена задатка.</p>	<p>- Ова наставна област реализује се кроз повезивање с обрадом књижевних текстова као репрезентативних образаца изражавања, а такође и са наставом граматике и правописа. Језичка култура се негује спровођењем лексичко-семантичких и стилских вежби које ће богатити и развијати способност и вештину изражавања. Сва вежбања изводе се на тексту или у току говорних вежби. Када су у питању домаћи и школски писмени задаци, ученици ће користити и латинично писмо.</p>	<p>- користи различите облике казивања: дескрипцију (портрет и пејзаж), приповедање у 1. и 3. лицу, дијалог - издваја делове текста (наслов, пасусе) и организује га у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) - саставља говорени или писани текст о доживљају књижевног дела и на теме из свакодневног живота и света маште - проналази експлицитно и имплицитно садржане информације у једноставнијем књижевном и некњижевном тексту - напамет говори одабране књижевне текстове или одломке</p>
--	---	---

Опште предметне компетенције:

Компетенција за учење:

- Има позитиван и одговоран однос према учењу.
- Мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје.
- Користи различите изворе информација и има критички однос према њима.
- Примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом.
- Способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

Одговорно учешће у демократском друштву:

- Има позитиван став према поштовању људских права и слобода.
- Зна дечја и основна људска права и одговорности, уме да препозна њихово кршење и способан је да их аргументовано брани.
- Понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву.
- Примењује процедуре демократског друштва у одлучивању и избору; поштује одлуке већине и уважава мишљења мањине.
- Негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу.
- Промовише позитивне вредности друштва у различитим активностима (нпр. хуманитарне, еколошке, културно-уметничке акције; борба против насиља и дискриминације по било ком основу (нпр. верском, националном, родном, узрасном, етничком...)); акције против болести зависности, злостављања животиња итд.).

Естетичка компетенција:

- Показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара.
- Препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања.
- Употребљава основне појмове, схеме и правила који припадају теоријама уметничких грана које постоје у основном образовању.

Комуникација:

- Познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, невербалну, телефоном, преко интернета итд.).

- Уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене.
- Уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност.
- Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.
- Користи на одговарајући и креативан начин језик и стил који је специфичан за различите дисциплине; кроз комуникацију негује културу изражавања и чува језички идентитет.
- Уме да саслуша излагање саговорника до краја и без упадица.

Одговоран однос према околини:

- Сагледава које активности (обрасци понашања), на личном нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу унапредити стање и квалитет животне средине и природе.
- Активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју.

Одговоран однос према здрављу:

- Бира стил живота и навике имајући на уму добре стране и ризике тог избора. Разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор.

Предузимљивост и оријентација ка предузетништву:

- Препознаје сопствене предности и своје могућности у односу на будуће образовање и професионалну оријентацију;
- Спреман је да учествује у самосталним и тимским пројектима; способан је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији; учествује у активностима са другима у оквиру своје тимске улоге;
- Мотивисан је и зна да истакне своје добре особине које су важне за обављање школских и радних задатака и користи ЦВ и мотивационо писмо да опише своје компетенције, жеље и очекивања.
- Зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховог остваривања.

Рад с подацима и информацијама:

- Зна да је за разумевање појава и догађаја и доношење компетентних одлука потребно имати релевантне и поуздане податке и разликује податак/ информацију од њиховог тумачења.
- Користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника.
- Користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области.

Решавање проблема:

- Препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства.
- Планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира редослед активности, избор извора информација, средстава/опреме коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће се консултовати).
- Решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством.
- Самостално или консултујући друге особе (вршњаке, наставнике, родитеље) преиспитује начин решавања проблема, алтернативне начине решавања, тачност и прецизност решења.
- Формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао/дошла у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара. Стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним.
- Проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама.

Сарадња:

- активно и конструктивно учествује у раду групе или пара,
- поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи
- или пару,
- доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе,
- одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених,
- критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.

Дигитална компетенција:

- Уме да претражује, критички анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ.
- Уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства.
- Приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин.
- Ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу.
- Препознаје предности, ризике и опасности по себе и друге и одговорно поступа при коришћењу ИКТ.

Специфичне предметне компетенције

Језик:

Основни ниво:

Разуме шта је језик, поштује свој језик и поштује друге језике. Разликује појмове књижевног и народног језика. Примењује књижевнојезичку норму у вези са гласовима, облицима речи и реченицама. Разуме значење речи из уџбеника, лектире и свакодневне комуникације и уме правилно да их употреби у одговарајућем облику и контексту. Говори јасно и саговорника слуша пажљиво, уз уважавање. Саставља једноставан говорени или писани текст о доживљају књижевног дела, као и о темама из свакодневног живота и света маште. Користи оба писма, дајући предност ћирилици. Влада основним жанровима писане комуникације потребним за учешће у друштвеном животу. Примењује правописну норму у једноставним примерима и уме да се служи школским издањем Правописа.

Средњи ниво:

Употребљава фонд речи у складу са основним нивоом образовања. Примењује правописна правила у сложенијим примерима и уме да се служи речницима, приручницима и енциклопедијама. Јасно формулише своје мишљење. Саставља логичан и структуриран сложенији говорени или писани текст, тумачећи основне идејне и формалне елементе једноставнијег књижевног и неуметничког текста.

Напредни ниво:

Има богат речник и доживљава језик као низ могућности које му служе у изражавању. Говори о одабраним темама из језика, књижевности и културе које су предвиђене градивом, примењујући основне говорничке вештине. Саставља једноставнији аргументативни текст. Доследно примењује правописну норму из сваке правописне области предвиђене обавезним школским програмом.

Књижевност:

Основни ниво:

Разговорно и течно чита. У различите сврхе чита, разуме и парафразира краћи једноставнији књижевни и неуметнички текст из обавезног школског програма. Уме укратко да опише свој доживљај књижевног дела и издвоји тражене информације у неуметничком тексту. Познаје ауторе књижевних дела предвиђених програмом. Прави разлику између усмене и ауторске књижевности.

Средњи ниво:

Тумачи и критички промишља дужи једноставнији књижевни и неуметнички текст из обавезног школског програма. Истраживачки тумачи кључне чиниоце структуре књижевног дела, као и његове тематске, идејне, стилске, језичке и композиционе особине. Познаје основне књижевне термине и адекватно их примењује у тумачењу књижевних дела.

Напредни ниво:

Доживљајно, истраживачки и критички чита, тумачи и вреднује књижевне и неуметничке текстове средње сложености из школског програма. Користи више гледишта у тумачењу књижевног дела. Пореди истакнуте тематске, композиционе и стилске одлике анализираног књижевног дела са другим делима.

Кључни појмови : Реченице, падежи, променљиве врсте речи, глаголи, непроменљиве врсте речи, Велико слово, знакови интерпункције, писање речце НЕ, Писмене вежбе и домаћи задаци, провере знања, Говорне вежбе, изражајно казивање стихова, јачање вербалног самопоуздања, Лирика, епика

Упутство за дидактичко-методичко остваривање програма:

Грамматика:

Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, паноа,

Увођење ученика у главне појмове граматике, српског језика прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима

Самоевалуација и евалуација

Правопис:

Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: текстова, табела

Самоевалуација и евалуација

Кроз практичне примере ученици показују могућност да самостално користе правописне знаке

-Дата правописна правила ученици примењују у говорној култури

Корелација: страни језици, информатика

Писмено изражавање:

Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: Ученици развијају своју писменост

-Ученици подстичу своју стваралачку моћ и развијају кретивност

-Одговарањем на различите теме ученици негују врлине и позитивне вредносне системе

-Многобројним примерима ученици евалуирају своје знање

-Ученици практично примењују усвојена теоријска знања о речима, реченици и падежима

-Самостално примењују правописна правила

Самоевалуација и евалуација

Корелација: веронаука, народна традиција, историја, музичко

Усмено изражавање:

Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: Јавним излагањем ученици развијају реторичке способности

-Изражајним казивањем стихова потврђују лепоту народног стваралаштва

-Самосталним изражавањем ученици богате речник и побољшавају свакодневну комуникацију

Самоевалуација и евалуација

Корелација: реторика, историја,

Књижевност:

Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: Изражајним читањем ученици утичу на говорну културу

-Читањем самостално доносе закључке о стваралаштву појединих писаца

- Уочавањем стилских средстава ученици вреднују литерарни поступак
- На примеру песме стичу и примењују знања о строфи, стиху и рими.
- Читањем различитих приповедних врста ученици развијају позитиван став о прозном стваралаштву
- Познавањем стваралачког опуса неког писца ученици самостално закључују о вредностима тих дела
- Читајући уче да препознају оно што ће их лично највише заинтересовати и подстаћи да се тиме додатно баве
- На основу анализе дела стичу знања о приповедним поступцима, перспективи приповедача
- Упоређују народно и уметничко прозно стваралаштво и уочавају сличности и разлике

Самоевалуација и евалуација

Повезивање са савременошћу

Корелација су другим предметима: српски, ликовно, веронаука, географија

Исходи воде ка следећим стандардима:

Граматика:

CJ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези са облицима речи

CJ.1.3.8. одређује реченичне и синтагматске чланове у типичним (школским) примерима

CJ.2.3.3. познаје врсте речи; препознаје подврсте речи; уме да одреди облик променљиве речи CJ.2.3.6. одређује реченичне и синтагматске чланове у сложенијим примерима

CJ.3.3.4. познаје подврсте речи; користи терминологику у вези са врстама и подврстама речи и њиховим граматичким категоријама

CJ.3.3.6. познаје главна значења падежа и главна значења глаголских облика (уме да их објасни и зна терминологију у вези са њима)

Правопис:

CJ.1.2.8. примењује правописну норму (из сваке правописне области) у једноставним примерима

CJ.2.2.5. зна правописну норму и примењује је у већини случајева

CJ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму

Писмено изражавање:

CJ.1.2.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу)

CJ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу

CJ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је целовит и кохерентан CJ.2.2.2. саставља вест, реферат и извештај

CJ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднаслове деловима текста

CJ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму

Усмено изражавање:

SJ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу

SJ.1.2.3. саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да организује у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста)

SJ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је целовит и кохерентан SJ.2.2.2. саставља вест, реферат и извештај

Књижевност:

SJ.1.4.1. повезује наслове прочитаних књижевних дела са именима аутора тих дела

SJ.1.4.2. разликује типове књижевног стваралаштва (усмена и ауторска књижевност)

SJ.1.4.3. разликује основне књижевне родове: лирику, епику и драму

SJ.1.4.4. препознаје врсте стиха (римовани, неримовани; осмерац и десетерац)

SJ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноуметничком тексту: наратија, дескрипција, дијалог, монолог

SJ.1.4.6. препознаје постојање стилских фигура у књижевноуметничком тексту (епитет, поређење, оноματοпеја)

SJ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: тему, мотив, фабулу, време и место радње, лик...

SJ.2.4.2. повезује наслов дела из обавезне лектире и род, врсту и лик из дела; препознаје род и врсту књижевноуметничког дела на основу одломка, ликова, карактеристичних ситуација SJ.2.4.5. препознаје и разликује одређене (тражене) стилске фигуре књижевноуметничком тексту

SJ.3.4.3. разликује аутора дела од лирског субјекта и приповедача у делу

Упутство за формативно и сумативно оцењивање ученика:

Граматика:

Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика

Домаћи задатак

Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова

Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика

Рад на тексту-групни рад

Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова

Домаћи задатак

Писана провера-вежба

Правопис:

Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика

Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова

Домаћи задатак-Радна свеска

Писана провера-вежба

Усмено изражавање:

Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика

Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова

Презентације ученика, панои

Домаћи задатак

Писана провера-вежба дебата

Књижевност:

Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика

Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова

Домаћи задатак

Провера

НАЧИН ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА

Део школског програма биће индивидуални планови за ученике којима је потребна додатна подршка због сметњи и тешкоћа у развоју и учењу, као и надареним ученицима.

3.1.2. Допунска настава

ДОПУНСКА НАСТАВА се организује за ученике који - из објективних разлога- у редовној настави матерњег језика не постижу задовољавајуће резултате у неком од програмско-тематских подручја. Допунски рад се организује током целе године, односно одмах чим се уоче тешкоће појединих ученика у усвајању програмских садржаја.

број	трајање	садржај програма	начин остваривања	врсте активности	облици остваривања	исходи
1 ГРАМАТИКА И ЈЕЗИК	27	Прост глаголски и именски предикат (3) Апозиција Објекат - прави и неправи (2) Падежи - употреба одговарајућег облика у реченици Разликовање падежа (3) Служба падежа у реченици (субјекат, објекат)(2) Компарација придева (2) Промена личних заменица по падежима (3) Разликовање енклитика од дужих облика личних заменица када се гласовно подударају Глаголски вид - разликовање Глаголски род – разликовање Презент помоћних глагола (2) Промена глагола кроз презент, перфекат, футур 1(2) Предлози и прилози Придеви и прилози (2)	- појашњава службу реченичних чланова - појашњава облике именских речи - проналази једноставније примере за вежбу - прати рад ученика - подстиче и охрабрује ученика у раду и напредовању	- прати наставаникова појашњења; - прати захтеве задатака - ради задатке за вежбу - поставља питања	фронтални рад индивидуални рад	Ученик: - препознаје реченичне чланове у једноставнијим примерима - препознаје падеже у типичним примерима - препознаје основне глаголске облике - препознаје променљиве врсте речи - препознаје предлоге и прилоге

2. КЊИЖЕВНОСТ	3	Изражајно читање уз поштовање правописних знакова Подвлачење најбитнијих података у тексту (2)	<ul style="list-style-type: none"> - појашњава захтеве задатака - проналази пригодне краће текстове за рад и вежбу - прати рад и напредовање ученика - даје задатке и инструкције 	<ul style="list-style-type: none"> - проналази тражене податке у тексту - поставља питања - ради задатке - упоређује одговоре 	<p>фронтални рад</p> <p>индивидуални рад</p>	<p>Ученик</p> <ul style="list-style-type: none"> - изражајно чита ћирилични и латинични текст - подвлачи и издваја најбитнији податак у тексту
3. ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ	6	Писање присвојних придева Писање вишечланих назива установа и организација Писање суперлатива придева Писање заменица Писање одричне речце НЕ (2)	<ul style="list-style-type: none"> - појашњава задатке - проналази адекватне примере за вежбу - прати рад и напредовање ученика 	<ul style="list-style-type: none"> - прати инструкције наставника - ради задатке 	<p>фронтални рад</p> <p>индивидуални рад</p>	<p>примењује правописну норму у једноставнијим примерима</p>

И. ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА 3. ПРАВОПИС	6	<ul style="list-style-type: none"> - Писање придевских сложеница и полусложеница - Вишечлани називи - употреба великог слова - Описивање - портрет, пејзаж - Примењивање научене правописне норме на непознатом тексту - Правилна употреба падежа - уочавање падежних конструкција у којима се често грешу у средствима јавног информисања(2) 	<ul style="list-style-type: none"> - проналази примере у текст за језичку анализу; - саставља и осмишљава примере за вежбање; - даје појашњења и образлаже ученичке радове 	<ul style="list-style-type: none"> - решава понуђене задатке - поставља питања - самостално саставља резиме - у писаној форми аргуентује став на основу података из текста 	<p>фронтални рад</p> <p>индивидуални рад</p>	<ul style="list-style-type: none"> - доследно примењује правописну норму у вези с падежима и облицима именских речи
-----------------------------------	---	--	---	--	--	--

3.1.3. Додатна настава

Садржаји програма	Број часова	Активности ученика	Активности наставника	Начини и поступци остваривања рада	Циљеви и задаци садржаја програма
Увод ученика у анализу дела народне књижевности	1	-уочава -анализира према датом плану - креира	-презентује -усмерава ученика -подстиче на размишљање -развија код ученика аналитичко, синтетичко, индуктивно, дедуктивно мишљење	-фронтални, Индивидуални, групни	-Увод у анализу дела народне књижевности и упознавање са битним књижевнотеоријским појмовима (мотив, план дела, фабула, сиже, анализа ликова итд.)
Главни и зависни реченични чланови	1	- уочава -анализира -упоређује	-презентује -подстиче ученика на увиђање, закључивање, упоређивање	-фронтални -индивидуални	- Главни и зависни реченични чланови (субјекат, предикат, објекат, апозиција, атрибут) - Уочавање подврста главних и зависних реченичних чланова на тежим примерима
Граматичке категорије именичких речи	1	-уочава -именује -открива	-презентује -усмерава ученика -подстиче на размишљање -развија код ученика аналитичко, синтетичко, индуктивно, дедуктивно мишљење	-фронтални -индивидуални	- Уочавање битних граматичких категорија именичких речи (број, род, падеж, поређење, вид)
Значење и функција падежа	1	- повезује -отквира релације	-презентује -усмерава ученика -подстиче на размишљање -развија код ученика аналитичко, синтетичко, индуктивно, дедуктивно мишљење	-фронтални -индивидуални	-Проширивање знања о значењу и функцији падежа - Примена стеченог знања о падежим на тежим примерима
Одабрани задаци са такмичења	3	-закључује - примењује	-презентује -усмерава ученика	-фронтални -индивидуални	- Примена стечених знања у решавању задатака са такмичења
Глаголи и глаголски облици	1	- именује - примењује - закључује	- Презентује - Припрема наставни материјал	- фронтални, индивидуални	- Проширивање знања о глаголима и глаголским облицима

3.2. ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Циљ наставе енглеског језика у основном образовању заснива се на потребама ученика које се остварују овладавањем комуникативних вештина и развијањем способности и метода учења страног језика. Стога, циљ наставе страног језика је развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова, стицање позитивних односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији. Током основног образовања, ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писаној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи.

Општи стандарди

Кроз наставу страних језика ученик богати себе упознајући другог, стиче свест о значају сопственог језика и културе у контакту са другим језицима и културама. Ученик развија радозналост, истраживачки дух и отвореност према комуникацији са говорницима других језика.

Задаци на нивоу језичких вештина

Разумевање говора

Ученик треба да разуме краће дијалоге (до 7 реплика/питања и одговора), приче и песме о темама предвиђеним наставним програмом, које

чује уживо или са аудио-визуелних записа, разуме општи садржај и издвоји кључне информације из краћих и прилагођених текстова после

2-3 слушања, разуме и реагује на одговарајући начин на усмене поруке у вези са личним искуством и са активностима на часу.

Усмено изражавање

Ученик треба да, у оквиру програмом предвиђене језичке грађе, буде оспособљен да савременим језиком, примереним свакодневном

комуникацији, искаже једноставну усмену поруку, да буде у стању да учествује у једноставном разговору, да једноставно и јасно исприча лични

доживљај, садржај разговора или наративног текста.

Разумевање писаног текста

Ученик треба да прочита и разуме једноставне поруке, знакове, информације, да разуме, глобално, селективно и на нивоу имплицитног, једноставније аутентичне текстове, писане савременим језиком, у вези са свакодневним ситуацијама и из домена његовог интересовања.

Писано изражавање

Ученик треба да, у оквиру програмом предвиђене језичке грађе, буде способан да напише своје личне податке, да напише честитку, једноставну поруку и краће неформално писмо, да опише неки доживљај и место у којем живи, да напише нешто о себи и својим интересовањима, да напише кратак резиме (до 50 речи или више), о ономе што је чуо, видео или прочитао и изнесе лични став (допадање, недопадање, слагање, неслагање и друго).

Дијалог

Ученик треба да да је способан да користи научене фразе и изразе док води дијалог са наставником, другим учеником или евентуално говорником коме је енглески матерњи језик.

Развијање социо-културне компетенције

Поред сазнања о основним чињеницама везаним за историју, географију, културу и уметност земаља чији језик учи, ученик треба да стекне увид, у оквиру поља свог интересовања и искуства, у сличности и разлике у навикама (вербална и невербална комуникација), обичајима, менталитету и институцијама између наше земље и земаља чији језик учи.

3.2.1. Глобални план рада – годишњи фонд часова 72

Редни број	НАСТАВНА ТЕМА	Укупан број часова	Број часова обраде	Број осталих часова
1.	INTRODUCTION	3	-	3
2.	MY LIFE	12	4	8
3.	ANIMALS	13	4	9
4.	HOLIDAYS	10	4	6
5.	FOOD	12	4	8
6.	THE WORLD	13	4	9
7.	ENTERTAINMENT	9	4	5
Укупан број часова:		72	24	48

<i>Наставна тема</i>	<i>Начин реализације</i>	<i>Исходи</i>
<p>1. Introduction Поздрављање; представљање себе и других и тражење/ давање информација о себи и другима у ширем друштвеном контексту; описивање способности у садашњости; описивање живих бића, предмета и места и положаја у простору; изражавање припадања и поседовања; изражавање молби и захтева.</p>	<p>Слушање и реаговање на команде наставника на страном језику или са аудио записа (слушај, пиши, повежи, одреди али и активности у вези са радом у учионици); Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.). Мануелне активности (израда панона, презентација зидних новина, постера и сл.). Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.). Игре примерене узрасту</p>	<p>По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - разумеју краће текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе; - поздравеи отпоздраве, представесебе и другог користећи једноставна језичка средства; - поставе и одговоре на једноставнија питања личне природе; - у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима; -разумеју једноставније текстове у којима се описују способности у садашњости; - размене информације које се односе на способности; - опишу сталне способности у садашњости користећи неколико везаних исказа; - разумејуједноставнији опис живих бића, предмета и места и положаја у простору; - опишу жива бића, предмете и места и положаја у простору, користећиједноставнија језичка средства; - разумеју и формулишу једноставније изразе који се односе на поседовање и припадност; - питају и кажу шта неко има / нема и чије је нешто; - разумеју и реагују на једноставне молбе; - упуте једноставне молбе; - уочавају сличности и разлике у култури становања (разлика у појму „башта“) и породичним односима у ВБ и код нас, начину разоноде и популарним

		спортовима/активностима међу децом и младима.
--	--	---

<p>2. My life</p> <p>Описивање догађаја у садашњости; давање информација о себи и тражење/давање основних информација о себи и другима у ширем друштвеном контексту; изражавање хронолошког времена (сати и минути, дани у недељи, датуми); изражавање допадања/недопадања; описивање и честитање празника и рођендана.</p>	<p>Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.). Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала. Повезивање краћег текста и реченица са сликама/илустрацијама. Рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истраживачки рад.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставније текстове у којима се описују сталне и уобичајене радње/активности; - размене информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; - опишу сталне, уобичајене радње/активности користећи неколико везаних исказа; - разумеју, тражеи дају једноставнија обавештења о хронолошком времену у ширем комуникативном контексту; - поставе и одговоре на једноставнија питања личне природе; - у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима; - опишу дневни / недељни распоред активности; - разумеју и реагују најједноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања; - израз допадање и недопадање уз једноставно образложење; - разумеју честитку и одговоре на њу; - упуте пригодну честитку; - разумеју и, примењујући једноставнија језичка средства, опишу начин прославе рођендана, као и време и начин прославе празника у земљама енглеског говорног подручја; - уоче сличности и разлике у временској организацији школске године у ВБ и код нас (мали и велики распуст)
--	--	---

<p>3. Animals</p> <p>Описивање догађаја у садашњости – тренутних и сталних/уобичајених догађаја/активности; описивање догађаја у причама; изрицање обавеза; изражавање интересовања, допадања/недопадања</p>	<p>Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или, пак, именовање наслова.</p> <p>Склапање измешаних фрагмената текста смисаону целину, одговарање на питања, попуњавање празнине у тексту, табели; решавање задатака вишеструког избора; решавање задатака тачно/нетачно.</p> <p>Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставније текстове у којима се описују тренутне радње; - размене информације које се односе на тренутне радње/активности; - разумеју и размене информације које се односе на тренутне и сталне /уобичајене радње/активности - опишу сталне, уобичајене и тренутне догађаје / активности користећи неколико везаних исказа; - разуме и реагује на своје и туђе обавезе; - размени једноставније информације које се односе на своје и туђе обавезе и правила понашања; - представе листу својих и туђих обавеза користећи одговарајућа језичка средства; - разумеју и реагују најједноставније исказе који се односе на жеље, интересовања и изражавање допадања и недопадања; - опишу своје и туђе жеље и интересовања и израз допадање и недопадање уз једноставно образложење.
<p>4. Holidays</p> <p>Описивање догађаја и способности у прошлости.</p>	<p>Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или, пак, именовање наслова.</p> <p>Склапање измешаних фрагмената текста смисаону целину, одговарање на питања, попуњавање празнине у тексту, табели; решавање задатака вишеструког избора; решавање задатака тачно/нетачно.</p> <p>Рад у паровима, малим и великим</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разумеју краће текстове у којима се описују догађаји и способности у прошлости; - размене информације у вези са догађајима и способностима у прошлости; - опишу у неколико краћих, везаних исказа догађај из прошлости; - опишу неки историјски догађај, историјску личност и сл.

	<p>групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.). Мануелне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера и сл.).</p>	
<p>5. Food</p> <p>Исказивање потреба, осета и осећања; изражавање присуства/одсуства нечега; изражавање допадања/недопадања; изражавање молби, захтева, захвалности; исказивање количина и цена; изражавање упутства (рецепт за припремање хране)</p>	<p>Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа). активности у вези са радом у учионици: (цртај, сеци, боји, отвори/затвори свеску, итд.). Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.). Одговарање на једноставна питања у вези са текстом, тачно/нетачно, вишеструки избор;</p>	<ul style="list-style-type: none"> - препознају и именују појмове који се односе на тему; -разумеју и реагују на свакодневне изразе у вези са непосредним и конкретним потребама, осетима и осећањима; - изразе, основне потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима; - разумеју једноставне исказе који се односе на присуство/одсуство нечега и реагују на њих; - изразе присуство/одсуство нечега; -разумеју и реагују најједноставније исказе који се односе на описивање допадања и недопадања; - изразе допадање и недопадање уз једноставно образложење; - разумеју и једноставне молбе и захтеве и реагују на њих; - упуте једноставне молбе и захтеве; - затраже и пруже кратко обавештење; - се захвале на једноставан начин; - разумеју једноставније изразе који се односе на количину нечега; - питају и кажу колико нечега има/ нема, користећи једноставнија језичка средства;

		<ul style="list-style-type: none"> - на једноставан начин затраже артикле у продавници једноставним изразима за количину, наручи јело и/или пиће у ресторану и пита/каже/ израчуна колико нешто кошта; - састави списак за куповину – намирнице и количина намирница (две векне хлеба, пакет тестенине, три конзерве туњевине и сл.) - изрази количину у мерама – 100 гр шећера, 300 гр брашна и сл. - уоче сличности и разлике у начину исхране у ВБ и код нас.
<p>6. The world</p> <p>Описивање карактеристика места; изражавање положаја у простору; описивање живих бића; исказивање метеоролошког времена;</p>	<p>Слушање и реаговање на команде наставника на страном језику или са аудио записа (слушај, пиши, повежи, одреди али и активности у вези са радом у учионици: цртај, сеци, боји, отвори/затвори свеску, итд.).</p> <p>Одговарање на једноставна питања у вези са текстом, тачно/нетачно, вишеструки избор;</p> <p>Проналажење недостајуће речи (употпуњавање низа, проналажење "уљеза", укрштене речи, и слично);</p> <p>Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разумеју једноставне описе живих бића, појава и места и опишу их користећи једноставна језичка средства; -упореде и опишу карактеристике живих бића, појава и места, користећи једноставнија језичка средства; - разумеју, тражеи дају једноставнија обавештења метеоролошким приликама у ширем комуникативном контексту; - опишу метеоролошке прилике и климатске услове у својој земљи и једној од земаља циљне културе једноставним језичким средствима – ВБ и САД; - часовне зоне – Београд – Лондон.

<p>7. Entertainment</p> <p>Исказивање жеља, планова и намера; изрицање обавеза; позив на заједничку активност; исказивање предлога;</p>	<p>Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или, пак, именовање наслова.</p> <p>Склапање измешаних фрагмената текста смисаону целину, одговарање на питања, попуњавање празнине у тексту, табели; решавање задатака вишеструког избора; решавање задатака тачно/нетачно.</p> <p>Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.).</p> <p>Мануелне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера и сл.).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разумеју жеље планове и намере и реагују на њих; - размене једноставне исказе у вези са својим и туђим жељама, плановима и намерама; - саопште шта они или неко други желе, планирају, намеравају; - разумеју једноставније предлоге и одговоре на њих; - упуте једноставан предлог; - пружи одговарајући изговор или одговарајуће оправдање; - разумеју једноставно формулисане предлоге и реагују на њих; - затраже и упуте једноставно формулисане предлоге; - опишу најпознатија уметничка дела примерених узрасту из области филма.
--	---	--

Општа предметна компетенција

Компетенција за учење:

- Има позитиван и одговоран однос према учењу.
- Мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје.
- Користи различите изворе информација и има критички однос према њима.
- Примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом.
- Способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

Одговорно учење у демократском друштву:

- Има позитиван став према поштовању људских права и слобода.
- Зна дечја и основна људска права и одговорности, уме да препозна њихово кршење и способан је да их аргументовано брани.
- Понаша се одговорно, хумано и толерантно удруштву.
- Примењује процедуре демократског друштва у одлучивању и избору; поштује одлуке већине и уважава мишљења мањине.
- Негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу.
- Промовише позитивне вредности друштва у различитим активностима (нпр. хуманитарне, еколошке, културно-уметничке акције; борба против насиља и дискриминације по било ком основу (нпр. верском, националном, родном, узрасном, етничком...); акције против болести зависности, злостављања животиња итд.).

Естетичка компетенција:

- Показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара.
- Препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативносту свим уметничким и неуметничким пољима свој деловања.
- Употребљава основне појмове, схеме и правила који припадају теоријама уметничких грана које постоје у основном образовању.

Комуникација:

- Познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, невербалну, телефоном, преко интернета итд.).
- Уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене.
- Уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност.
- Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.
- Користи на одговарајући и креативан начин језик и стил који је специфичан за различите дисциплине; кроз комуникацију негује културу изражавања и чува језички идентитет.
- Уме да саслуша излагање саговорника до краја и безупадица.

Одговоран однос према окоolini:

- Сагледава које активности (обрасци понашања), на личном нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу унапредити стање и квалитет животне средине и природе.
- Активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне

средине и ка одрживом развоју.

Одговоран однос према здрављу:

- Бира стил живота и навике имајући на уму добре стране и ризике тог избора. Разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор.

Предузимљивост и оријентација ка предузетништву:

- Препознаје сопствене предности и своје могућности у односу на будуће образовање и професионалну оријентацију;
- Спреман је да учествује у самосталним и тимским пројектима; способан је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији; учествује у активностима са другима у оквиру своје тимске улоге;
- Мотивисан је и зна да истакне своје добре особине које су важне за обављање школских и радних задатака и користи ЦВ и мотивационо писмо да опише своје компетенције, жеље и очекивања.
- Зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховог остваривања.

Рад с подацима и информацијама:

- Зна да је за разумевање појава и догађаја и доношење компетентних одлука потребно имати релевантне и поуздане податке и разликује податак/ информацију од њиховог тумачења.
- Користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника.
- Користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области.

Решавање проблема:

- Препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства.
- Планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира редослед активности, избор извора информација, средстава/опreme коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће консултовати).
- Решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством.
- Самостално или консултујући друге особе (вршњаке, наставнике, родитеље) преиспитује начин решавања проблема, алтернативне начине решавања, тачност и прецизност решења.
- Формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао/дошла у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара. Стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним.
- Проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама.

Сарадња:

- активно и конструктивно учествује у раду групе или пара,
- поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи
- или пару,
- доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе,
- одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених,
- критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултат рада.

Дигитална компетенција:

- Уме да претражује, критички анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ.
- Уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства.
- Приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин.
- Ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу.
- Препознаје предности, ризике и опасности по себе и друге и одговорно поступа при коришћењу ИКТ.

Основни ниво

Ученик разуме главне информације у најједноставнијим писаним и усменим исказима. У усменом и писаном општењу користи најједноставнија језичка средства за исказивање информација о себи и својим непосредним потребама. Познаје основне граматичке и лексичке елементе. Разуме основне појаве и процесе циљне културе.

Средњи ниво

Ученик разуме препознатљиве и предвидиве информације у фреквентнијим и једноставнијим врстама писаних текстова и формама усменог општења, а које се односе на њему блиске ситуације и појаве.

Користи типске фразе, готове изразе, конструкције и просте реченице за формулисање конкретних исказа везаних за сопствену личност и свакодневне активности или послове. Познаје одређени број правилних граматичких елемената и структура и основну лексичку из домена сопствене свакодневице и непосредног интересовања. Поседује свест о суштинским сличностима и разликама између своје и циљне културе.

Напредни ниво

Ученик разуме већи број речи и израза у свакодневној усменој и писаној комуникацији, везаних за сопствену личност, окружење, интересовања, школски контекст. Поседује елементарни репертоар језичких средстава за савладавање типичних и уобичајених свакодневних комуникативних ситуација.

Ученик познаје већину једноставнијих и одређени број сложенијих граматичких правила и фреквентне лексике. Ученик прихвата постојање разлика између сопствене и циљне културе и прилагођава своје понашање основним општеприхваћеним друштвеним конвенцијама.

Специфичне предметне компетенције

1) ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

Функционално-прагматичка компетенција представља комуникативну компетенцију у ужем смислу и обухвата умеће рецепције (разумевања говора и разумевања писаног текста), умеће продукције (писано и усмено изражавање), умеће интеракције и умеће језичког посредовања (медијације).

Основни ниво

Ученик разуме најфреквентније речи и изразе из свакодневног спорог и развојног говора, као и најједноставније писане текстуалне форме. Уме да обави основне комуникативне активности (поздрављање, представљање, добродошлица, опраштање, захваљивање, пружање информација о себи, распитивање о суштинским информацијама које се тичу саговорника).

Средњи ниво

Ученик разуме уобичајене речи, изразе, фразе и кратке везане усмене исказе и записе који се тичу његових непосредних искуствених доживљаја и сфера интересовања. Сналази се у кратким и увежбаним комуникационим секвенцама и улогама, уз употребу научених и уобичајених фраза и формула (постављање питања и давање одговара).

Напредни ниво

Ученик разуме фреквентне и уобичајене писане и усмене исказе, као и кратке, једноставне текстове и усмене прилоге везане за познате теме, појаве и догађаје. Обавља основне језичке функције (давање и тражење, тј. размена информација о искуствено блиским датостима и појавама, једноставно исказивање идеја и мишљења), у писаном и усменом општењу, уз успостављање базичног, али ефикасног друштвеног контакта.

2) ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

Лингвистичка компетенција се односи на познавање и разумевање принципа функционисања и употребе језика и обухвата фонолошко-фонетска, правописна, лексичка, семантичка, граматичка (морфосинтаксичка) знања.

Основни ниво

Ученик познаје изговор фреквентних, понављаних и меморисаних гласова, као и неких најчешћих гласовних група. Повезује гласове и начин(е) њиховог записивања у увежбаним речима. Познаје ограничени број регуларних морфолошких облика и синтаксичких структура у оквиру наученог континента језичких средстава. Користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за савладавање основних комуникативних активности.

Средњи ниво

Ученик познаје исправан изговор већине гласова и гласовних група, уз ограничења акценатско-интонацијске природе. Ученик исправно записује гласове и гласовне комбинације и познаје одређен број основних правописних правила. Ученик познаје једноставне граматичке елементе и конструкције. Ученик познаје ограничени репертоар готових израза и вишечланих конструкција за исказивање свакодневних конкретних активности и потреба.

Напредни ниво

Ученик углавном правилно изговара све гласове и гласовне групе, чак и у тежим и неувежбаним комбинацијама гласова, уз поштовање акценатско-интонацијских правила. Записује речи и изразе с релативном ортографском тачношћу и познаје фреквентна правописна правила. Познаје одређени број граматичких елемената и конструкција, укључујући и најчешће изузетке, као и основне начине творбе именица, глагола, придева, прилога. Ученик познаје фреквентне лексичке елементе који се односе на искуствено блиске теме и ситуације.

3) ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Основни ниво

Ученик познаје основне појаве и процесе који одликују свакодневни живот циљне културе / циљних култура, познаје основне просторне и временске оквири развоја циљне културе / циљних култура, као и најзначајније личности и дела из историје и савременог доба. Ученик показује интересовање за одређене појаве и личности циљне културе.

Средњи ниво

Ученик поседује основна знања о разликама у свакодневном животу и разуме да су разлике последица сложености културе. Ученик познаје и разуме основне природне и друштвене специфичности циљне културе. Ученик поседује свест о основним сличностима и разликама између своје и циљне културе и препознаје/избегава најкритичније табуе и неспоразуме у комуникацији. Негује позитиван и отворен став према разликама које препознаје између своје и циљне културе.

Напредни ниво

Ученик поседује општа знања о свакодневном животу, друштву и култури страног/страних језика. Разуме утицај природних и друштвених појава на процесе у властитој и циљној култури; разуме положај земаља циљне културе у свету и њихову везу са властитом културом. Прихвата разлике које постоје између властите и циљне културе и уме да прилагоди понашање основним конвенцијама. Негује став отворености и радозналости према циљној култури / циљним културама и поседује основне вештине за критичко истраживање и разумевање појава циљне и властите културе.

Кључни појмови: култура, правопис, лексика, семантика, граматика, изговор, јачање вербалног самопоуздања, развијање пажње и концентрације, слушање, читање и разумевање прочитаног текста, писање, фразе, књижевна дела и часописи (библиотека Школе), мануелне активности (израда панона, презентација, зидних новина, постера и сл.).

Корелација са другим предметима: српски језик, руски језик, грађанско васпитање, математика, домаћинство, ликовна култура, музичка култура, географија

Први страни језик

Исходи и компетенције воде ка следећим стандардима:

1. ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА

ПСТ.1.1.1. Разуме фреквентне речи и једноставне изразе у јасно контекстуализованом и спором говору.

ПСТ.1.1.2. Разуме једноставне поруке и питања која се односе на једноставне информације и непосредно окружење.

ПСТ.1.1.3. Разуме кратка, једноставна, разговетно и споро изговорена упутства.

ПСТ.1.1.4. Разуме кратка саопштења и питања која се односе на познате / блиске теме.

ПСТ.1.1.5. Разуме предмет једноставног разговора других лица о познатим / блиским темама (нпр. личне и породичне ствари, непосредно окружење) уколико се говори споро и разговетно.

ПСТ.1.1.6. Разуме појединачне речи и једноставне изразе из текстова савремене музике.

РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА

ПСТ.1.1.7. Разуме кратке поруке које се односе на једноставне информације и непосредно окружење (нпр. писма, мејлови итд.)

ПСТ.1.1.8. Разуме кратка, појединачна упутства која се тичу његових непосредних потреба, уколико укључују визуелне елементе.

ПСТ.1.1.9. Разуме општи смисао и најважније информације у једноставним врстама текстова (кратке приче, извештаји, огласи, временске прогнозе и сл.) уз одговарајуће илустративне елементе.

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.1.1.10. Успоставља и одржава друштвени контакт користећи једноставна језичка средства приликом поздрављања, представљања, добродошлице, окончања комуникације, захваљивања, извињавања, давања података о себи, распитивања о основним подацима који се тичу саговорника (нпр. ко је, одакле је, чиме се бави итд.)

ПСТ.1.1.11. Уз дуже паузе и уз помоћ саговорника, саопштава основне информације о себи и свом непосредном окружењу, тражи одређени предмет, користећи кратке једноставне исказе.

ПСТ.1.1.12. Уз дуже паузе, описује или представља људе, предмете у свакодневној употреби, места, уобичајене активности користећи најједноставнија језичка средства.

ПСТ.1.1.13. Поставља једноставна питања о темама које одговарају његовим интересовањима (слободно време, хоби, школа, породица, другови) и одговара на слична питања саговорника.

ПСТ.1.1.14. Поставља и одговара на питања која се односе на изражавање допадања и недопадања, слагања и неслагања користећи једноставна језичка средства.

ПСТ.1.1.15. Формулише молбе и извињења.

ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.1.1.16. Пише једноставне податке о себи и лицима из блиског окружења, у обрасцима, упитницима или табелама.

ПСТ.1.1.17. Пише краће белешке о важним информацијама и тренутним потребама.

ПСТ.1.1.18. Писаним путем доставља/тражи основне информације о себи/другима.

ПСТ.1.1.19. Пише кратке и једноставне поруке (нпр. СМС, имејл, објаве на друштвеним мрежама) у којима се захваљује, извињава или нешто честита.

ПСТ.1.1.20. Повезује неколико кратких исказа у кратак, везани текст о блиским темама.

МЕДИЈАЦИЈА

ПСТ.1.1.21. На матерњем језику преноси саговорнику општи смисао јавних натписа и краћих текстова опште информативне природе (плаката, транспарента, јеловника...)

ПСТ.1.1.22. На матерњем језику саопштава основну тему и најопштији садржај кратког усменог исказа на страном језику.

ПСТ.1.1.23. На матерњем језику саопштава основну тему и најопштији садржај кратког писаног текста на страном језику.

2. ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.1.2.1. Препознаје и разумљиво изговара једноставније гласове и најчешће гласовне групе и познаје основне интонацијске схеме (нарочито упитну).

ПСТ.1.2.2. Правилно записује познату лексику.

ПСТ.1.2.3. Познаје и користи ограничен број фреквентних морфолошких облика и синтаксичких структура у оквиру наученог репертоара језичких средстава.

ПСТ.1.2.4. Користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за обављање основних комуникативних активности.

3. ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.1.3.1. Познаје основне појаве свакодневног живота циљних култура (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода).

ПСТ.1.3.2. Зна за регије и државе у којима се страни језик користи као већински.

ПСТ.1.3.3. Познаје најзначајније историјске догађаје циљних култура.

ПСТ.1.3.4. Познаје неколико најпознатијих историјских и савремених личности циљних култура; наводи и на матерњем језику даје основне податке о некој личности из циљних култура за коју показује интересовање.

ПСТ.1.3.5. Познаје неколико најпознатијих културних остварења циљних култура; наводи и описује на матерњем језику неколико локација циљних култура за које показује интересовање.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

1. ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА

ПСТ.2.1.1. Разуме краће низове (2–3) саопштења, упутстава, молби који се односе на његове потребе и интересовања.

ПСТ.2.1.2. Разуме основни смисао и главне информације из разговора двоје или више (са)говорника о блиским и познатим темама, уколико се говори разговетно и умереним темпом.

ПСТ.2.1.3. Разуме основни смисао и главне информације споријих, јасно артикулисаних монолошких излагања и прича о познатим и узрасно адекватним темама, уз одговарајућу визуелну подршку, паузе и понављања.

ПСТ.2.1.4. Разуме основни смисао и главне информације из подкаста, радио и телевизијских емисија о познатим и узрасно адекватним темама, уколико се говори споро и разговетно.

ПСТ.2.1.5. Разуме општи смисао и фреквентне фразе и изразе једноставнијих текстова из савремене музике.

РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА

ПСТ.2.1.6. Разуме општи смисао и главне информације у краћим порукама, писмима, мејловима о блиским темама.

ПСТ.2.1.7. Разуме краће низове (2–3) упутстава која се тичу његових непосредних потреба (нпр. оријентација у простору, употреба уређаја и апарата, правила игре и сл.), праћена визуелним елементима.

ПСТ.2.1.8. Разуме општи смисао и главне информације у краћим текстовима, различитих врста и једноставне садржине, са интернета или других писаних медија, о познатим и узрасно адекватним темама.

ПСТ.2.1.9. Разуме општи смисао једноставних књижевних текстова прилагођених узрасту и интересовањима.

ПСТ.2.1.10. Разуме општи смисао и једноставније формулације у текстовима савремене музике.

ПСТ.2.1.11. Разуме смисао једноставних рекламних порука уколико не садрже игру речи или неко конотативно/скривено/метафорично значење.

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.2.1.12. Успева да поведе и/или одржи разговор на блиске и познате теме.

ПСТ.2.1.13. Уз краће паузе и минималну помоћ саговорника, размењује информације, тражи одређени предмет, објашњење, услугу, повезујући неколико краћих исказа у смислену целину

ПСТ.2.1.14. Уз краће паузе, описује себе и своје непосредно окружење, свакодневне активности, искуства из прошлости користећи једноставна језичка средства.

ПСТ.2.1.15. Поставља и одговара на 2–3 повезана питања, о познатим темама, у вези са личним потребама, интересовањима, обавезама, жељама, уз одговарајућу помоћ саговорника и понављање.

ПСТ.2.1.16. Исказује допадање и недопадање, слагање и неслагање и једноставним језичким средствима даје кратко објашњење.

ПСТ.2.1.17. Размењује основне информације о плановима и обавезама.

ПСТ.2.1.18. Једноставним језичким средствима пореди људе, ствари и појаве.

ПСТ.2.1.19. Објашњава оно што не разуме и тражи помоћ вербалним и невербалним средствима.

ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.2.1.20. Писаним путем доставља/тражи или преноси детаљније информације, обавештења или податке о себи и другима.

ПСТ.2.1.21. Пише једноставна лична писма, поруке, мејлове у којима се са пријатељима и познаницима договара о активностима или одговара на питања.

ПСТ.2.1.22. Саставља краће текстове о себи, својој породици и непосредном окружењу.

ПСТ.2.1.23. Описује искуства, активности и догађаје из прошлости користећи једноставније језичке структуре и увежбану лексику.

МЕДИЈАЦИЈА

ПСТ.2.1.24. На матерњем језику преноси саговорнику општи смисао и појединачне информације краћих и једноставнијих писаних текстова опште информативне природе.

ПСТ.2.1.25. На матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег усменог исказа.

ПСТ.2.1.26. На матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег писаног текста.

ПСТ.2.1.27. На страном језику саопштава туристима најједноставније информације коју су тражили од трећег лица (назив улице, број линије у градском саобраћају, цену).

2. ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.2.2.1. Препознаје и разумљиво изговара већину гласова и гласовних група, уз одређена прозодијска ограничења (акценти, интонација, дужина).

ПСТ.2.2.2. Правилно записује фреквентне и увежбане речи, познаје и примењује одређени број основних правописних правила.

ПСТ.2.2.3. Познаје и користи једноставније граматичке елементе и конструкције.

ПСТ.2.2.4. Поседује ограничени репертоар готових израза и вишечланих конструкција за исказивање свакодневних конкретних активности и потреба.

3. ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.2.3.1. Разуме и описује сличности и разлике у свакодневном животу (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода).

ПСТ.2.3.2. Познаје основне елементе у области умећа живљења (начин обраћања и поздрављања, тачност, конвенције и сл.).

ПСТ.2.3.3. Препознаје најкритичније обрасце понашања које је непримерено/неприкладно у контексту циљних култура.

ПСТ.2.3.4. Препознаје најчешће стереотипе у вези са својом и циљним културама.

ПСТ.2.3.5. Познаје основне одлике регија и држава у којима се страни језик користи као већински.

ПСТ.2.3.6. Познаје животне услове који владају у појединим екосистемима света (клима, географске одлике и сл.) где се користи страни језик.

ПСТ.2.3.7. Препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости циљних култура.

ПСТ.2.3.8. Представља и укратко описује на циљном језику неколико познатих личности и појава из циљних култура, као и оне за које показује интересовање.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

1. ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА

ПСТ.3.1.1. Разуме дуже низове саопштења, упутстава, молби итд. који се тичу његових потреба и интересовања.

ПСТ.3.1.2. Разуме основни смисао и главне информације у аутентичном разговору два или више (са)говорника, уколико се говори разговетно и умереним темпом.

ПСТ.3.1.3. Разуме основни смисао и главне информације јасно артикулисаних монолошких излагања, прича, презентација и предавања на узрасто адекватне и блиске теме, уз одговарајућу визуелну подршку.

ПСТ.3.1.4. Разуме основни смисао и може да издвоји главне информације из аутентичних подкаста, радио и телевизијских емисија о познатим, узрасто адекватним темама (нпр. репортажа, научно-популарних, документарних, играних, анимираних филмова, спотова) које слуша/гледа у смисленим целинама.

ПСТ.3.1.5. Разуме општи смисао и већину фраза и израза сложенијих разговетних текстова савремене музике.

РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА

ПСТ.3.1.6. Разуме општи смисао и може да издвоји већину релевантних информација у порукама, писмима и мејловима о блиским темама.

ПСТ.3.1.7. Разуме упутства која се односе на сналажење на јавним местима (нпр. руковање апаратима и уређајима, упозорења, безбедносне информације и сл.)

ПСТ.3.1.8. Разуме општи смисао и главне информације различитих врста текстова са интернета или других писаних медија који су у складу са узрастом и интересовањима ученика.

ПСТ.3.1.9. Разуме главне идеје, поруке и специфичне информације адаптираних верзија белетристике за младе.

ПСТ.3.1.10. На основу смисла читавог текста и садржаја појединачних делова открива значења непознатих речи и конструкција.

ПСТ.3.1.11. Разуме експлицитно изражена осећања, жеље и расположења.

ПСТ.3.1.12. Разуме општи смисао и већину фраза и израза у текстовима из савремене музике.

ПСТ.3.1.13. Разуме смисао једноставних рекламних порука.

ПСТ.3.1.14. Проналази потребне информације у речницима, енциклопедијама, брошурама и на интернет страницама.

ПСТ.3.1.15. Разуме и може да издвоји потребне информације из табела, графикона, информатора и сл.

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.3.1.16. Течно и са лакоћом описује себе и околину, школски контекст и приватан живот, свакодневне навике, искуства/догађаје из прошлости и планове за будућност.

ПСТ.3.1.17. Учествоује у неформалном и формалном разговору (нпр. са наставницима, службеним лицима и сл.), поставља и одговара на неколико питања у низу на познате теме у вези са личним потребама, интересовањима, обавезама, жељама, уз евентуалну помоћ и понављање.

ПСТ.3.1.18. Објашњава зашто му се нешто допада или не допада, зашто се слаже или не слаже, зашто нешто воли или не; на једноставан начин износи и образлаже своје ставове и мишљења.

ПСТ.3.1.19. Објашњава оно што не разуме, уме да тражи помоћ и да изрази мишљење/потребу расположивим језичким средствима.

ПСТ.3.1.20. На једноставан начин излаже на задату тему и одговара на питања која се односе на њу.

ПСТ.3.1.21. Описује и тумачи податке из табела, графикана, информатора и сл.

ПСТ.3.1.22. Резимира текст који слуша или чита ослањајући се у мањој мери на језичка средства која се у њему појављују.

ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.3.1.23. Пише обична и електронска писма у којима са пријатељима и познаницима договара активности и једноставним језичким средствима обрађује/спомиње узрасно релевантне теме.

ПСТ.3.1.24. Пише краће текстове од неколико логички повезаних реченица о узрасно релевантним темама (о себи, друштвеном и природном окружењу, аспектима приватног и школског живота).

ПСТ.3.1.25. Прецизно описује искуства, активности и догађаје из садашњости и прошлости у виду дескриптивних и наративних текстова користећи познате сложеније језичке структуре и адекватну лексику.

ПСТ.3.1.26. Пише кратке приче од понуђеног језичког материјала на узрасно адекватне теме.

ПСТ.3.1.27. Резимира/парафразира одслушан или прочитан текст, ослањајући се минимално на језичка средства која се у њему појављују.

ПСТ.3.1.28. Описује и тумачи податке из табела, графикана, информатора и сл.

МЕДИЈАЦИЈА

ПСТ.3.1.29. На матерњем језику саопштава основну тему и појединачне информације нешто опширнијег усменог исказа, примереног узрасту и интересовањима.

ПСТ.3.1.30. На матерњем језику преноси саговорнику тему, садржај и главне информације из краћих и једноставнијих писаних текстова (новинских и књижевних), примерених узрасту и интересовањима.

ПСТ.3.1.31. На страном језику саопштава једноставније информације добијене од трећег лица у вези с блиским комуникативним ситуацијама и познатим темама.

ПСТ.3.1.32. На матерњем језику преноси информације, упутства, молбе, савете и сл. добијене од трећег лица.

2. ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.3.2.1. Углавном коректно изговара све гласове и гласовне групе, чак и у тежим комбинацијама гласова, уз поштовање акцентаско-интонацијских правила или уз мање неправилности које не угрожавају разумевање поруке коју жели да саопшти.

ПСТ.3.2.2. Записује речи и изразе уз минималне ортографске неправилности које не ремете разумевање датог записа; познаје и примењује фреквентна правописна правила.

ПСТ.3.2.3. Познаје и користи одређени број граматичких елемената и конструкција, укључујући и најчешће изузетке, као и основне начине творбе и флексије именица, глагола, придева, прилога.

ПСТ.3.2.4. Користи фреквентне лексичке елементе који се односе на теме и ситуације из његовог непосредног искуства.

3. ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.3.3.1. Разуме основне сличности и разлике између своје и циљних култура у различитим аспектима свакодневног живота и прихвата постојање разлика.

ПСТ.3.3.2. Разуме основне сличности и разлике између своје и циљних култура у области умећа живљења и прихвата постојање разлика; примењује неке основне елементе у области умећа живљења (нпр. начин обраћања и поздрављања).

ПСТ.3.3.3. Разуме и избегава основне облике непримереног/ неприкладног понашања у контексту циљних култура.

ПСТ.3.3.4. Препознаје да постоји пристрасност у тумачењу културних појава и негује критичко мишљење у њиховом посматрању и разумевању.

ПСТ.3.3.5. Познаје положај земаља у којима се користи страни језик.

ПСТ.3.3.6. Познаје положај циљног језика у глобалном контексту и код нас.

ПСТ.3.3.7. Познаје најтипичније представнике појединих екосистема света где се користи страни језик и доводи их у везу са одликама екосистема.

ПСТ.3.3.8. Препознаје повезаност најважнијих појава из историје циљних култура и опште историје.

ПСТ.3.3.9. Препознаје утицај неколико најзначајнијих личности и дела из друштвене и уметничке историје циљних култура у свету, које доводи у везу са друштвеним и уметничким појавама из наше историје и обрнуто.

Упутство за формативно и сумативно оцењивање ученика:

- посматрање и праћење рада и активности на часу
- усмена провера кроз играње улога у паровима
- задаци у радном делу уџбеника и радној свесци
- тестови слушања
- ученички радови/ пројекти, панои и презентације
- вођење сопственог речника
- домаћи задаци
- диктати и петнаестоминутне провере, писмени и контролни задаци

НАЧИНИ ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА НАСТАВЕ И УЧЕЊА УЧЕНИЦИМА КОЈИМА ЈЕ ПОТРЕБНА ДОДАТНА ПОДРШКА

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)
- што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима
- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем

Кључни појмови: култура, правопис, лексика, семантика, граматика, изговор, јачање вербалног самопоуздања, развијање пажње и концентрације, слушање, читање и разумевање прочитаног текста, писање, фразе, књижевна дела и часописи (библиотека Школе), мануелне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера и сл.).

Упутство за дидактичко-методичко остваривање програма

Планирање наставе и учења

Наставни програм оријентисан на исходе наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника је да контекстуализује програм према потребама конкретног одељења имајући у виду састав одељења и карактеристике ученика, уџбенике и друге наставне материјале, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, као и ресурсе и могућности локалне средине у којој се школа налази. Полазећи од датих исхода, садржаја и препоручених језичких активности у комуникативним ситуацијама наставник креира свој годишњи (глобални) план рада на основу кога ће касније развити оперативне планове. Исходи дефинисани по областима, тј. комуникативним функцијама, усмеравају наставника да операционализује исходе на нивоу једне или више наставних јединица. Наставник за сваку област има дефинисане исходе и од њега се очекује да за сваку наставну јединицу, у фази планирања и припреме часа, дефинише исходе имајући у виду ниво постигнућа ученика. То значи да исходе треба класификовати од оних које би сви ученици требало да достигну, преко оних које остварује већина па до оних које достиже мањи број ученика са високим степеном постигнућа.

При планирању треба, такође, имати у виду да се исходи разликују, да се неки могу лакше и брже остварити, док је за већину исхода потребно више времена, различитих активности и начина рада. У фази планирања наставе и учења веома је важно имати у виду да је уџбеник наставно средство које не одређује садржаје предмета и зато се садржајима у уџбенику приступа селективно и у складу са предвиђеним исходима. С обзиром на то да уџбеник није једини извор знања, наставник треба да упуту ученике на друге изворе информисања и стицања знања и вештина.

Остваривање наставе и учења (програма)

Комуникативна настава језик сматра средством комуникације. Стога је и програм усмерен ка исходима који указују на то шта је ученик у комуникацији у стању да разуме и продукује. Табеларни приказ наставника постепено води од комуникативне функције као области, преко активности које у настави оспособљавају ученика да комуницира и користи језик у свакодневном животу, у приватном, јавном или образовном домену. Примена овог приступа у настави страних језика заснива се на настојањима да се доследно спроводе и примењују следећи ставови:

- циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери;
- говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика;
- наставник мора бити сигуран да је схваћено значење поруке укључујући њене културолошке, васпитне и социјализирајуће елементе;
- битно је значење језичке поруке;

- знања ученика мере се јасно одређеним релативним критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник;
 - са циљем да унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива и на социјалној интеракцији; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора (интернет, дечији часописи, проспекти и аудио материјал) као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем;
 - наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног кода и њиховог међусобног односа;
 - сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту.
- Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће категорије:
- усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину;
 - поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности;
 - наставник треба да омогући приступ и прихватање нових идеја;
 - ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину;
 - уџбеници представљају извор активности и морају бити праћени употребом додатних аутентичних материјала;
 - учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан;
 - рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истраживачки рад;
 - за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто.

3.2.2. Допунска настава

Циљеви :

Допунска настава из енглеског језика се организује за ученике који спорије усвајају знања, ученике који нису били присутни на неким часовима, ученике који желе да утврде знање или уклоне евентуалне нејасноће, што доприноси бољем усвајању знања и вештина везаних за наставно градиво.

Наставна тема	Број часова	Начин реализације	Исходи
Hello	1	-фронтални -индивидуални	Ученик ће умети да каже основне информације о себи и другима, у усменој и писаној комуникацији. Ученик ће постављати основна питања.
Present Simple Tense	1	-фронтални -индивидуални	Уме да усмено и писано опише сталне, уобичајене и тренутне догађаје / активности и способности. Правилно разликује глаголске облике у садашњем времену.
Present Continuous	2	-фронтални -индивидуални	Уме да усмено и писано опише догађаје у тренутку говора. Правилно разликује глаголске облике овог времена.
Past Simple Tense	2	-фронтални -индивидуални -рад у пару	Уме да усмено и писано опише догађаје / активности и способности у прошлости. Правилно разликује глаголске облике у прошлом времену.
Countable and uncountable nouns	1	-фронтални -индивидуални - у пару	Разуме обавештења о количинама; описује количину једноставним, везаним исказима и правилно употрбљава именицу
Comparison of adjectives	1	-фронтални -индивидуални	Ученик ће умети да, у усменој и писаној комуникацији, употреби основне конструкције за описивање и поређење живих бића и предмета.

3.2.3. Додатна настава

Циљ додатне наставе је проширивање знања из енглеског језика. Додатна настава се организује за напредније ученике и оне ученике који желе да учествују на такмичењу у знању енглеског језика.

Наставна тема	Број часова	Начин реализације	Исходи
Hello	2	-фронтални -индивидуални -рад у пару	Ученик ће умети да каже додатне информације о себи и другима, у усменој и писаној комуникацији. Ученик ће постављати напреднија питања.
Animals	2	-фронтални -индивидуални -групни	Ученик ће умети да, у усменој и писаној комуникацији, употреби сложеније конструкције за описивање и поређење живих бића и предмета. Самостално и у ширем контексту ће користити глаголе <i>have got, to be</i> за давање описа.
Holidays	1	-фронтални -индивидуални	Слободно и самостално описује прошле догађаје; Учествује у тематским дијалозима; Правилно разликује глаголске облике у прошлом времену. Разуме звучне и видео записе на енглеском језику.
The world	1	-фронтални -индивидуални -групни облик рада	Ученик самостално учествује у разговору на задату тему; прати краће аудио записе на енглеском језику; правилно примењује граматичка правила у говору.
Entertainment	2	-фронтални -индивидуални	Слободно и самостално описује будуће догађаје, договара се о жељама, плановима и намерама. Правилно користи глаголске облике за исказивање будућности.

3.3. МАТЕМАТИКА**Циљеви и задаци**

Ученике треба оспособити:

- да формирају и графички приказују скупове и њихове подскупове, изводе скуповне операције и правилно употребљавају одређене знакове.
- упознају дељивост и основна правила дељивости природних бројева ,одређују најмањи заједнички садржалац и највећи заједнички делилац,као и примена дељивости у конкретним проблемским ситуацијама
- препознају геометријске фигуре:права(нормалне и паралелне), дуж, полуправа, раван, кружница, круг и друго),као и неке односе међу њима.
- упознају углове уз трансверзалу паралелних правих,углове са паралелним и нормалним крацима,суплементне и комплементне углове.
- схвате појам разломака ,записивање разломка на разне начине , упоређују разломке, илуструју на бројевној правој, стекну знање у извођењу основних операција са разломцима,да примене бројеве и бројевне изразе у конкретним проблемским ситуацијама.
- могу да читају ,састављају и израчунавају мање сложене бројевне изразе.Умеју да реше једноставније једначине и неједначине у вези са разломцима.
- упознају осу симетрију и њена својства,као и да умеју да изводе конструкције симетрале дужи,симетрале угла и нормале на дату праву кроз дату тачку

3.3.1. Глобални план рада – годишњи фонд часова 144

Број наст. теме	Назив наставне теме	МЕСЕЦ										БРОЈ ЧАСОВА			
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	Број часова по теми	обрада	утврђивање	Остали типови
1.	Природни бројеви и дељивост	16	7	8	3							34	16	11	7
2.	Основни појмови геометрије		12	5								17	7	9	1
3.	Разломци				14		5	16	13	1	6	55	23	25	7
4.	Угао					12	3				2	17	7	7	3
5.	Осна симетрија									13		13	5	6	2
6.	Школски писмени задаци са исправкама			2		2			2	2		8			8
	УКУПНО	16	19	15	17	14	8	16	15	16	8	144	58	58	28

Наставна тема	Начин реализације	Исходи
<p>1. ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ДЕЉИВОСТ 34 (16+18)</p> <p>Први део</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Својства операција сабирања, множења, одузимања и дељења у скупу \mathbb{N}_0. ● Дељење са остатком у скупу \mathbb{N}_0 (једнакост $a = bq + r$, $0 \leq r < b$). ● Својства дељивости; чиниоци и садржаоци природног броја. ● Дељивост са 2, 5 и декадним јединицама. ● Дељивост са 4 и 25. ● Дељивост са 3 и 9. ● Скупови и скуповне операције: унија, пресек и разлика. <p>Други део</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Прости и сложени бројеви. ● Ератостеново сито. ● Растављање природних бројева на просте чиниоце. ● Заједнички делилац и највећи заједнички делилац. 	<p>- Ова тема представља природну везу са градивом првог циклуса и у оквиру ње треба проширити и продубити знања која су ученици раније стекли. Обновити својства скупова \mathbb{N} и \mathbb{N}_0 (претходник или следбеник) и подсетити се придруживања бројева тачкама бројевне праве.</p> <p>Кроз разноврсне задатке са изразима, једначинама и неједначинама из свакодневног живота, наставити са изграђивањем појмова бројевни израз, променљива, израз с променљивом и придруживање, користећи при томе и термине израз, формула, исказ. Код једначина и неједначина задржати се на једноставнијим облицима, у циљу усвајања концепта решавања датог проблема.</p> <p>Уочавати примере једноставнијих (функцијских) зависности у разним областима (придруживање по датом правилу бројева - бројевима, бројева - дужима, бројева - површинама и др.). При томе је важно коришћење дијаграма и табела (дијаграм тока алгорита, табела резултата неког пребројавања или мерења и др). У овом делу треба користити и примере са геометријским облицима, у којима се појављује зависност међу величинама.</p> <p>У делу који се односи на дељивост, подсетити ученике да дељење у скупу природних бројева без остатка није увек могуће. Увести дељење са остатком, једнакост $a = bq + r$, $0 \leq r < b$ и скуп могућих остатака. Истаћи својства дељивости и анализирати дељивост збира, разлике и производа.</p> <p>Правила дељивости декадним јединицама и бројевима 2, 5, 4 и 25 увести тако да ученици сами откривају законитости и активно се укључују у процес истраживања и учења, док за правила дељивости са 3 и 9 треба ученике добро изабраним примерима водити до правила. Такође, ученици треба да уоче и везе између ових правила (нпр. ако је број дељив са 10, дељив је и са 2 и са 5). На овом узрасту, нагласак треба да буде на примени, а не на формалном начину излагања.</p> <p>На конкретним примерима подскупова \mathbb{N}_0, увести различите начине записивања скупова уз увођење појма празног скупа и бесконачног скупа. Увести основне појмове о скуповима и математичком изражавању: скуп, елементи, подскуп, једнакост скупова, празан скуп, са одговарајућим знацима; скуповне операције: унија, пресек, разлика и одговарајуће ознаке.</p> <p>Коришћењем примера из текућих садржаја, посебно</p>	<ul style="list-style-type: none"> - изводи скуповне операције уније, пресека, разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке; - правилно користи речи и, или, не, сваки у математичко-логичком смислу; - израчуна вредност једноставнијег бројевног изрази и реши једноставну линеарну једначину или неједначину (у скупу природних бројева); - реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину (у скупу природних бројева); - примени правила дељивости са 2, 3, 4, 5, 9, 25 и декадним јединицама; - разликује просте и сложене бројеве и растави број на просте чиниоце; - одреди и примени НЗС и НЗД;

<ul style="list-style-type: none"> • . Еуклидов алгоритам за налажење НЗД. • Заједнички садржалац и најмањи заједнички садржалац. • Веза између НЗД и НЗС. 	<p>аритметичких и касније геометријских, даље осмишљавати појам скупа, израђивати математички језик и уносити прецизност у изражавању. На подесним примерима илустровати математичко-логичку употребу речи: сваки, неки, или, и, не, следи (ако...онда). Скуповне операције над два скупа треба илустровати разноврсним примерима са природним бројевима, уз коришћење Венових дијаграма и без њих. Поред тога, ученици треба да решавају задатке у којима се скуповне операције примењују на скупове делилаца, односно садржалаца бројева, што представља добар увод за увођење појмова највећи заједнички делилац и најмањи заједнички садржалац.</p> <p>Увести појмове простог и сложеног броја, објаснити поступак Ератостеновог сита и поступак растављања природних бројева на просте чиниоце и одређивања највећег заједничког делиоца и најмањег заједничког садржаоца, Еуклидов алгоритам (на конкретним примерима) и везу између НЗД и НЗС, и оспособити ученике за њихову примену у проблемским задацима.</p>	
<p>2. ОСНОВНИ ПОЈМОВИ ГЕОМЕТРИЈЕ 17 (7+10)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Тачке и праве; односи припадања и распореда. • Однос правих у равни; паралелност. • Мерење дужине и једнакост дужи. • Кружница и круг. • Кружница и права. • Преношење и надовезивање дужи. • Централна симетрија. • Вектор и транслација. 	<p>-Главни циљ теме јесте да успостави природни прелаз на више нивое разумевања геометрије, са нивоа визуелизације (на коме су базирани садржаји геометрије у првом циклусу), на нивое анализирања и апстракције (одн. неформалне дедукције). Нови ниво подразумева описивање и репрезентације геометријских објеката на природном и формалном језику, анализирање односа међу објектима. Ученици усвајају елементе дедуктивног закључивања (правилно формулисање тврђења; правилно закључивање, правилно коришћење везника и, или, а нарочито ако...онда). Садржаје треба да прате задаци у којима се истиче правилно изражавање, договорено означавање, коректно цртање, и којима се подстиче логичко-комбинаторно размишљање.</p> <p>Полазећи од појмова тачке и праве и односа припадања и распореда увести појам дужи и појам полуправе и начине њиховог обележавања. Неформално истаћи очигледне истине које се односе на наведене појмове и односе.</p> <p>Разматрати однос две праве у равни; формулисати као очигледну истину да за сваку праву и тачку ван ње постоји јединствена права која пролази кроз дату тачку и паралелна је датој правој; заједно са овом чињеницом показати цртање (обичним и троугаоним лењиром) праве паралелне датој правој кроз тачку која јој не припада. Кроз задатке истаћи</p>	<ul style="list-style-type: none"> - анализира односе датих геометријских објеката и запише их математичким писмом; - опише основне појмове у вези са кругом (центар, полупречник, тангента, тетива) и одреди положај тачке и праве у односу на круг; - нацрта праву паралелну датој правој користећи геометријски прибор; - упореди, сабира и одузима дужи, конструктивно и рачунски; - преслика дати геометријски објекат централном симетријом и транслацијом, - правилно користи геометријски прибор;

	<p>симетричност и транзитивност паралелности (без увођења тих појмова), као и области на које је подељена равна задатим правима. Као посебно важне области (заједно са границом) истаћи троуглове и паралелограме и начине њиховог означавања.</p> <p>Објаснити практичан значај стандарних јединица мере и потребу за деловима јединице мере. Изражавати дужине вишеименованим бројевима и истаћи претварање у једноимене најнижих јединица. Једнакост дужи увести као једнакост њихових дужина (уз истицање да се једнакост не односи на једнакост дужи као скупова тачака).</p> <p>Увести појмове: кружница, круг, центар, полупречник, пречник, лук, тетива и тангента. Однос две кружнице, односно два круга разматрати на конкретним примерима и задацима. Користити шестар као геометријски инструмент за цртање кружница, упоређивање дужи и операције над њима.</p> <p>Конструктивно упоређивање, сабирање и одузимање дужи повезати са мерењем. У задацима користити изломљене линије (отворене и затворене) без експлицитне дефиниције и увести појам обима затворене изломљене линије.</p> <p>Централном симетријом пресликавати тачке, дужи, кружнице, троуглове, квадрате и правоугаонике. Истаћи основне особине централне симетрије и повезати их са особинама паралелограма.</p> <p>Увести појмове усмерених дужи и вектора (интензитет, правац, смер). Транслацијом ("паралелним преносењем") пресликавати тачке, дужи, кружнице, троуглове, квадрате и правоугаонике и остале једноставне фигуре, користећи при томе геометријски прибор. Истаћи основне особине транслације и повезати их са особинама паралелограма</p>	
<p>3. РАЗЛОМЦИ 55 (23+32)</p> <p><u>Први део</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Појам разломка облика a/b ($a, b \in \mathbb{N}$). ● Придруживање тачака бројевне полуправе разломцима. ● Проширивање, скраћивање и 	<p>Појам разломка, као дела целине, ученици су упознали у првом циклусу. На почетку увести појмове право односно неправог разломка, као и мешовитог броја. Претварање мешовитог броја у неправу разломак и обрнуто, повезати са поступком дељења са остатком.</p> <p>Геометријску интерпретацију ненегативних рационалних бројева уводимо помоћу бројевне полуправе. Примери за то треба да буду разноврсни, имениоци разломака не треба да буду већи од 10, а ученици треба да схвате важност избора јединичне дужи за прецизно приказивање датих разломака. Бројевна полуправа се може користити и за упоређивање разломака.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - прочита, запише, упореди и представи на бројевној полуправој разломке и децималне бројеве и преводи их из једног записа у други; - одреди месну вредност цифре у запису децималног броја, - заокругли број и процени грешку заокруљивања; - израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину и неједначину; - реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину; - одреди проценат дате величине; - примени размеру у једноставним реалним ситуацијама; - примени аритметичку средину датих бројева; - сакупи податке и прикаже их табелом и кружним дијаграмом и по

<p><i>упоређивање разломака.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Децимални запис броја и превођење у запис облика a/b ($b \neq 0$). ● Упоредивање бројева у децималном запису. ● Заокруљивање бројева. <p><u>Други део</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Основне рачунске операције с разломцима (у оба записа) и њихова својства. ● Изрази. ● Једначине и неједначине у скупу разломака. <p><u>Трећи део</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Примене разломака (проценти, аритметичка средина, размера). ● Основна неједнакост $n < (n+q)/2 < q$. 	<p>Проширивање и скраћивање разломака уводити на основу особине количника да се он не мења када се и дељеник и делилац помноже, односно поделе истим бројем различитим од нуле. Скраћивање разломка до несводљивог повезати са познатим поступком налажења највећег заједничког делиоца бројиоца и имениоца. На примерима показати да се скраћивање може извести и поступно, али да је претходни поступак ефикаснији.</p> <p>Упознати ученике са различитим начинима упоређивања разломака. Примере који се користе треба илустровати помоћу кружних исечака или фигура у квадратној мрежи и на тај начин повезати овај део теме са темама из геометрије (нпр. угао и мерење угла).</p> <p>Увођење децималног записа разломка и њихово приказивање на бројевној полуправој повезати са мерењем дужине, масе и запремине течности, коришћењем примера из свакодневног живота. Превођење разломака у децимални запис започети са разломцима који се могу свести на децималне разломке, а након тога увести и појам периодичног децималног записа. Сабирање и одузимање разломака увести свођењем на заједнички именилац, с тим што на почетку не треба инсистирати на најмањем заједничком садржаоцу. Множење разломака најлакше је илустровати у квадратној мрежи нпр. преко површине правоугаоника. Пре дељења разломака упознати ученике са појмом реципрочне вредности разломка и природног броја. Само дељење увести помоћу једноставних примера дељења разломка природним бројем и на крају уопштити да је дељење разломком исто што и множење његовом реципрочном вредношћу.</p> <p>Код сабирања, одузимања и множења децималних бројева користити аналогију са извођењем истих операција са природним бројевима. Код дељења увести прво дељење децималног броја природним, а након тога, кроз добро одабране примере, показати како се дељење децималних бројева своди на претходни случај.</p> <p>Упознати ученике са чињеницом да особине рачунских операција које су важиле у скупу природних бројева, важе и у скупу разломака. Код израза се треба задржати на примерима који нису сувише сложени, јер је циљ увежбавање извођења рачунских операција и примена њихових особина. Приликом обраде једначина и неједначина треба се задржати на једноставнијим примерима и користити аналогију са</p>	<p>потреби користи калкулатор или расположиви софтвер;</p>
--	--	--

	<p>решавањем једначина и неједначина у скупу природних бројева. Треба имати у виду да су исходи који се односе на изразе, једначине и неједначине развојног типа, односно исходи који се развијају и током наредних разреда.</p> <p>Веома важан део ове теме су проблемски - текстуални задаци у којима се користе разломци и децимални запис разломака, помоћу којих се подстиче развој логичког начина мишљења. Могу се обрадити и разни проблеми из свакодневног живота, нпр. планирање кућног буџета којим се, поред увежбавања операција са децималним записом бројева, ствара и основа за развој финансијске писмености, а има и своју васпитну улогу. У делу који се односи на примену, потребно је ученике оспособити да процентни запис разломка, аритметичку средину и размеру повежу са проблемима из свакодневног живота (попусти, поскупљења, подела новца у одређеној размери, израчунавање просечне оцене, висине или примена аритметичке средине у спорту).</p> <p>Увођење процентног записа разломка пожељно је обрадити кроз визуелне представе на дијаграмима (најпре квадрата подељеног на стотине, а затим произвољног правоугаоника, правилног многоугла или круга) и кроз ситуације у којима се проценат појављује, као што су израчунавања снижења или поскупљења неког производа, најпре за 25%, 50% и 75%, а након разумевања појма и концепта, и за било коју другу вредност. Кроз ове примере уједно се може увежбавати и превођење разломка у децимални и процентни запис, кроз примере који изискују овакву врсту записа броја.</p> <p>Аритметичку средину је пожељно обрадити и вежбати на конкретним примерима (оцене у дневнику, спорт, кроз истраживачке задатке и сл.).</p> <p>Важно је правилно формирање и разумевање појма размере. Оспособити ученике за њено коришћење у пракси: при цртању и читању разних планова и графикана; при одређивању растојања; при решавању проблема поделе у датој размери и при повећавању и смањивању слика. Обраду овог градива подредити практичном циљу, уз повезивање с већ упознатим садржајима математике и других предмета.</p> <p>Ова област је погодна за развијање разних других компетенција, кроз задатке који би од ученика изискивали различите врсте истраживања. Резултате истраживања ученици треба да представљају графички и на тај начин стекну осећај за упоређивање разломака у различитим записима. За исход који</p>	
--	---	--

	се односи на прикупљање података и приказивање података у табели и кружном дијаграму не постоји одговарајући садржај, јер је предвиђено да се на остваривању овог исхода ради током реализације целе теме.	
4. УГАО 17 (7+10) <ul style="list-style-type: none"> ● Угао, централни угао; једнакост углова. ● Надовезивање углова (суседни углови, конструктивно упоређивање, сабирање и одузимање углова). ● Упоредни углови; врсте углова. ● Мерење углова, сабирање и одузимање мере углова. ● Угао између две праве; нормалне праве; унакрсни углови. ● Углови на трансверзали. ● Транслација и углови. 	<p>-Угаону линију увести као унију две полуправе са заједничким почетком. Ако угаона линија није опружена, истаћи разлику између конвексне и неконвексне области у зависности од тога да ли та област садржи или не садржи дуж чији су крајеви на крацима. Угао увести као унију угаоне линије и једне од поменутих области, али даља разматрања ограничити само на конвексне углове. Увести и означавање углова малим словима грчког алфавета. Користећи се механичким моделима (кретање клатна, лепеза и сл.) мотивисати придруживање кружних лукова (и одговарајућих тетива) угловима. Једнаке углове увести као углове чије су одговарајуће тетиве у круговима једнаких полупречника једнаке. На ово објашњење надовезати конструктивно преношење углова помоћу шестара и лењира, а затим и конструктивно упоређивање, сабирање и одузимање углова.</p> <p>Развити код ученика вештину мерења и цртања угла помоћу угломера. Повезати једнакост углова са једнакошћу њихових мера. Увести делове степена (минуте и секунде) и поступке сабирања и одузимања мера углова.</p> <p>Објаснити једнакост унакрсних углова и увести нормалност правих. Ученике треба оспособити да цртају нормалу на праву из дате тачке употребом троугаоног лењира, а након истицања нормалности тангенте и одговарајућег полупречника, и за цртање тангенте на кружницу у задатој тачки кружнице.</p> <p>Објаснити шта се подразумева под растојањем тачке од праве. Под углом између правих које нису међусобно нормалне подразумевати одговарајући оштар угао.</p> <p>Истаћи углове које образује трансверзала две паралелне праве. Када трансверзала није нормална на паралелним правима, добијене углове поделити на оштре и тупе и истаћи да су сви углови исте врсте међусобно једнаки.</p> <p>Обновити једнакост наспрамних страница паралелограма, и извести једнакост наспрамних углова паралелограма.</p> <p>Објаснити шта се подразумева под растојањем између две паралелне праве. Истаћи односе углова са паралелним крацима.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - идентификује врсте и опише својства углова (суседни, упоредни, унакрсни, углови на трансверзали, углови са паралелним крацима) и примени њихове узајамне односе; - нацрта праву нормалну на дату праву користећи геометријски прибор; - измери дати угао и нацрта угао задате мере; - упореди, сабере и одузме углове рачунски и конструктивно, - реши једноставан задатак применом основних својства паралелограма (једнакост наспрамних страница и наспрамних углова);
5. ОСНА СИМЕТРИЈА	Код увођења појма осне симетрије од велике важности су: примери који се ученицима дају на непосредно посматрање и	<ul style="list-style-type: none"> - идентификује осносиметричну фигуру и одреди њену осу симетрије; - симетрично преслика тачку, дуж и једноставнију фигуру користећи

<p>I3 (5+8)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>Осна симетрија у равни и њене особине.</i> ● <i>Оса симетрије фигуре.</i> ● <i>Симетрала дужи и конструкција нормале.</i> ● <i>Симетрала угла.</i> 	<p>експериментисање и питања која ученицима постављамо како би дошли до њихових основних представа о најважнијим карактеристикама осне симетрије.</p> <p>Примере са осном симетријом започети на квадратној мрежи са осама симетрије које су идентичне са линијама мреже, са циљем да ученици самостално дођу до основних особина осне симетрије, а затим прећи на примере без квадратне мреже.</p> <p>Осном симетријом пресликавати тачку, дуж, круг, троугао, квадрат и правоугаоник, а приликом цртања користити геометријски прибор.</p> <p>Појам осносиметричне фигуре се такође усваја интуитивно, што значи да се низом примера указује да постоје фигуре које имају једну или више оса симетрија и фигуре које немају ту особину.</p> <p>Ученике научити да користећи геометријски прибор, конструишу симетралу дужи, симетралу угла, нормалу из тачке на праву и примене њихове особине у проблемским задацима..</p>	<p>геометријски прибор;</p> <ul style="list-style-type: none"> - конструише симетралу дужи, симетралу угла и примењује њихова својства; - конструише праву која је нормална на дату праву или паралелна датој прави.
<p>ПИСМЕНИ ЗАДАЦИ СА ИСПРАВКАМА (4+4)</p>	<p>-индивидуални -фронтални</p>	

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ:

- 1. Компетенција за учење*
- 2. Рад са подацима и информацијама*
- 3. Комуникација*
- 4. Сарадња*
- 5. Дигитална компетенција*

ОПШТЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ:

Ученик је на крају обавезног образовања кроз наставу математике усвојио основне математичке концепте (нумеричке, алгебарске, геометријске, статистичке), овладао је основним математичким процесима (расуђивањем, комуникацијом, повезивањем, применом, моделовањем) и вештинама (рачунањем, алгебарским поступцима, мерењем, просторном визуелизацијом, радом са подацима, проценом, коришћењем калкулатора и информационо-комуникационим технологијама) потребним за даље школовање и живот. Оспособљен је да анализира и тумачи природне и друштвене појаве, решава проблеме и доноси одлуке у свакодневном контексту. Комуницира користећи математички језик, користи информационо-комуникационе технологије и друга средства.

Основни ниво

Решава проблеме и доноси одлуке у једноставним ситуацијама када је захтев јасно формулисан и сви релевантни подаци непосредно дати. Користећи основне елементе математичког језика, једноставне математичке поступке и информационо- комуникационе технологије саопштава решење проблема или донету одлуку.

Средњи ниво

Решава проблеме и доноси одлуке у познатом контексту, при томе прикупља, селекује податке и примењује одговарајуће математичке поступке. Образлаже решење проблема или донету одлуку. Тумачи природне и друштвене појаве користећи математичке концепте, процесе и вештине.

Напредни ниво

Решава проблеме, доноси одлуке и процењује могућности у реалним ситуацијама и при чему бира и вреднује пут и начине решавања. Критички анализира природне и друштвене појаве користећи математичке концепте, процесе и вештине. Аргументује своје ставове и дискутује користећи математички језик.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Специфичне предметне компетенције су: математичко знање и резонување, примена математичких знања и вештина на решавање проблема и математичка комуникација.

Основни ниво

Примењује једноставне математичке поступке када су сви подаци непосредно дати. Примењује основна математичка знања на решавање једноставних ситуација из свакодневног живота. Решава проблеме у једноставном контексту који се свде на једноставан рачун, решавање једначина, мерење, цртање и рад са подацима. Разуме основе писане и усмене математичке комуникације.

Средњи ниво

Примењује математичке концепте, процесе и вештине у различитим ситуацијама. Бира оптималне начине решавања проблема користећи нумеричке, алгебарске и геометријске методе. Анализира податке користећи основне статистичке методе. Уме да користи одговарајуће средство ИКТ за организацију и обраду података. Разуме захтеве сложенијих математичких задатака и решава их. Одговарајућим математичким појмовима и симболима саопштава своје ставове.

Напредни ниво

Бира математичке поступке за решавање проблема и доноси закључке. Истражује различите начине решавања проблема. Уме да примени математичка знања у анализи сложених природних и друштвених појава. Приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин. Разуме и користи формални математички језик. Уме да критички дискутује о добијеним резултатима и анализира их.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ

Природни бројеви и дељивост – својства дељивости, чиниоци, садржаоци, скупови и скуповне операције, прости и сложени бројеви, растављање на прости чиниоце, најмањи заједнички садржалац, највећи заједнички делилац

Основни појмови геометрије – однос припадања и распореда, однос правих у равни, паралелност, кружница, круг, преношење и надовезивање дужи, централна симетрија, вектори, транслација

Угао – Централни угао, једнакост углова, надовезивање углова, упоредни углови, комплементни и суплементни углови, Мера угла, Нормалне праве, унакрсни углови, углови на трасверзали, углови са паралелним крацима

Разломци – појам разломка, проширивање, краћивање и упоређивање разломака, децимални запис, мешовити број, заокругљивање, реципрочна вредност, проценти, аритметичка средина, размера.

Осна симетрија – оса симетрије, осносиметричне фигуре, симетрала дужи, симетрала угла.

Упутство за дидактичко-методичко остваривање програма:

Природни бројеви и дељивост

Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: панои, постери, видео записи, презентације, програми за Ератостеново сито и Еуклидов алгоритам

Корелација: информатика и рачунарство, биологија, географија

Основни појмови геометрије

Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: геометријски прибор, модели, постери, видео записи, презентације, Геогebra аплети. Ученици самостално анализирају односе датих геометријских облика и записују их математичким писмом.

Корелација: техника и технологија, информатика и рачунарство

Угао

Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: геометријски прибор, модели, постери, видео записи, презентације, Геогebra аплети. Ученици користећи геометријски прибор умеју да нацртају праву нормалну на дату праву, да измере дати угао и нацртају угао задате мере.

Корелација: техника и технологија, информатика и рачунарство

Разломци

Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: геометријски прибор, модели, постери, видео записи, презентације, Геогebra аплети, квизови, игрице

Ученици решавају једноставне проблеме из свакодневног живота користећи бројевне изразе, једначине и неједначине, као и да примени размеру и проценте у једноставним реалним ситуацијама. Сакупи податке и прикаже их табелом и кружним дијаграмом и по потреби користи калкулатор или расположиви софтвер.

Корелација: Информатика и рачунарство, географија, српски језик, страни језици, техника и технологија

Осна симетрија

Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: геометријски прибор, модели, постери, видео записи, презентације, Геогebra аплети, игрице

Ученик идентификује осносиметричне фигуре и одређује осу симетрије. Конструира симетралу угла и симетралу дужи и примењује њихова својства.

Корелација: Информатика и рачунарство, географија, српски језик, страни језици, техника и технологија, биологија

ИСХОДИ ВОДЕ КА СЛЕДЕЋИМ СТАНДАРДИМА:

Природни бројеви и дељивост

МА1.1.1. уме да прочита и запише различите врсте бројева (природне, целе, рационалне);

МА1.1.3. пореди по величини бројеве истог записа, помажући се сликом кад је то потребно;

МА1.1.5. дели са остатком једноцифреним бројем и зна када је један број дељив другим;

МА2.1.3. уме да примени основна правила дељивости са 2, 3, 5, 9 и декадним јединицама;

МА2.1.4. користи бројеве и бројевне изразе у једноставним реалним ситуацијама;

МА2.2.5. користи једначине у једноставним текстуалним задацима;

МА3.1.1. уме да одреди вредност сложенијег бројевног израза;

МА3.1.2. оперише са појмом дељивости у проблемским ситуацијама;

МА3.1.3. уме да користи бројеве и бројевне изразе у реалним ситуацијама;

МА3.2.5. користи једначине и неједначине решавајући и сложеније текстуалне задатке.

Основни појмови геометрије

МА1.3.1. влада појмовима: дуж,полуправа, права, раван (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; разликује паралелне и нормалне праве);

МА1.3.3 влада појмовима: круг, кружна линија (издваја њихове основне елементе, уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор);

МА3.4.1 по потреби претвара јединице мере, рачунајући са њима

Угао

МА1.3.1. влада појмовима: дуж,полуправа, права, раван 'и угао(уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; разликује неке врсте углова и паралелне и нормалне праве);

МА1.4.1. користи одговарајуће јединице за мерење дужине, површине, запремине, масе,времена и углова;

МА1.4.2. претвори веће јединице дужине,месе и времена у мање;

МА1.4.3. користи различите апоене новца;

МА1.4.4. при мерењу одабере одговарајућу мерну јединицу; заокружује величине исказане датом мером;

МА2.3.1. одреди суплементне и комплементне углове, упоредне и унакрсне углове; рачуна са њима ако су изражени у целим степенима;

МА2.4.1. пореди величине које су изражене различитим мерним јединицама за дужину и масу;

МА2.4.3. уме да дату величину искаже приближном вредношћу;

МА3.3.1. рачуна са угловима укључујући и претварање угаоних мера; закључује користећи особине паралелних и нормалних правих, укључујући углове

на трансверзали;

МА3.4.1 по потреби претвара јединице мере, рачунајући са њима;

МА3.4.2. процени и заокружи дате податке и рачуна са таквим приближним вредностима; изражава оцену грешке (нпр. мање од 1 динар, 1cm,1 g);

Разломци

МА1.1.1. уме да прочита и запише различите врсте бројева (природне, целе, рационалне);

МА1.1.2. преводи децимални запис броја у разломак и обратно;

МА1.1.3. пореди по величини бројеве истог записа, помажући се сликом кад је то потребно;

МА1.1.4. изврши једну основну рачунску операцију са бројевима истог записа, помажући се сликом кад је то потребно (у случају сабирања и одузимања разломака само са истим имениоцем); рачуна, на пример $\frac{1}{5}$ од n , где је n дати природан број;

МА2.1.1. упореди по величини разломке записане у различитим облицима;

МА2.1.2. одреди супротан број, реципрочну вредност и апсолутну вредност броја; израчуна вредност једноставнијег израза са више рачунских операција различитог приоритета, укључујући ослобађање од заграда, са бројевима истог записа;

МА2.1.4. користи бројеве и бројевне изразе у једноставним реалним ситуацијама;

МА2.2.5. користи једначине у једноставним текстуалним задацима;

МА3.1.1. уме да одреди вредност сложенијег бројевног израза;

МА3.1.3. уме да користи бројеве и бројевне изразе у реалним ситуацијама;

МА3.2.5. користи једначине и неједначине решавајући и сложеније текстуалне задатке.

Осна Симетрија

МА1.3.6. интуитивно схвата појам подударних фигура (кретањем до преклапања);

МА2.3.6. уочи оносиметричне фигуре и уме да одреди осу симетрије(нпр. паралелност и једнакост страница паралелограма);

УПУТСТВО ЗА ФОРМАТИВНО И СУМАТИВНО ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА:

Процес праћења и вредновања наставе и учења почиње иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази (иницијално тестирање).

-Постигнућа ученика и степен остварености исхода се сагледају кроз свакодневно посматрање, активност на часу, домаће задатке, учествовање у разговору и дискусији, самоевалуацију и евалуацију током појединих часова, самосталан рад, рад у групи, тестове, писане провере, усмено испитивање, писмене задатке.

- Свака од ових активности је добра прилика за праћење напредовања и давање повратне информације.

НАЧИНИ ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА НАСТАВЕ И УЧЕЊА УЧЕНИЦИМА КОЈИМА ЈЕ ПОТРЕБНА ДОДАТНА ПОДРШКА

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)
- што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима
- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем

3.3.2. Допунска настава

Допунска настава из математике организује се за ученике који спорије усвајају знања, ученике који нису били присутни на појединим часовима, ученике који желе да утврде стечено знање или уклоне евентуалне нејасноће, што доприноси бољем усвајању знања и вештина везаних за наставно градиво.

Наставна тема	Број часова	Начин реализације	Исходи
Природни бројеви и дељивост	2	-фронтални -индивидуални	Ученик уме да : - израчуна вредност једноставног бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину (у скупу природних бројева) - дели са остатком једноцифреним бројем и зна када је један број дељив другим - одреди унију, пресек и разлику два скупа
Основни појмови геометрије	1	-фронтални -индивидуални	Ученик: - влада појмовима: дуж,полуправа, права, раван (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор разликује паралелне и нормалне праве) - влада појмовима: круг, кружна линија (издваја њихове основне елементе, уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор)
Угао	2	-фронтални -индивидуални	Ученик: - влада појмовимом угао (уочава његове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор -разликује неке врсте углова - користи одговарајуће јединице за мерење углова - претвори веће јединице у мање - при мерењу одабере одговарајућу мерну јединицу
Разломци	3	-фронтални -индивидуални -рад у пару -групни	Ученик уме да: - прочита и запише различите врсте бројева (природне, целе, рационалне) - преводи децимални запис броја у разломак и обратно; - пореди по величини бројеве истог записа, помажући се сликом кад је то потребно; - изврши једну основну рачунску операцију са бројевима истог записа, помажући се сликом кад је то потребно (у случају сабирања и одузимања разломака само са истим имениоцем)
Осна симетрија	1	-фронтални -индивидуални	Ученик: -интуитивно схвата појам симетрије (кретањем до преклапања); -уме да конструише симетралу дужи и симетралу угла

3.3.3. Додатна настава

Додатни рад се организује за ученике који показују веће интересовање и жељу за новим сазнањима која превазилазе оквире предвиђене планом и програмом са циљем повезивања и примене научног.

Наставна тема	Број часова	Начин реализације	Исходи
Природни бројеви и дељивост	2	-фронтални -индивидуални	Ученик: - уме да одреди вредност сложенијег бројевог израза - оперише са појмом дељивости у проблемским ситуацијама - уме да користи бројеве и бројевне изразе у реалним ситуацијама - користи једначине и неједначине решавајући и сложеније текстуалне задатке
Основни појмови геометрије	1	-фронтални -индивидуални - мултимедијална настава	Ученик: - решава сложене задатке применом особина основних геометријских појмова - пребројава тачке, дужи, праве,... - решава конструктивне задатке применом транслације
Угао	2	-фронтални -индивидуални - мултимедијална настава	Ученик: -рачуна са угловима укључујући и претварање угаоних мера - закључује користећи особине паралелних и нормалних правих, укључујући углове на трансверзали - по потреби претвара јединице мере, рачунајући са њима
Разломци	3	-фронтални -индивидуални - мултимедијална настава -групни облик рада	Ученик: -уме да одреди вредност сложенијег бројевог израза - уме да користи бројеве и бројевне изразе у реалним ситуацијама - користи једначине и неједначине решавајући и сложеније текстуалне задатке -сакупља податке и приказује их табелом и кружним дијаграмом
Осна симетрија	1	-фронтални -индивидуални	Ученик: - решава конструктивне задатке применом особина осне симетрије -примењује својства симетрале дужи и симетрале угла у решавању задатака

3.4. ЛИКОВНА КУЛТУРА**ЦИЉ**

Циљ учења *Ликовне културе* је да се ученик развијајући стваралачко и креативно мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и решавање проблема и да изграђује позитиван однос према уметничком наслеђу и културној баштини свог и других народа.

Разред:пети

Годишњи фонд часова:72

3.4.1. Глобални план рада – годишњи фонд часова 72

ОБЛАСТ / ТЕМА	ОБРАДА	ВЕЖБА	ЕВАЛУАЦИЈА	СВЕГА
ЛИНИЈА	9	10	1	20
ОБЛИК	9	10	1	20
РИТАМ	9	10	1	20
ВИЗУЕЛНО СПОРАЗУМЕВАЊЕ	5	6	1	12
УКУПНО	32	36	4	72

Редни број теме	Област Тема	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	СТАНДАРДИ	Међупредметна повезаност
1.	Линија	Компетенција за учење, естетичка компетенција, комуникација, рад с подацима и информацијама, решавање проблема	<ul style="list-style-type: none"> – опише линије које уочава у природи, окружењу и уметничким делима; – пореди утисак који на њега/њу остављају различите врсте линија; – гради линије различитих вредности комбинујући материјал, угао и притисак прибора/материјала; – користи одабране садржаје као подстицај за стварање оригиналних цртежа; – црта разноврсним прибором и материјалом изражавајући замисли, машту, утиске и памћење опаженог; – разматра, у групи, како је учио/ла о изражајним својствима линија и где се та знања примењују; <p>искаже своје мишљење о томе како је развој цивилизације утицао на развој уметности</p>	<p>Основни ниво</p> <p>ЛК.1.1.1. разликује и користи (у свом раду) основне медије, материјале и технике (цртање, сликање, вајање) визуелних уметности</p> <p>ЛК.1.1.3. описује свој рад и радове других (нпр. исказује утисак)</p> <p>ЛК.1.3.3. познаје места и изворе где може да прошири своја знања везана за визуелне уметности (нпр. музеј, галерија, атеље, уметничка радионица...)средњи ниво</p> <p>ЛК.2.1.2. образлаже свој рад и радове других (нпр. наводи садржај, тему, карактеристике технике...)</p> <p>2.2.1. одабира адекватан садржај да би представио неку идеју или концепт</p> <p>напредни ниво</p> <p>ЛК.3.1.2. одабира адекватна средства материјал, тех-нику, поступак) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју</p> <p>ЛК.3.2.4. уочава међусобну повезаност елемената, принцип и садржаја на свом раду и на радовима других</p> <p>ЛК.3.2.2. изводи радове са одређеном намером, користећи основне визуелне елементе и принципе да би постигао одређени ефекат</p> <p>ЛК.3.3.3. користи друга места и изворе да би проширио своја знања из уметности</p>	<p>Биологија</p> <p>Историја</p> <p>Техника и технологија</p> <p>Географија</p> <p>Музичка култура</p>

2.	Облик	Компетенција за учење, естетичка компетенција, комуникација, рад с подацима и информацијама, решавање проблема	<ul style="list-style-type: none"> – пореди облике из природе, окружења и уметничких дела према задатим условима; – гради апстрактне и/или фантастичне облике користећи одабране садржаје као подстицај за стваралачки рад; – наслика реалне облике у простору самостално мешајући боје да би добио/ла жељени тон; – обликује препознатљиве тродимензионалне облике одабраним материјалом и поступком; – преобликује предмет за рециклажу дајући му нову употребну вредност; – комбинује ритам, линије и облике стварајући оригиналан орнамент за одређену намену; – објасни зашто је дизајн важан и ко дизајнира одређене производе; – разматра, у групи, како је учио/ла о облицима и где та знања примењује; – искаже своје мишљење о томе зашто је уметничко наслеђе важно 	<p>Основни ниво</p> <p>ЛК.1.1.1. разликује и користи (у свом раду) основне медије, материјале и технике (цртање, сликање, вајање) визуелних уметности</p> <p>ЛК.1.1.2. изводи дводимензионалне и тродимензионалне радове</p> <p>ЛК.1.1.3. описује свој рад и радове других (нпр. исказује утисак)</p> <p>ЛК.1.3.3. познаје места и изворе где може да прошири своја знања везана за визуелне уметности (нпр. музеј, галерија, атеље, уметничка радионица...)</p> <p>средњи ниво</p> <p>ЛК.2.1.2. образлаже свој рад и радове других (нпр. наводи садржај, тему, карактеристике технике...)</p> <p>2.2.1. одабира адекватан садржај да би представио неку идеју или концепт</p> <p>напредни ниво</p> <p>ЛК.3.1.2. одабира адекватна средства материјал, технику, поступак помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју</p> <p>ЛК.3.2.4. уочава међусобну повезаност елемената, принципа и садржаја на свом раду и на радовима других</p> <p>ЛК.3.2.2. изводи радове са одређеном намером, користећи основне визуелне елементе и принципе да би постигао одређени ефекат</p> <p>ЛК.3.3.3. користи друга места и изворе да би проширио своја знања из уметности</p>	<p>Биологија</p> <p>Историја</p> <p>Техника и технологија</p> <p>Географија</p> <p>Математика</p>
----	-------	--	---	--	---

3.	Ритам	Компетенција за учење, одговорно учење у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према околини, комуникација, рад с подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња	<ul style="list-style-type: none"> – опише ритам који учачава у природи, окружењу и уметничким делима; – пореди утисак који на њега/њу остављају различите врсте ритма; – разматра, у групи, како је учио/ла о визуелном ритму и где та знања може применити; – гради правилан, неправилан и слободан визуелни ритам, спонтано или с одређеном намером; – користи, у сарадњи са другима, одабране садржаје као подстицај за стварање оригиналног визуелног ритма; – направи, самостално, импровизовани прибор од одабраног материјала; – искаже своје мишљење о томе зашто људи стварају уметност; 	<p>Основни ниво</p> <p>ЛК.1.1.1. разликује и користи (у свом раду) основне медије, материјале и технике (цртање, сликање, вајанство) визуелних уметности</p> <p>ЛК. 1.1.3. описује свој рад и радове других (нпр. исказује утисак)</p> <p>ЛК.1.3.3. познаје места и изворе где може да прошири своја знања везана за визуелне уметности (нпр. музеј, галерија, атеље, уметничка радионица...)</p> <p>средњи ниво</p> <p>ЛК.2.1.2. образлаже свој рад и радове других (нпр. наводи садржај, тему, карактеристике технике...)</p> <p>напредни ниво</p> <p>ЛК.3.1.2. одабира адекватна средства материјал, технику, поступак помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју</p> <p>ЛК.3.2.4. учача међусобну повезаност елемената, принцип и садржаја на свом раду и на радовима других</p>	<p>Биологија</p> <p>Историја</p> <p>Техника и технологија</p> <p>Музичка култура</p> <p>Физичко васпитање</p>
----	-------	--	---	--	---

4.	<p style="text-align: center;">Визуелно споразумевање</p>	<p>Компетенција за учење, одговорно учење у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према околина, комуникација, рад с подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња</p>	<ul style="list-style-type: none"> – пореди различите начине комуницирања од праисторије до данас; – обликује убедљиву поруку примењујући знања о ритму, линији, облику и материјалу; – изрази исту поруку писаном, вербалном, невербалном и визуелном комуникацијом; – тумачи једноставне визуелне информације; – објасни зашто је наслеђе културе важно 	<p>Основни ниво</p> <p>ЛК.1.1.1. разликује и користи (у свом раду) основне медије, материјале и технике (цртање, сликање, вајање) визуелних уметности ЛК. 1.1.3. описује свој рад и радове других (нпр. исказује утисак) ЛК.1.3.3. познаје места и изворе где може да прошири своја знања везана за визуелне уметности (нпр. музеј, галерија, атеље, уметничка радионица...)</p> <p>средњи ниво</p> <p>ЛК.2.1.2. образлаже свој рад и радове других (нпр. наводи садржај, тему, карактеристике технике...) 2.2.1. одабира адекватан садржај да би представио неку идеју или концепт</p> <p>напредни ниво</p> <p>ЛК.3.1.2. одабира адекватна средства материјал, технику, поступак) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју ЛК.3.2.4. уочава међусобну повезаност елемената, принципа и садржаја на свом раду и на радовима других ЛК.3.2.2. изводи радове са одређеном намером, користећи основне визуелне елементе и принципе да би постигао одређени ефекат ЛК.3.3.3. користи друга места и изворе да би проширио своја знања из уметности</p>	<p>Техника и технологија Историја Музичка култура</p>
----	--	---	--	---	---

ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Програм није организован по предметним областима, јер није пожељно, а често ни могуће, одвојено изучавати садржаје различитих предметних области (ни стандарди постигнућа за крај школовања нису организовани по предметним областима). Из тог разлога је на овом месту само дат опис предмета (без стриктне поделе на предметне области или области учења).

Настава ликовне културе је индивидуализована и усмерена на целокупан развој ученика, а пре свега на развијање опажања и памћења, креативности, стваралачког мишљења, еманципације,

емпатије, свести о општем и личном добру, толеранције, способности сарадње и разумевања различитости, естетичких критеријума, моторике и индивидуалних способности. Повезаност циља и садржаја наставе ликовне културе огледа се у повезаности опажања креативног изражавања и вредновања. Све почиње опажањем:

креативно изражавање, посматрање уметничког дела и вредновање. Посматрање, истраживање и стварање изрази су надахнућа, али и примене знања о ликовним елементима, њиховим односима, како би се могле задовољити одговарајуће потребе ученика и развијати ликовни говор. Нужно је развијати и побуде као што су: знатижеља; мотивисаност; отвореност за стицање нових искустава; осетљивост за проблеме; преузимање ризика; толеранција према нејасноћама и самопоуздање, а од спознајних функција: флексибилност; оригиналност; спознају и памћење.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Оцењивање се врши према Правилнику о оцењивању. Процењивање напредовања ученика и оствареност исхода врши се такозваном алтернативном (или аутентичном) методом, која се и до сада користила у пракси. Напредак ученика се прати да би наставник подржао развој потенцијала сваког ученика. Треба имати у виду да су се до сада као најефикаснији вид подршке напредовању ученика показали савети које наставник даје у току практичног рада, као и питања која наводе ученике на промишљање и развијање идеја. Други вид ефикасне подршке је одељенска изложба (по завршетку задатка) на којој су заступљени сви радови ученика. Поређењем свих решења истог ликовног проблема ученици ефикасно уче на разликама и умеју да процене сопствени напредак. Ученички портфолио (мапа радова) омогућава ученику да и ван наставе самостално процењује сопствени напредак.

Програм подржава индивидуални развој ученика. То значи да ће многи ученици по завршетку прве теме достићи исходе теме на основном нивоу, а да ће до краја године напредовати и исте исходе остварити на средњем или напредном нивоу. Због тога је за закључну процену најважније сагледати целокупни напредак и крајњи резултат, односно доказ о томе да је ученик напредовао.

НАЧИН ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА:

Део школског програма биће индивидуални планови за ученике којима је потребна додатна подршка због потешкоћа и сметњи у развоју, као и надареним ученицима:

-просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма

-што већа индивидуализација наставе посебно са ученицима којима је потребна додатна подршка и са надареним ученицима.

-размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручном службом у школи.

коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја

друго што ће се применити у складу са конкретним случајем.

-
-и све

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Ученик кроз предмет Ликовна култура развија стваралачке способности, индивидуалну креативност и естетску осетљивост.

Основни ниво

Ученик истражује и примењује знања о основним материјалима, медијима, техникама и ликовним елементима која се користе у визуелним уметностима. Ученик познаје најважнија уметничка дела из културног наслеђа свог и других народа, развија свест о културним вредностима и схвата важност њиховог очувања.

Средњи ниво

Ученик проналази и развија своје идеје истражујући природно и вештачко окружење, свет маште и осећања (посматрајући, анализирајући и сакупљајући потребне информације) за стваралачки рад. Ученик препознаје улогу и вредност визуелне уметности као саставног дела свакодневног живота, нарочито као средства комуникације.

Напредни ниво

Ученик проучавајући уметничка дела истражује и анализира методе, технике, садржаје и подстицајно их примењује у свом стваралачком раду. Способан је да изрази став о свом раду и радовима других уочавајући различита значења и идеје. Ученик праћењем културних догађаја постаје активна публика и/или учесник у јавном и културном животу заједнице и развија своје критичко мишљење.

Кључни појмови садржаја: простор, облик, линија.

3.5. МУЗИЧКА КУЛТУРА

ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ НАСТАВЕ МУЗИЧКЕ КУЛТУРЕ

Циљ наставе музичке културе је развијање интересовања, музикалности и креативности, оспособљавање за разумевање могућности музичког изражавања, развијање осетљивости за музичке вредности упознавањем музичке традиције и културе свога и других народа.

Задачи наставе музичке културе:

- неговање способности извођења музике певањем и свирањем
- неговање смисла за колективно музицирање (певање и свирање)
- стицање навике за слушање музичког дела
- развијање способности за доживљај музичког дела
- развијање способности за разумевање музичког дела
- развијање критичког мишљења
- подстицање стваралачког ангажовања ученика
- развијање музичке креативности
- развијање способности за импровизацију мелодије

3.5.1. Глобални план рада – годишњи фонд часова 72

ОБЛАСТ / ТЕМА / МОДУЛ		МЕСЕЦ										ОБРАД А	УТВРЂИ- ВАЊЕ	СВЕГ А
		I X	X	X I	XII	I	II	III	I V	V	V I			
1.	Човек и музика	3	1									2	2	4
2.	Певањем и свирањем упознајемо музику	5	2	8	6	5	2	4	3	3	2	33	7	40
3.	Човек преисторије у антике		3					3				4	2	6
4.	Музички инструменти		1									1		1
5.	Слушањем упознајемо нова дела и композиторе		2		2	2	2	1	5	5	2	16	5	21
УКУПН О		8	9	8	8	7	4	8	8	8	4	56	16	72

Предметни исходи	Стандарди	Компетенције Опште међупредметне компетенције	Назив теме/ садржај	Кључни појмови	Начини и поступци остваривања програма (Дидактичко-методичко упутство)	Начин провере остварености исхода
<p>- наведе начине и средства музичког изражавања у праисторији и античком добу;</p> <p>- објасни како друштвени развој утиче на начине и облике музичког изражавања;</p> <p>- искаже своје мишљење о значају и улози музике у животу човека;</p> <p>- реконструише у сарадњи са другима начин комуникације кроз музику у смислу ритуалног понашања и пантеизма;</p> <p>- идентификује утицај ритуалног понашања у музици савременог доба (музички елементи, наступ и сл.);</p>	<p>МК. 1.1.1. препозна основне елементе музичке писмености</p> <p>МК. 1.1.2. опише основне карактеристике - историјско– стилских периода</p> <p>- народног стваралаштва</p> <p>Ученик уме да анализира повезаност:</p> <p>МК. 2.1.2. структуре и драматургије одређеног музичког жанра</p> <p>МК. 2.1.3. облика народног музицирања са специфичним контекстом народног живота</p> <p>МК. 3.1.2. разуме историјске и друштвене околности настанка жанра и облика</p>	<p>-компетенција за учење</p> <p>-комуникација</p> <p>-естетичка компетенција</p> <p>-рад са подацима и информацијама</p>	<p>ЧОВЕК И МУЗИКА</p> <p><u>Човек у праисторији</u></p> <p>Улога музике у првобитном друштву;</p> <p>Човек и ритуал: улога музике у ритуалу (музичкоантрополошка истраживања);</p> <p>Магијска моћ музике;</p> <p>Елементи музичког тока: покрет, ритам (ритам као основа ритуала), коло/групни плес;</p> <p>Покрет: порекло плеса;</p> <p>Слушање/доживљај ритма телом;</p> <p>Најстарија фолклорна музичка традиција у Србији и светске баштине.</p> <p><u>Човек Антике</u></p> <p>Божанска природа музике:</p> <p>- митолошка свест античког човека;</p> <p>- музички атрибути богова;</p> <p>- музика и држава.</p> <p>Музика у храму и музика на двору;Примери</p>	<p>покрет, ритам, мелодија</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада које активирају ученике да буду самосталнији у раду: анализа музичких примера, фотографија, ППТ, видео материјала.</p> <p>Инсистирање на корелацији са другим предметима: историја, ликовна култура, географија.</p> <p>Коришћење ЛОГОС-овог е-уџбеника: видео и аудио записи, квизови, ППТ.</p>	<p>Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика.</p> <p>Самоевалуација и евалуација на крају полугодишта и током појединих часова</p>

	музичког фолклора МК. 3.1.3. критички и аргументовано образлаже свој суд МК. 3.1.4. уме креативно да комбинује изражајне музичке елементе у естетичком контексту		различитих инструмената и музичких облика у античким цивилизацијама; Улога и место музике у античким цивилизацијама: Индија, Сумер/Вавилон, Кина, Египат, Грчка, Рим; Појава првих нотација, пентатоника;			
--	--	--	---	--	--	--

- класификује инструменте по начину настанка звука; - опише основне карактеристике ударалки; - препозна везу између избора врсте инструмента и догађаја, односно прилике када се музика изводи; - користи могућности ИКТ-а у примени знања о музичким инструментима (коришћење доступних апликација);	МК. 1.1.1. препозна основне елементе музичке писмености МК. 1.1.2. опише основне карактеристике - музичких инструмената и састава Ученик уме да анализира повезаност: МК. 2.1.1. музичких елемената и карактеристика музичких инструмената са музичком изражајношћу МК. 3.1.1. зна функцију елемената музичке	-комуникација -естетичка компетенција -компетенција за учење -рад са подацима и информацијама	МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ Најстарији инструменти: тело, ударалке, дувачки, жичани; Ударалке - настанак, првобитни облик и развој; Ритмичке ударалке као најједноставнија група инструмената; Мелодијске ударалке;	мелодија, ритам, инструменти	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: видео и звучниј записа, фотографија, ППТ, доступне ИКТ апликације. Користити претходна знања ученика. Повезати са историјским контекстом. Коришћење ЛОГОС-овог е- удбеника	Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика. Самоевалуација и евалуација на крају полугодишта и током појединих часова
---	--	--	---	------------------------------	---	--

	писмености и извођачких састава у оквиру музичког дела МК. 3.1.3. критички и аргументовано образлаже свој суд					
--	---	--	--	--	--	--

- изражава се покретима за време слушања музике; - вербализује свој доживљај музике; - идентификује ефекте којима различити елементи музичке изражајности (мелодија, ритам, темпо, динамика) утичу на тело и осећања; - анализира слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте; - илуструје примере коришћења плесова и музике према намени у свакодневном животу (војна музика, обредна музика, музика за забаву...);	МК. 1.2.1. именује музичке изражајне елементе МК. 1.2.2. именује извођачки састав МК. 1.2.4. именује српски музички фолклор МК. 2.2.1. опише и анализира карактеристике звучног примера кроз садејство опажених музичких елемената МК. 2.2.2. препозна структуру одређеног жанра Ученик уме да анализира слушни пример и открије везу опажених карактеристика са: МК. 3.2.1. структуралном и драматуршком димензијом звучног примера МК. 3.2.2. жанровским и	-комуникација -естетичка компетенција -компетенција за учење -одговоран однос према здрављу	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ Елементи музичке изражајности - темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената; Слушање вокалних, вокално-инструменталних и кратких инструменталних композиција, домаћих и страних композитора; Слушање дела најстарије фолклорне традиције српског и других народа; Слушање народних и уметничких дела инспирисаних фолклором народа и народности, различитог садржаја, облика и расположења, као и музичких прича;	мелодија, ритам, динамика, темпо, покрет	Основни методски приступ је од звука ка теорији. Јасно формулисати упутства како би ученици знали на шта да усмере пажњу приликом слушања. Постепено проширивати опажајни капацитет код ученика усмеравајући их на специфичности музичког дела пре слушања. Ученичка знања из различитих области повезати и ставити у функцију разумевања дела, подстичући креативност и критичко мишљење. Користити илустрације, ППТ и ИКТ када је могуће. Подстићати	Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора и активности ученика. Самоевалуација и евалуација на крају полугодишта и током појединих часова Домаћи задатак
---	--	--	--	--	--	---

- критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље; - понаша се у складу са правилима музичког бонтона; - користи могућности ИКТ-а за слушање музике;	историјско– стилским контекстом звучног примера МК. 3.2.3. контекстом настанка и примене различитих облика музичког фолклора				ученике на изношење свог мишљења уз аргументовано образлагање.	
--	--	--	--	--	--	--

- пева и свира самостално и у групи; - примењује правилну технику певања (правилно дисање, држање тела, артикулација); - кроз свирање и покрет развија сопствену координацију и моторику; - користи различита средства изражајног певања и свирања у зависности од врсте, намене и карактера композиције; - искаже своја осећања у току извођења музике;	МК. 1.3.1. пева једноставне дечије, народне или популарне композиције МК. 1.3.2. изводи једноставне дечије, народне или популарне композиције на бар једном инструменту МК. 3.3.1. изведе разноврсни музички репертоар певањем и свирањем као солиста и у школским ансамблима.	-естетичка компетенција -сарадња -комуникација -одговоран однос према здрављу -компетенција за учење	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ Певање Певање песама по слуху самостално и у групи; Певање песама из нотног текста солмизацијом; Извођење једноставних ритмичких и мелодијских мотива (у стилу) музике старих цивилизација певањем; Певање песама у комбинацији са покретом; Свирање Свирање песама и лакших инструменталних дела по слуху на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима; Свирање дечјих, народних и уметничких композиција из нотног	мелодија, ритам, динамика, текст, темпо	Користити методе/технике и облике рада који подстичу ученике за самостални рад, рад у пару или групи. Кроз одговарајуће примере музичких вежби и композиција обрадити елементе музичке писмености. Обратити пажњу на правилно дисање, положај тела и дикцију. Узети у обзир гласовне могућности ученика. За инструментално музицирање користити ритмичке и мелодијске инструменте. Могу	Формативно, свакодневно оцењивање активности ученика, певањем и свирањем. Самоевалуација и евалуација на крају полугодишта и током појединих часова
--	--	---	---	---	---	---

<p>- примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; - учествује у школским приредбама и манифестацијама; - користи могућности ИКТ-а у извођењу музике (коришћење матрица, караоке програма, аудио снимака...);</p>			<p>текста; Извођење дечијих, народних и уметничких игара; Извођење једноставних ритмичких и мелодијских мотива (у стилу) музике старих цивилизација на инструментима или покретом;</p>		<p>се користити нотни примери који су солмизацијом обрађени. Примељивати принцип активног учешћа ученика на часу. Коришћење аудио или видео снимака или матрица када је могуће. Посета концерта, у складу са могућностима</p>
---	--	--	--	--	---

<p>- користи музичке образце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; - изражава своје емоције осмишљавањем мањих музичких целина; - комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или</p>	<p>Ученик уме да: МК. 1.4.1. направи музичке инструменте користећи предмете из окружења МК. 1.4.2. осмисли мање музичке целине на основу понуђених модела МК. 1.4.3. изводи пратеће ритмичке и мелодијско–ритмичке деонице на направљеним музичким инструментима</p>	<p>-естетичка компетенција -комуникација -сарадња -компетенција за учење</p>	<p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p> <p>Креирање пратње за песме ритмичким и звучним ефектима, користећи притом различите изворе звука; Креирање покрета уз музику коју ученици изводе; Осмишљавање музичких питања и одговора, ритмичка допуњалка, мелодијска допуњалка са потписаним текстом, састављање мелодије од</p>	<p>мелодија, ритам, динамика, тампо</p> <p>Користити методе/технике и облике рада који подстичу ученике на музичко стваралаштво, самостално, групно и у пару. Користити корелацију са ликовном кутуром. Креативна употреба мултимедија: ППТ, ИКТ, аудио и видео снимци, мобилни телефони.</p>	<p>Формативно, свакодневно награђивање ученика за било који облик музичког стваралаштва. Самоевалуација и евалуација на крају полугодишта и током појединих часова</p>
--	--	--	--	---	--

<p>покретом; - учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; - користи могућности ИКТ-а за музичко стваралаштво.</p>	<p>МК. 1.4.4. учествује у одабиру музике за дати жанровски и историјски контекст. Ученик уме да: МК. 3.4.1. осмишљава пратеће аранжмане за Орфов инструментаријум и друге задате музичке инструменте МК. 3.4.2. импровизује и/или компонује мање музичке целине (ритмичке и мелодијске) у оквиру различитих жанрова и стилова МК. 3.4.3. осмисли музику за школску представу, приредбу или перформанс.</p>		<p>понуђених мотива; Импровизација мелодије на задати текст; Импровизација дијалога на инструментима Орфовог инструментарија и другим инструментима; Израда једноставних музичких инструмената; Реконструкција музичких догађаја у стилу старих цивилизација.</p>			
--	--	--	---	--	--	--

ПЛАН ЕВАЛУАЦИЈЕ

Упутство за формативно и сумативно оцењивање ученика

Шта пратимо		Критеријуми оцењивања	Поступак	Инструменти оцењивања	Време
<p>Степен остварености циљева и</p>	<p>процењују се: вештине изражавања и саопштавања; разумевање,</p>	<p>ученик који остварује веома значајан напредак у савладавању програма предмета и у потпуности самостално испуњавања захтеве који су утврђени на основном и средњем нивоу, као и већину захтева са напредног нивоа посебних стандарда постигнућа, односно захтева који су одређени индивидуалним</p>	<p>- Формативно оцењивање: Свакодневно бележење активности ученика на часу у свеску евиденције</p>	<p>Број јављања: За јављање + За јављање више пута ++ За давање комплетног, потпуног одговора на тежа питања +5 Ко не зна одговор -</p>	<p>Свакодневно бележење током године</p>

	образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, добија оцену одличан (5);	наставника		
	ученик који остварује значајан напредак у савладавању програма предмета и у потпуности, самостално, испуњавања захтева који су утврђени на основном и средњем нивоу, као и део захтева са напредног нивоа посебних стандарда постигнућа уз мању помоћ наставника, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, добија оцену врло добар (4);	- Усмено одговарање	Свеобухватност одговора Хронолошка прецизност Хоризонтално и вертикално повезивање градива Самосталност у одговарању	По потреби
		-Редовност доношења домаћег	За три недоношења домаћег -1 у свеску, а након опомене и у дневник За редовно доношење домаћег задатка-5	Свакодневно током године, праћење/ пресек на крају године
		Прегледање свески	Уредност Све забележено са часова	На крају наставне године
		Певање и/или свирање песама и/или композиција	Учесталост активности на часовима Ритмичка и мелодијска прецизност Ангажовање самостално и у пару/групи Активно учешће у раду	Пресек стања сваког месеца
		ученик који остварује напредак у савладавању програма предмета и у потпуности, самостално испуњавања захтева који су утврђени на основном и већи део на средњем нивоу посебних стандарда постигнућа, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, добија оцену добар	Препознавање слушаних и обрађених композиција	Прецизни одговори Сакосталност у одговарању
	Музичко стварање		Ангажовање и труд Поштовање задатог материјала и инструкција Сарадња у пару или групи	Свакодневно бележење током године

		(3); ученик који ostvarује минималан напредак у савладавању програма предмета и испуњавања уз помоћ наставника захтеве који су утврђени у већем делу основног нивоа постигнућа, односно захтеве који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа и, добија оцену довољан (2);	- Групни рад (посматрање наставника, излагање група, процена осталих ученика) - Рад у пару (посматрање наставника, излагање парова, процена осталих ученика)	Сарадња у групи (сви чланови су укључени, сви имају задато забележено у свескама...) Степен знања свих чланова групе Квалитативно и квантитативно процењивање резултата рада група (пано, табела...)	По потреби
				Прва три пара која прва ураде задатак добијају +5 Сви парови који ураде задатак добијају + Парови који не раде задато на часу добијају -	По потреби
Ангажовање ученика у настави	одговоран однос према раду, постављеним задацима, и исказано интересовање и мотивацију за учење и напредовање. активно учествовање у настави, сарадњу са другима	веома висок степен ангажовања ученика (5)	Вођење евиденције од стране наставника о: -Броју јављања на часовима -Броју успешности у групном раду, раду у пару -Учешћу у хору, приредбама, ваннаставним активностима -Несебичном пружању помоћи другим ученицима -Израда паноа, ППТ, различитих врста излагања	-Све што је рађено на часу налази се у свескама -Број и квалитет добровољног учешћа у разним наставним и ваннаставним активностима (приредбе, концерти, наступи, израда паноа, кратко предавање, вођење квиза, израда асоцијација...)	-Пресек стања по тромесечјима

Специфичне предметне компетенције

На основу музичког искуства у основној школи ученик ужива у музици и отворен је за различите уметничке садржаје. Користи музичко знање и вештине да изрази своја осећања, размишљања, ставове и на креативан и конструктиван начин остварује своје циљеве. Искуство и вештину у слушању и опажању приликом индивидуалног и групног музицирања примењује у комуникацији са другима. Музичка искуства подстичу ученика да разлике сматра предностима што користи у развијању идеја и сарадње. Користи знања о музици у разумевању савремених догађаја, историје, науке, религије, уметности и сопствене културе и идентитета. Развија критички однос према музици. Има одговоран однос према традицији свог народа и других култура.

Основни ниво:

Ученик познаје језик музике и изражава се гласом, инструментом и покретом индивидуално и/или у групи. Ученик слушно препознаје основне карактеристике музичке уметности и развија естетску осетљивост.

Средњи ниво:

Ученик користи различите музичке изражајне елементе у исказивању својих осећања и идеја и у комуникацији са другима. Слушно препознаје различите жанрове музичке уметности са посебним акцентом на аутентични музички фолклор. Ученик у свакодневном животу примењује стечена музичка искуства и знања и истражује могућности ИКТ-а за слушање, стварање и извођење музике. Ученик комуницира покретом уз музику.

Напредни ниво:

Ученик креативно примењује стечена музичка искуства у изражавању и представљању ставова и идеја и у комуникацији са другима. Уважава и истражује музичке садржаје различитих жанрова, стилова и култура. Доприноси очувању и развоју музичке културне баштине. Има критички став према музици. Повезује и користи музику са ИКТ-ом у стварању и презентовању знања. Прати и учествује у музичком животу заједнице.

ХОР**V разред**

(1 час недељно, 36 часова годишње)

Циљ и задаци

Општи циљ наставе Хора и оркестра је развијање интересовања за музичку уметност и упознавање музичке традиције и културе свога и других народа.

Остали циљеви и задаци наставе су:

- неговање развоја музичких и креативних способности ученика;
- утврђивање основа музичке писмености и упознавање изражајних средстава музичке уметности;
- подстицање креативности ученика;
- припремање програма за културну и јавну делатност школе.

Оперативни задаци

Ученици треба да:

- певају/свирају песме по слуху и из нотног текста наших и других народа (народне, уметничке, дечје, староградске);
- упознају музичка дела уз основне информације о делу и композитору;
- развијају стваралачке способности и импровизују их на доступним инструментима.

Наставне теме (области)	Број часова	Активности у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања програма
Извођење музике: - певање песама - свирање	36	-певање,свирање -читање нотног текста -поставка темпа и динамике	-обрада песама по слуху и из нотног текста -свирање наставника(пианино и хармоника) -свирање на дечјим инструментима (Орфов инструментаријум), флаута, блок-флаута, виолина, хармоника, гитара, клавијатуре...

Хор ће пратити програмске садржаје из области културне и јавне делатности школе, учествовати у приредбама за Дан школе и Светог Саву, у промоцији ученика осмог разреда, као и у неким другим манифестацијама.

3.6. ИСТОРИЈА

ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ НАСТАВЕ ИСТОРИЈЕ

Циљ изучавања наставног предмета *Историја* је културни напредак и хуманистички развој ученика. Циљ наставе Историје је и да допринесе разумевању историјског простора и времена и историјских процеса и токова, као и развијању националног, европског и светског идентитета и духа толеранције код ученика.

Задачи наставе историје

- резумевање појма прошлости,
- упознавање начина и значаја проучавања прошлости,
- разумевање основних одлика праисторије и старог века,
- разумевање основних временских одредница (деценија, век, миленијум)
- оспособљавање за коришћење историјске карте,
- стицање знања о догађајима и личностима који су обележили епоху старог века,
- упознавање основних одлика античке културе

3.6.1. Глобални план рада – годишњи фонд часова 36

Наставна тема	Обрада	Остало	Укупно
Основи проучавања прошлости	3	1	4
Праисторија	2	1	3
Стари исток	3	3	6
Античка Грчка	6	4	10
Антички Рим	6	5	11
Систематизација Историјска карта, личности, догађаји...		2	2
Укупно	19	12	36

Наставна тема	Начин реализације	Исходи
<p>Основи проучавања прошлости (3+1=4) <u>Основни садржаји</u></p> <p>Појам прошлости и историја као наука о прошлости људског друштва. Хронологија – рачунање времена. Подела прошлости и периодизација историје. Историјски извори – дефиниција, основна подела и установе у којима се чувају</p>	<p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикана, ППТ Посета локалном музеју и културно-историјским споменицима, историјском архиву, евентуално виртуелна посета музеју, локалитету... Увођење ученика у главне појмове историје као науке: ера, датум, век, деценија, миленијум, прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима, а потом и самостално давање примера од стране ученика Вежбање рачунања времена и препознавања врсте ист.извора на датим примерима Коришћење БИГЗ-овог е -уџбеника: тестови, видео записи са питањима, ППТ; едмодо платформе и др. Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикана, ППТ Посета локалном музеју и културно-историјским споменицима, историјском архиву, евентуално виртуелна посета музеју, локалитету... Увођење ученика у главне појмове историје као науке: ера, датум, век, деценија, миленијум, прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима, а потом и самостално давање примера од стране ученика Вежбање рачунања времена и препознавања врсте ист.извора на датим примерима Коришћење БИГЗ-овог е -уџбеника: тестови, видео записи са питањима, ППТ; едмодо платформе и др.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – разликује основне временске одреднице (годину, деценију, век, миленијум, еру); – лоцира одређену временску одредницу на временској ленти; – разликује начине рачунања времена у прошлости и садашњости; – именује периоде прошлости и историјске периоде и наведе граничне догађаје; – разврста историјске изворе према њиховој основној подели; – повеже врсте историјских извора са установама у којима се чувају (архив, музеј, библиотека); – веронаука: моћи да објасни да је рођење Христово догађај који дели историју на стару и нову еру
<p>Праисторија (2+1=3) <u>Основни садржаји</u></p> <p>Основне одлике праисторије (начин живота људи, проналасци). Подела праисторије (камено, метално доба).</p>	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика са праисторијских локалитета, ППТ, видео материјали Обезбеђивање корелације са сродним предметима: географија, ликовно- скулптуре Лепенског вира и Винче, музичко васпитање-бубњеви, верска настава- постанак човека, грађанско васпитање-подела друштва по својини Стално коришћење историјске карте и историјског атласа Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација, табела, ППТ, питања</p>	<ul style="list-style-type: none"> – наведе главне проналаске и опише њихов утицај на начин живота људи у праисторији; – разликује основне одлике каменог и металног доба; – музичко: искаже своје мишљење о значају и улози музике у животу човека – географија: помоћу карте повеже климатске услове са распрострањеношћу живог света на земљи – ликовно: искаже своје мишљење о томе зашто људи стварају уметност веронаука: моћи да преприча библијску причу о Постању и доживи је као дело љубави Божије

<p><u>Проширени садржаји</u></p> <p>Најважнији праисторијски локалитети у Европи и Србији (Ласко, Алтамира, Лепенски Вир, Винча...)</p>		
<p>Стари исток (3+2+1=6)</p> <p><u>Основни садржаји</u></p> <p>Појам Старог истока – географске одлике, најзначајније цивилизације (Месопотамија, Египат, Јудеја, Феникија). Друштвени односи (робовласничко и теократско друштво) и државно уређење (монархија – царства/краљевства) у цивилизацијама Старог истока. Основне одлике привреде и свакодневни живот – обичаји, занимања, култура исхране и становања. Култура и историјско наслеђе народа Старог истока – религија (монотеизам и политеизам), писмо, књижевност, уметност, наука, цивилизацијске тековине</p>	<p>Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења</p> <p>Користити разноврсне технике/методе и облике рада</p> <p>Обезбеђивање корелације са сродним предметима: географија- Мала Азија, Нил, Тигар, Еуфрат, ликовно (писма, пирамиде) и музичко васпитање, верска настава-политеизам, грађанско васпитање-однос владара и поданика...</p> <p>Коришћење историјских текстова и њихова анализа (Хамурабијев законик, Херодот-подизање пирамида, опис Вавилона, Библијске приче о Мојсију, Давиду и Соломону...)</p> <p>Стално коришћење историјске карте и историјског атласа</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација (пирамиде, хијероглифи, клинасто, алфавет, слик различитих друштвених група), шеме друштвене лествице, питања, ППТ, видео-записа</p> <p>Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, едмодо платформе и др.</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>	<ul style="list-style-type: none"> – лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе Старог истока; – користећи историјску карту, доведе у везу особине рељефа и климе са настанком цивилизација Старог истока; – одреди место припадника друштвене групе на графичком приказу хијерархије заједнице; – пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева на Старом истоку; – наведе најважније одлике државног уређења цивилизација Старог истока; – идентификује основна обележја и значај религије у цивилизацијама Старог истока; – разликује врсте писама цивилизација Старог истока; – илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа народа Старог истока на савремени свет; – користи основне историјске појмове – српски: проналази експлицитно и имплицитно садржане информације у једноставном књижевном и некњижевном тексту – географија: повеже географска знања о свету са историјским развојем људског друштва и научно-технолошким прогресом – ликовно: искаже своје мишљење о томе како је развој цивилизације утицао на развој уметности – веронаука: моћи да наведе неке од карактеристика политеистичких религија и култура Старог века – веронаука: моћи да разликује Стари и Нови завет и моћи да преприча библијски опис давања десет Божијих заповести Мојсију – музичко: искаже своје мишљење о значају и улози музике у животу човека

(математика, архитектура, календар, иригациони систем, саобраћајна средства, медицина, закони...).		
<p>Античка Грчка (6+2+1+1=10) Појам античке Грчке – географске одлике. Најстарији период грчке историје (Критска и Микенска цивилизација). Грчки митови (појам, примери) и хомерски епови. Колонизација и основне одлике привреде. Полиси – Спарта и Атина (појам полиса, структура друштва, државно уређење). Грчко-персијски ратови. Пелопонески рат – узроци и последице. Култура и свакодневни живот (религија, олимпијске игре, митологија, уметност, наука, обичаји, занимања). Хеленистичко доба и његова култура. Историјско наслеђе (институције, закони, књижевност, позориште,</p>	<p>Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења Користити разноврсне технике/методе и облике рада Обезбеђивање корелације са сродним предметима: географија (Атина, Спарта, Персија, Александрија) ликовно (архитектура, стилови) и музичко васпитање, верска настава-политеизам, грађанско васпитање- демократија, српски (позориште, трагедија, комедија)...</p> <p>Коришћење историјских текстова и њихова анализа (Хомер- Илијада, Херодот-Грчко-персијски ратови, битка на Термопилском кланцу, опис битакса Александра Македонског, Аријан)</p> <p>Стално коришћење историјске карте и историјског атласа Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација (Бацач диска, стубови, митски прикази на вазама), шеме друштвене лествице, питања, ППТ, видео-записа</p> <p>Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, едмодо платформе и др. Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>	<ul style="list-style-type: none"> – визуелне и текстуалне информације повеже са одговарајућим историјским периодом или цивилизацијом; – опише особености природних услова и географског положаја античке Грчке; – лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе античке Грчке; – приказује друштвену структуру и државно уређење грчких полиса на примеру Спарте и Атине; – пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева у античкој Грчкој, – идентификује узроке и последице Грчко-персијских ратова и Пелопонеског рата; – истражи основна обележја и значај религије старих Грка; – разликује легенде и митове од историјских чињеница; – наведе значај и последице освајања Александра Великог; – илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа античке Грчке и хеленистичког доба на савремени свет; – користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност из историје античке Грчке и хеленизма у одговарајући миленијум, век или деценију; – израчуна временску удаљеност између појединих догађаја; – користи основне историјске појмове; – ликовно: исказа своје мишљење о томе како је развој цивилизације утицао на развој уметности исказа своје мишљење о томе зашто је уметничко наслеђе важно – српски: вреднује поступке ликовних и аргументовано износи ставове – грађанско: проналази примере моралних поступака у делима које чита

<p>филозофија, демократија, медицина, уметност, архитектура, беседништво, Олимпијске игре).</p>		
<p>Антички Рим (6+3+1+1=11) <u>Основни садржаји</u></p> <p>Појам античког Рима – географске одлике и периодизација. Оснивање Рима (легенда о Ромулу и Рему). Структура друштва и уређење Римске републике. Ширење Римске државе (освајања и провинције, привреда). Рим у доба царства – принципат и доминат. Култура и свакодневни живот (религија, уметност, наука, обичаји, занимања). Хришћанство – појава и ширење. Пад Западног римског царства (почетак Велике сеобе народа, подела царства и пад Западног царства). Историјско наслеђе (абцеда, календар, медицина, уметност, архитектура, путеви, водовод, канализација, терме, римски бројеви, хришћанство, римско наслеђе на територији Србије).</p>	<p>Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења и предзнањима ученика Користити разноврсне технике/методе и облике рада Обезбеђивање корелације са сродним предметима: географија (Рим, Средоземно море, Балканско полуострво-римске провинције, градови: Ниш, Београд, Сремска Митровица, Гамзиград), ликовно (тријумфална капија, палате, амфитеатар), верска настава-развој хришћанства, грађанско васпитање (права робова, државно уређење)... Осмишљавање додатног материјала из историје Коришћење историјских текстова (Постанак Рима, Пунски ратови, Галски ратови...) и њихова анализа Стално коришћење историјске карте и историјског атласа Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација, шеме-мапе ума из уџбеника, табеле, ППТ, видео записи и др. Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија... Коришћење е-уџбеника и едмодо платформе Израђује помоћна наставна средства: паное, карте, шеме, лозе... Истражује и излаже биографије познатих личности-Константин, Исус Христ, Цезар, Ханибал</p>	<ul style="list-style-type: none"> – израчуна временску удаљеност између појединих догађаја; – користи основне историјске појмове; – лоцира на историјској карти простор настанка и ширења Римске државе; – наведе основне разлике између античке римске републике и царства; – разликује узроке од последица најзначајнијих догађаја у историји античког Рима; – истражи основна обележја и значај религије античког Рима; – илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа античког Рима на савремени свет; – пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева у античком Риму; – наведе најзначајније последице настанка и ширења хришћанства; – лоцира на карти најважније римске локалитете на територији Србије; – користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност из историје античког Рима у одговарајући миленијум, век или деценију – ликовно: искаже своје мишљење о томе како је развој цивилизације утицао на развој уметности – српски: вреднује поступке ликова и аргументовано износи ставове проналази експлицитно и имплицитно садржане информације у једноставнијем књижевном или некњижевном тексту – грађанско: проналази примере моралних поступака у делима које чита анализира сукоб из различитих углова – веронаука: моћи да именује неке политеистичке религије; моћи да наведе неке од карактеристика политеистичких религија и културе Старог века – ликовно: искаже своје мишљење о томе зашто је уметничко наслеђе важно;

Систематизација Историјска карта, личности, догађаји... (2 с)	Коришћење разноврсних техника сумирања градива: ленте времена, мапе ума, табеле Проверавање знања историјско-географских појмова, кроз испитивање на карти Коришћење е уџбеника и едмодо платформе, каху квиза	– визуелне и текстуалне информације повеже са одговарајућим историјским периодом или цивилизацијом; – користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност у одговарајући миленијум, век и деценију; – израчуна временску удаљеност између догађаја; – лоцира одређену временску одредницу на временској ленти; – лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе Старог века; – у излагању историјске наративе користи основне научне појмове; – уочи значај проналазака из најстарије прошлости људског друштва (ватра, точак, писмо);
--	--	--

Опште предметне компетенције:

Дигитална компетенција

Ученик је способан да користи одређена средства из области информационо- комуникационих технологија (уређаје, софтверске производе и сервисе из области електронских комуникација) на одговоран и критички начин ради ефикасног испуњавања постављених циљева, задатака и сопствених потреба у свакодневном животу и образовању. Познаје основне карактеристике информационо- комуникационих технологија (у даљем тексту: ИКТ), односно њихов утицај и значај на живот и рад појединца и заједница. Уме да одабере одговарајуће ИКТ средство и да га користи на одговоран и креативан начин у свакодневним активностима (учење и креативан рад; сарадња; комуникација; решавање проблема; организација, обрада, размена и презентација информација). Приликом коришћења ИКТ-а свестан је ризика за сопствену и туђу сигурност и добробит, поштује приватност и одговорним поступањем штити себе и друге.

- Уме да претражује, критички анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ-а.
- Уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства.
- Приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ-а и да га користи на одговарајући начин.
- Ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу.
- Препознаје предности, ризике и опасности по себе и друге и одговорно поступа при коришћењу ИКТ-а.

Естетичка компетенција

Ученик влада основним значењем појмова култура и естетичка вредност¹. Естетичку вредност не везује само и искључиво за уметност, већ и за друге садржаје: природне или биологистичке (нпр. непоновљивост природе), социолошке или идеолошке (човеково деловање на

природу, односи унутар заједнице), емотивно-афективне (креативност и стваралачко мишљење и понашање² како појединца, тако и групе) и практичне (појмови, модели, поступци, теоријске основе игре, литерарних, ликовних, музичких и сценских облика и сл.).

- Препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су: уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура у уметничком и у неуметничком домену (свакодневни говор у приватном и јавном животу, електронским и штампаним медијима, дизајну и другим видовима комуникације...), научно мишљење, друштвени односи, друштво и појаве у друштву.
- Показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара.
- Препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања.
- Употребљава основне појмове, схеме и правила који припадају теоријама уметничких грана које постоје у основном образовању.
- Показује осетљивост за еко-културу и културу свакодневног живљења и има критички однос према употреби и злоупотреби природе.

Компетенција за учење

Учење је процес стицања знања и вештина, развијања свести и ставова неопходних за лични и професионални развој и активно учешће у друштвеном животу. Способност за целоживотно учење обухвата све компетенције које се стичу образовањем. Компетенција за учење основа је целоживотног учења.

Ученик треба да буде оспособљен и мотивисан да схвати значај учења; изабере одговарајуће методе; прати сопствени напредак током учења и усмерава учење у складу са намерама и циљем који има. Ученик стиче нова знања и вештине, примењујући претходно учење и ваншколско искуство. Развија свест и о стваралачкој природи учења. Истрајан је и превазилази тешкоће у учењу.

- Има позитиван и одговоран однос према учењу.
- Мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје.
- Користи различите изворе информација и има критички однос према њима.
- Примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом.
- Способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

Комуникација

Ученик комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту. Прилагођава начин и средства

комуникације карактеристикама ситуације. Користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације специфичан за различите научне, техничке и уметничке дисциплине. У комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да представи своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог. Критички процењује садржај и начин комуникације у различитим ситуацијама. Има развијену свест о значају конструктивне комуникације и активно доприноси неговоњу културе дијалога у заједницама којима припада.

- Познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, невербалну, телефоном, путем интернета итд.).
- Уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене.
- Уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност.
- Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван аргументован начин.
- Користи на одговарајући и креативан начин језик и стил који је специфичан за различите дисциплине; кроз комуникацију негује културу изражавања и чува језички идентитет.
- Уме да саслуша излагање саговорника до краја и без упадица.

Одговоран однос према окоolini

Ученик стиче знања и развија свест о дејству људских активности на животну средину и природу; усваја ставове о неопходности очувања непосредне и шире околине и развија способности активног деловања ради очувања средине у школи, непосредној околини и породици. Познаје људске активности и начин на који оне могу да угрозе или унапреде околину, живи свет и природу у окружењу. Одговоран је према квалитету сопственог живота, што обухвата и однос према околини и однос према здрављу. Разуме сопствену одговорност и одговорност заједнице у изградњи личне и заједничке будућности, као и будућности наредних генерација. У области одрживог развоја – зна основне поставке одрживости, разуме принципе одрживог развоја и практикује активности које га подржавају.

- Уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу; развија свест о положају човека у природи и његовој одговорности за стање животне средине и природе.
- Сагледава које активности (обрасци понашања), на личном нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу унапредити стање и квалитет животне средине и природе.
- Спознаје везу између квалитета животне средине и квалитета свог живота и разуме да се његова добробит и добробит заједнице и друштва огледа и у квалитету и одрживости његове околине.
- Практикује активности које подстичу одрживост, на пример штедња воде и енергије, разврставање отпада, рециклажа; повезује значај тих активности за свој будући живот, живот заједнице, као и живот будућих генерација.
- Активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју.
- Процењује и вреднује утицај својих навика у потрошњи ресурса и одлагању отпада, и одређује какав утицај оне имају на

животну средину, квалитет живота и здравља и одрживи развој.

Одговорно учешће у демократском друштву

Ученик разуме и прихвата значај принципа правде, слободe, солидарности, националне, верске, родне и етничке равноправности и одговорности—као темеља демократског друштва, активно учествујући у животу школе (одељењска заједница, вршњачки тим, ученички парламент и сл.) и заједница којима припада (нпр. породица, локална заједница) у складу са својим узрастом. Поштује и залаже се за поштовање дечјих и људских и мањинских права, као и личног и националног достојанства. Упознаје себе, развија своје друштвене улоге и јача свој идентитет, лични интегритет, самосталност, самопоуздање и позитиван однос према другима. Поштује равноправност различитих заједница, њихову традицију и културни идентитет. Одговоран је за изборе и одлуке које чини и понаша се хумано и с уважавањем према другима. Аргументовано заступа ставове и мишљења уважавајући супротна гледишта, као и усвојене процедуре доношења одлука.

- Има позитиван став према поштовању људских права и слобода.
- Зна дечја и основна људска права и одговорности, уме да препозна њихово кршење и способан је да их аргументовано брани.
- Понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву.
- Примењује процедуре демократског друштва у одлучивању и избору; поштује одлуке већине и уважава мишљења мањине.
- Негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу.
- Промовише позитивне вредности друштва у различитим активностима (нпр. хуманитарне, еколошке, културно-уметничке акције; борба против насиља и дискриминације по било ком основу (нпр. верском, националном, родном, узрастом, етничком...); акције против болести зависности, злостављања животиња итд.).

Предузимљивост и оријентација ка предузетништву

Ученик препознаје могућности у школи и заједници да идеју претвори у активност, покреће и спремно прихвата промене, преузима одговорност, показује иницијативу и јасну оријентацију као стварању циљева и постизању успеха. Ученик кроз образовање стиче свест о сопственим потенцијалима и интересовањима и бива оснажен да самостално доноси одлуке о изборима будућег образовања, занимања и професионалне оријентације. Реализује унапред осмишљене идеје и учествује у пројектима који се тичу школе и локалне заједнице. Ученик стиче знања о карактеристикама одређених послова и радних места, разуме свет рада и пословања из перспективе друштва и спреман је на волонтерски рад и покретање хуманитарних акција.

- Прилагођава се друштвеним и економским променама, усмерен је на развој нових вештина, које примењује у практичном раду; суочава са неизвесностима на иницијативан и предузимљив начин.
- Препознаје сопствене предности и своје могућности у односу на будуће образовање и професионалну оријентацију.
- Спреман је да учествује у самосталним и тимским пројектима; способан је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији; учествује у активностима са другима у оквиру своје тимске улоге.

- Мотивисан је и зна да истакне своје добре особине које су важне за обављање школских и радних задатака и користи CV и мотивационо писмо да опише своје компетенције, жеље и очекивања.
- Зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховог остваривања.

Рад с подацима и информацијама

Ученик разуме значај коришћења поузданих података и информација у процесу учења, њихову примену за рад, доношење одлука и свакодневни живот. Користи знања и вештине из различитих предмета да представи, прочита и протумачи податке користећи текст

3.6.2. ДОПУНСКА НАСТАВА

НАСТАВНА ТЕМА	НАЧИНИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	ИСХОДИ (СТАНДАРДИ)
		ОСНОВНИ
<p style="text-align: center;">Основи проучавања прошлости</p> <p>Прошлост Време Историја, наука о прошлости</p>	Објашњавање појма прошлости, хронолошких одредница, временских јединица у историји и вежбање на задатим и самостално задатим примерима; размена у пару	<ul style="list-style-type: none"> - Разликује појмове историја, историјски извор, прошлост - Наводи питања на која историја треба да одговори - Именује врсте историјских извора - Именује где се чувају писани, а где материјални историјски извори - Разликује и препознаје појмове: век, деценија, миленијум, ера, датум - Одређује, уз помоћ наставника, ком веку припадају одређене године - Уме да напише датум - Зна којим догађајем и када почиње хришћанска ера - Препознаје на једноставним примерима, уз помоћ наставника, временске одреднице - Показује на линији времена године пре и после нове ере - Наводи поделу прошлости - Именује историјске периоде - Ређа историјске периоде исправним хронолошким редоследом
Праисторија	Објашњавање праисторије у	- Репродукује хронолошке оквире праисторије (постанак

<p>Основне одлике праисторије Основне одлике праисторије и Централни Балкан у праисторији</p>	<p>њеним главним карактеристикама Уочавање карактеристика праисторије на основу слика, фотографија, експоната Показивање на карти локалитета из праисторије у Србији Вежбање на задатим примерима самостално и у пару</p>	<p>човека-постанак писма) - Именује праисторијска налазишта у Србији: Лепенски Вир и Винчу - Именује најзначајнија открића праисторије: ватра, точак, метал - На карти, уз помоћ наставника, уме да покаже главна праисторијска налазишта у Србији - Уме у локалном музеју, на локалитету, у књизи, да покаже историјски извор везан за праисторију</p>
<p>Стари исток</p> <p>Основна обележја Старог истока Основна обележја Старог истока Култура народа Старог истока</p>	<p>Објашњавање кључних појмова, показивање на карти, одговарање на питања</p>	<p>-Именује хронолошке границе Старог века -Уме, уз помоћ наставника, да објасни настанак првих држава у долинама Нила, Тигра и Еуфрата (IV миленијум п.н.е) -Уме на карти да покаже, уз помоћ наставника, Египат и Нил; Месопотамију, Тигар и Еуфрат - Разликује појмове роб и робовласник - Препознаје титуле владара: цар, фараон - Препознаје на слици пирамиду - Именује политеизам и монотеизам - Објашњава разлику између политеизма и монотеизма - Препознаје на примерима врсте писама Старог истока (пре свега алфавет) - Именује Библију - Именује Јевреје и повезује их са монотеизмом - Јудаизмом, Библијом и Јерусалимом</p>
<p>Античка Грчка</p> <p>Најстарији период грчке историје Грчки полиси - Спарта и Атина Грчко-персијски ратови и Пелопонески ратови Грчка култура Грчка култура</p>	<p>Објашњавање кључних појмова, показивање на карти, одговарање на питања, анализа сликовног материјала, читање, тумачење и анализа писаних историјских извора, гледање филмова, израда ленти времена</p>	<p>- Именује Грке, народ који је створио полисе - Зна ко је Хомер и именује његова дела - Именује најзначајније полисе: Спарту и Атину и показује их на карти - Проналази на карти, уз помоћ наставника, Крит, Средоземно море, Малу Азију, Атину, Спарту, Персију, Балканско полуострво - Објашњава, уз помоћ наставника, појмове полис, колонизација, аристократија, демократија</p>

Хеленистичко доба и његова култура		<ul style="list-style-type: none"> - Зна ко је Перикле - Препознаје грчке полисе као робовласничке - Именује период када су били Грчко-персијски ратови ($\frac{1}{2}$ V в. п.н.е.) - Именује, уз помоћ наставника, победнике Грчко-персијских ратова и Пелопонеског рата - Објашњава, уз помоћ наставника, појмове: филозофија, Олимпијске игре, политеизам, мит, еп - Именује грчке богове: Зевса, Херу, Атину, Посејдона - Одређује век када су се организовале прве ОИ, кад су били ратови итд. - Именује грчко писмо (алфабет) - Зна ко је и када је владао Александар Велики (336-323г.п.н.е.) - Препознаје да је за Александра Македонског везан појам хеленизам - Репродукује дефиницију хеленистичке културе
<p style="text-align: center;">Антички Рим</p> <p>Постанак Рима Рим, светска сила Старог века Рим у доба Царства Пад Западног Римског царства Римска култура Хришћанство</p>	<p style="text-align: center;">Објашњавање кључних појмова, показивање на карти, одговарање на питања, анализа сликовног материјала, читање, тумачење и анализа писаних историјских извора, гледање филмова, израда ленти времена</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Показује на карти, уз помоћ наставника: Италију и Рим, територију Римске државе у њеном највећем обиму, Сингидунум, Наисус, Сирмијум, Гамзиград, Константинопољ, Јерусалим - На ленти времена, препознаје периоде римске историје - Разликује и препознаје појмове Република, Провинција, роб и робовласник - Именује Сенат и Народну скупштину, као главне органе власти у Римској републици, - Зна ко је Гај Јулије Цезар, Октавијан Август и Константин Велики (306-337) - Описује римску војску на основу слике војника - Зна шта је то Трајанова табла - Наводи хронолошке одреднице Римског царства - Именује Римске провинције на тлу Србије, тј. уме, уз помоћ наставника, да прочита њихове називе на карти - Именује годину и век када је био пад Западног Римског царства (476.г)

		<ul style="list-style-type: none"> - Објашњава ко су варвари и шта је то Велика сеоба народа - Примењује појам политеизам на примеру римске религије - Именује римске богове: Јупитера, Марса и Венеру - Повезује Хришћанство са монотеизмом - Именује оснивача хришћанства (Исус Христос) - Наводи, уз помоћ наставника, ко су апостоли и јеванђелисти и у чему је њихов значај - Именује свету књигу хришћана (Библија) и из чега се састоји (Стари и Нови завет) - Препознаје на примерима симболе хришћанства - Израђује, уз помоћ наставника, линију времена, на којој се налазе, оснивање Рима, фазе развоја Римске државе, подела Римског царства, Пад Западног римског царства, Милански едикт, владавине Цезара, Октавијана Августа и цара Константина, оснивање Цариграда, Пунске ратове и пролазак Хуна кроз Врата народа - Проналази једноставне историјске информације у кратким текстовима
<ul style="list-style-type: none"> - Сналажење на историјској карти - Израда и проналажење информација на ленти времена - Анализа и тумачење историјских извора - Припремање за контролни 	<p>Повећање заинтересованости за садржаје из историје кроз рад на:</p> <ul style="list-style-type: none"> - решавању асоцијација - анализи познатих изрека и легенди - погађању тајанствене личности - вежбању на историјској карти - одговарању на питања - кроз самосталан рад и рад у пару, групи - ланац знања 	<p>Сви до сада наведени исходи</p>

3.6.3. ДОДАТНА НАСТАВА

Садржај програма	Број часова	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начини и поступци остваривања програма	Циљеви и задаци садржаја програма
Увод; Рачунање времена	2	Израда задатака, самостално задавање примера, показивање другима који то не знају	Објашњава, мотивише ученике за учешће на такмичењима, подстиче на истраживачки рад, методе рада прилагођава ученицима који показују интересовање за усвајање знања у већем обиму	Увежбавање стечених знања везаних за рачунање времена задавањем тежих задатака (по хришћанском, муслиманском, грчком, византијском, римском календару)	Усвајање знања у већем обиму, оспособљавање за решавање задатака напредног нивоа
Сналажење на историјској карти (Египат, Грчка, Крит Рим, римске провинције на Балкану, Винча, Старчево, Лепенски Вир, Средоземно море, Дунав, освајање Александра Македонског)	2	Примењују и користе историјски атлас, проналазе, задате појмове на карти, сналазе се, читају ознаке...	Објашњава, мотивише ученике за учешће на такмичењима, подстиче на истраживачки рад, методе рада прилагођава ученицима који показују интересовање за усвајање знања у већем обиму	Задавање појмова и њихово налажење на различитим историјским картама, учење читања историјске карте	Проширивање постојећих и усвајање нових знања, развијање сарадничког односа, сналаже на карти
Уметност Старе Грчке и Рима, познате личности Старог века	2	Слушају, питају, истражују, упоређују, илуструју и користе историјски атлас, одговарају на питања наставника	Објашњава, мотивише ученике за учешће на такмичењима, подстиче на истраживачки рад, методе рада прилагођава ученицима који показују интересовање за усвајање знања у већем обиму	Рад у пару, групни, индивидуални	Усвајање нових знања и утврђивање већ постојећих, употреба атласа и зидних историјских карата, повезивање и примена научног
Занимљива историја	2	Израда асоцијација и квизова и њихово решавање, прављење презентација	Објашњава, мотивише ученике за учешће на такмичењима, подстиче на истраживачки рад, методе рада прилагођава ученицима који показују интересовање за усвајање знања у већем обиму	Индивидуални, групни, рад у пару	Повезивање и примена научног, анализа текстова, уочавање повезаности градива

3.7. ГЕОГРАФИЈА

Циљ наставе и учења географије је да ученик изучавањем географских објеката, појава и процеса у природном и друштвеном окружењу и међусобној повезаности са њима развије одговоран однос према себи, природи и будућности планете Земље. Настава географије треба да допринесе стварању реалнеслике о свету као целини.

3.7.1. Глобални план рада – годишњи фонд часова 36

Наставна тема	Обрада	Остало	Укупно
Увод	1	/	1
Васиона	2	2	4
Планета Земља Облик Земље и структура њене површине	1	1	2
Планета Земља /Земљина кретања	2	2	4
Укупно	20	16	36

Наставна тема	Начин реализације	Исходи/стандарди
<p>ЧОВЕК И ГЕОГРАФИЈА Ширење географских хоризоната и велика географска открића.</p> <p>Одговорност човека према планети Земљи 2-1-1</p>	<p>На првом наставном часу наставник уводи ученике у наставни предмет, односно, упознаје ученике са значајем географије. На овом часу је потребно помоћи ученицима да повежу постојећа знања о природи и друштву са географијом као науком. Потребно је и упознати ученике са садржајем наставног програма и дати им јасна упутства за рад.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – повеже постојећа знања о природи и друштву са географијом као науком; – повеже географска знања о свету са историјским развојем људског друштва и научно-техничким прогресом; – на примерима покаже значај учења географије за свакодневни живот човека; – разликује одговорно од неодговорног понашања човека према природним ресурсима и опстанку живота на планети Земљи
<p>ВАСИОНА Васиона, галаксија, Млечни пут, звезде, сазвежђа.</p> <p>Сунчев систем: Сунце, планете, сателити, Месец, месечеве мене, астероиди, комете, метеори . 4-3-1</p>	<p>Ову област чине најосновнија математичко-географска и астрономска знања о васиони, Сунчевом систему, облику и величини Земље, њеном положају у васиони и о небеским телима Сунчевог система. Кроз ову наставну област потребно је информисати ученике о основним карактеристикама небеских тела.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – разликује појмове васиона, галаксија, Млечни пут, Сунчев систем, Земља; – објасни и прикаже структуру Сунчевог система и положај Земље у њему; – разликује небеска тела и наводи њихове карактеристике; – одреди положај Месеца у односу на Земљу и именује месечеве мене;
<p>ПЛАНЕТА ЗЕМЉА Облик Земље и структура њене површине Облик и димензије Земље, распоред копна и воде на Земљи Сила Земљине теже, глобус, екватор, полови. 2-1-1</p>	<p>Ову програмску област чине садржаји физичке географије и разврстани су у шест тема.</p> <p>Облик Земље и структура њене површине- за достизање исхода предвиђених овом темом најбоље је користити демонстративно- илустративне методе и методе експеримената уз употребу модела Земље глобуса и географске карте.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - помоћу глобуса опише облик Земље и наведе доказе о њеном облику; – помоћу карте опише распоред копна и воде на Земљи и наведе називе континената и океана; – примерима објасни деловање Земљине теже на географски омотач

<p>ПЛАНЕТА ЗЕМЉА Земљина кретања</p> <p>Ротација Земље и последица ротације: смена обданице и ноћи, привидно кретање Сунца, локално време. Револуција Земље и последице револуције: неједнака дужина обданице и ноћи током године, смена годишњих доба, календар, топлотни појасеви. 4-2-2</p>	<p>Земљина кретања- потребно је посветити пажњу обради и утврђивању садржаја ове наставне теме уз коришћење очигледних наставних средстава и демонстративно-илустративне методе и методе експеримента како .</p>	<p>– разликује и објасни Земљина кретања и њихове последице; – повеже смер ротације са сменом дана и ноћи; – повеже нагнутост земљине осе са различитом осветљеношћу површине Земље;</p> <p>– повеже револуцију Земље са сменом годишњих доба на северној и јужној полулопти и појавом топлотних појасева;</p>
<p>ПЛАНЕТА ЗЕМЉА Унутрашња грађа и рељеф Земље</p> <p>Постанак и унутрашња грађа Земље, литосферне плоче: кретање плоча, промена положаја континената. Вулканизам и земљотреси: елементи, настанак, зоне појава у свету и Србији, последице и шта радити у случају земљотреса.</p>	<p>Унутрашња грађа и рељеф Земље- у оквиру ове области акценат треба ставити на достизање исхода који се односе на функционално знање ученика (како се понашати у случају земљотреса, екстремних температура, атмосферских непогода, бујица и поплава) и треба навести примере позитивног и негативног деловања човека на природу.</p>	<p>– разликује деловање унутрашњих сила (сила Земљине теже, унутрашња топлота Земље); – разликује основне омотаче унутрашње грађе Земље; – наведе спољашње силе (ветар, вода) Земље; – помоћу карте и цртежа опише начине и последице кретања литосферних плоча (вулканизам, земљотреси, набирање и раседање); – разликује хипоцентар и епицентар и наведе турске зоне у свету и у Србији; – наведе поступке које ће предузети за време земљотреса ; – опише процес вулканске ерупције и њене последице; – помоћу фотографија или узорка стена разликује основне врсте стена, описује њихов настанак и наводи примере за њихово коришћење;</p>

<p>Стене: магматске, седиментне, метаморфне.</p> <p>Постанак рељефа процесима набирања и раседања, планине, низије, надморска и релативна висина.</p> <p>Обликовање рељефа дејством воде (радом река, таласа, леда, растварање стена) и ветра.</p> <p>Човек и рељеф (позитивни и негативни утицаји). 9-6-3</p>		
<p>ПЛАНЕТА ЗЕМЉА Ваздушни омотач Земље Атмосфера (састав, структура и значај).</p> <p>Време и клима: климатски елементи и појаве (температура, притисак, влажност ваздуха, падавине, облачност, ветар).</p> <p>Климатски чиниоци, основни типови климе.</p> <p>Човек и клима (атмосферске непогоде, утицај човека на климу). 6-4-2</p>	<p>Ваздушни омотач Земље, воде на Земљи и биљних и животињских свет- потребно је код ученика развијати одговорност о очувању коришћењу природних ресурса као услову опстанка на Земљи. Потребно је користити што више дидактичког материјала и метода рада.</p> <p>Вештина коју треба савладати је правилно географско посматрање и уочавање природних објеката, појава и процеса у локалној средини чиме се подстиче радозналост деце.</p>	<p>– опише структуру атмосфере;</p> <p>– наведе временске промене које се дешавају у тропосфери (ветрови, падавине, облаци, загревање ваздуха...);</p> <p>– разликује појам времена од појма клима;</p> <p>– наведе климатске елементе и чиниоце и основне типове климе;</p> <p>– графички представи и чита климатске елементе (климадијаграм) користећи ИКТ;</p> <p>– користи дневне метеоролошке извештаје из медија и планира своје активности у складу са њима; – наводи примере утицаја човека на загађење атмосфере и предвиђа последице таквог понашања; – наводи примере о утицају атмосферских непогода на човека (екстремне температуре и падавине, град, гром, олуја);</p>

<p>ПЛАНЕТА ЗЕМЉА Воде на Земљи Светско море и његова хоризонтална подела, својства морске воде (сланост, температура, боја, провидност), кретање морске воде (таласи, цунами, плима и осека, морске струје).</p> <p>Воде на копну: подземне воде и извори, реке, језера и ледници.</p> <p>Човек и вода – поплаве и бујице, заштита вода од загађења. 6-4-2</p>	<p>Ваздушни омотач Земље, воде на Земљи и биљни и животињски свет- потребно је код ученика развијати одговорност о очувању биљних и животињских врста и рационалном коришћењу природних ресурса као услову опстанка на Земљи. Потребно је користити што више дидактичког материјала и метода рада.</p> <p>Вештина коју треба савладати је правилно географско посматрање и уочавање природних објеката, појава и процеса у локалној средини чиме се подстиче радозналост деце.</p>	<p>– уочава и разликује на географској карти океане, већа мора, заливе и мореузе; – наведе и опише својства морске воде;</p> <p>– помоћу карте прави разлику између речне мреже и речног слива;</p> <p>– наведе и опише елементе реке (извор, ушће, различити падови на речном току);</p> <p>– разликује типове језерских басена према начину постанка;</p> <p>– наведе узроке настанка поплава и бујица и објасни последице њиховог дејства;</p> <p>– наведе поступке које ће предузети за време поплаве и након ње;</p> <p>– наведе примере утицаја човека на загађивање вода и предвиђа последице таквог понашања;</p>
<p>ПЛАНЕТА ЗЕМЉА Биљни и животињски свет на Земљи Распрострањање биљног и животињског света на Земљи.</p> <p>Угроженост и заштита живог света 3-2-1</p>	<p>Ваздушни омотач Земље, воде на Земљи и биљни и животињски свет- потребно је код ученика развијати одговорност о очувању биљних и животињских врста и рационалном коришћењу природних ресурса као услову опстанка на Земљи. Потребно је користити што више дидактичког материјала и метода рада.</p> <p>Вештина коју треба савладати је правилно географско посматрање и уочавање природних објеката, појава и процеса у локалној средини чиме се подстиче радозналост деце.</p>	<p>– помоћу карте повеже климатске услове са распрострањеношћу живог света на Земљи;</p> <p>– помоћу карте наведе природне зоне и карактеристичан живи свет у њима;</p> <p>– опише утицај човека на изумирање одређених биљних и животињских врста;</p> <p>– наведе примере за заштиту живог света на Земљи</p>

Опште предметне компетенције

Компетенција за учење:

- Има позитиван и одговоран однос према учењу.
- Мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје.
- Користи различите изворе информација и има критички однос према њима.
- Примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом.
- Способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

Одговорно учешће у демократском друштву:

- Има позитиван став према поштовању људских права и слобода.
- Зна дејча и основна људска права и одговорности, уме да препозна њихово кршење и способан је да их аргументовано брани.
- Понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву.
- Примењује процедуре демократског друштва у одлучивању и избору; поштује одлуке већине и уважава мишљења мањине.
- Негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу.
- Промовише позитивне вредности друштва у различитим активностима (нпр. хуманитарне, еколошке, културно-уметничке акције; борба против насиља и дискриминације по било ком основу (нпр. верском, националном, родном, узрасном, етничком...); акције против болести зависности, злостављања животиња итд.).

Естетичка компетенција:

- Показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара.
- Препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативносту свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања.
- Употребљава основне појмове, схеме и правила који припадају теоријама уметничких грана које постоје у основном образовању.

Комуникација:

- Познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, невербалну, телефоном, преко интернета итд.).
- Уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене.
- Уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност.
- Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.
- Користи на одговарајући и креативан начин језик и стил који је специфичан за различите дисциплине; кроз комуникацију негује културу изражавања и чува језички идентитет.
- Уме да саслуша излагање саговорника до краја и безупадица.

Одговоран однос према околини:

- Сагледава које активности (обрасци понашања), на личном нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу унапредити стање и квалитет животне средине иприроде.
- Активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју.

Одговоран однос према здрављу:

- Бира стил живота и навике имајући на уму добре стране и ризике тог избора. Разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за својизбор.

Предузимљивост и оријентација ка предузетништву:

- Препознаје сопствене предности и своје могућности у односу на будуће образовање и професионалнуоријентацију;
- Спреман је да учествује у самосталним и тимским пројектима; способан је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији; учествује у активностима са другима у оквиру своје тимске улоге;
- Мотивисан је и зна да истакне своје добре особине које су важне за обављање школских и радних задатака и користи ЦВ и мотивационо писмо да опише своје компетенције, жеље иочекивања.
- Зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховогстваривања.

Рад с подацима иинформацијама:

- Зна да је за разумевање појава и догађаја и доношење компетентних одлука потребно имати релевантне и поуздане податке и разликује податак/информацију од њиховогтумачења.
- Користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћнаставника.
- Користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитихобласти.

Решавање проблема:

- Препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколскогискуства.
- Планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира редослед активности, избор извора информација, средстава/опreme коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће секонсултовати).
- Решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколскимискуством.
- Самостално или консултујући друге особе (вршњаке, наставнике, родитеље) преиспитује начин решавања проблема, алтернативне начине решавања, тачност и прецизнострешења.
- Формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао/дошла у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара. Стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину сапретходним.
- Проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новимситуацијама.

Сарадња:

- активно и конструктивно учествује у раду групе или пара,
- поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару,
- доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе,
- одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених,
- критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултат рада.

Дигитална компетенција:

- Уме да претражује, критички анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ.
- Уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства.
- Приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин.
- Ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу.
- Препознаје предности, ризике и опасности по себе и друге и одговорно поступа при коришћењу ИКТ.

Специфичне предметне компетенције

ОБЛАСТ: Развијеност и примена географских способности и вештина за решавање одређених ситуација

Основни ниво

Ученик чита географску карту, употребљава различите географске изворе и статистичке податке. Употребљава најједноставније мерне инструменте и описује податке које они приказују.

Средњи ниво

Ученик истражује, класификује и приказује елементе географске средине на немој карти, моделом, дијаграмом, табелом, схемом, текстом. Познаје значај примене информационих технологија у свакодневним активностима.

Напредни ниво

Ученик планира и изводи једноставна теренска истраживања, користи и анализира информације о географским чињеницама датим у писаним и електронским медијима, изводи закључке и примењује их у новим ситуацијама. Примењује информационе технологије ради обављања различитих активности.

ОБЛАСТ: Примена географских знања и концептуалног разумевања у одређеним проблемским ситуацијама

Основни ниво

Ученик препознаје, разликује и именује физичко-географске, друштвено-географске и регионално-географске чињенице и наводи њихове вредности за рационално коришћење у свакодневном животу.

Средњи ниво

Ученик идентификује и анализира индивидуалност, разноврсност и распрострањеност физичко-географских и друштвено-географских чињеница, а регионално-географске чињенице, везе и законитости сврстава у одређене појмовне категорије и системе.

Напредни ниво

Ученик анализира и објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) у географској средини и предлаже нова решења. Издваја и упоређује географске регије.

УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Наставни програм географије представља програм оријентисан на исходе. Исходи су искази о томе шта ће ученици знати, разумети и умети да ураде након обрађене наставне области/теме, односно на основу знања која граде учећи географију. Исходи представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности које ученик гради, проширује и продубљује кроз три програмске области овог предмета.

Главна карактеристика наставе усмерене на достизање исхода је учење у школи током којег наставник треба да обезбеди услове у којима ће ученик учити:

- смислено: повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из живота; повезивањем онога што учи са оним што је већ учио из географије и других предмета;
- проблемски: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема;
- дивергентно: предлагањем нових решења; смишљањем нових примера; повезивањем садржаја у нове целине;
- критички: поређењем важности појединих чињеница и података; смишљањем аргумената; предвиђањем последица;
- кооперативно: кроз рад и сарадњу са ученицима и наставником, кроз дискусију и размену мишљења користећи све расположиве изворе знања.

Кључни појмови: географија, географски омотач, литосфера, атмосфера, хидросфера, биосфера, велика географска открића, Сунчев систем, планете, Земљина оса, елипсоид, континенти, океани, ротација, револуција, календар, литосферне плоче, вулканизам, сеизмологија, фосили, рељеф, унутрашње силе, спољне силе, озонски омотач, клима, време, подземне воде, извор, река, језеро, заштита животне средине, угрожене врсте, одрживи развој, национални паркови

Програмску структуру чине три области:

1. Човек и географија
2. Васиона
3. Планета Земља

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Праћење напредовања ученика је у функцији развоја ученика у достизању исхода. Праћење и вредновање ученика започиње иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази и у односу на то ће се процењивати његов даљи ток напредовања. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика. У ту сврху, сваки наставни час и свака активност ученика је прилика за формативно оцењивање, односно регистровање напретка ученика и упућивање на даље активности. Наставник треба да подржи саморефлексију (промишљање ученика о томе шта зна, уме, може) и подстицање саморегулације процеса учења кроз постављање личних циљева напредовања и планирања како да их остваре. Оцењивање је саставни део процеса наставе и учења којим се обезбеђује стално праћење остваривања прописаних циљева, исхода и стандарда постигнућа ученика у току савладавања школског програма. Ученик се оцењује на основу усмене провере постигнућа, писмене провере и

практичног рада. Ученик се оцењује и на основу активности и његових резултата рада: писању и излагању презентација, различитим облицима групног рада, рад на пројектима и сл. Критеријуми бројчаног оцењивања (сумативно оцењивање) су дефинисани Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању.

ИСХОДИ

Позавршеткупетогразреда, ученикћебитиустањауда:

- оријентише се у геопростору
- разликује небеска тела у Сунчевом систему
- планира и организује своје активности у складу са последицама Земљиних кретања (смена годишњих доба и смена обданице и ноћи)
- на основу познавања одлика атмосфере израђује план и редослед својих активности (временска прогноза).
- доводи у везу основне одлике Земљиних сфера са природним процесима и просторним и временским распоредом природних непогода на Земљи, ради предузимања заштитних мера.

СТАНДАРДИ

ОСНОВНИ НИВО

У области **ГЕОГРАФСKE СПОСОБНОСТИ И ВЕШТИНЕ** ученик уме да:

ГЕ.1.1.1. оријентише се у природи и на географској карти

ГЕ.1.1.3. употребљава најједноставније мерне инструменте (компас, термометар, хигрометар, барометар, анемометар, кишомер, снегомерна летва) и описује податке које они приказују

ГЕ.1.1.4. употребљава различите географске изворе и статистичке податке.

У области **ФИЗИЧКА ГЕОГРАФИЈА** ученик уме да:

ГЕ.1.2.1. именује небеска тела у Сунчевом систему и наводи њихов распоред

ГЕ.1.2.2. препознаје облик Земље и наводи њена кретања

ГЕ.1.2.3. именује Земљине сфере (литосферу, атмосферу, хидросферу, биосферу) и препознаје њихове основне одлике

ГЕ.1.2.4. препознаје догађаје проузроковане деловањем природних сила (земљотреси, вулканизам, поплаве, клизишта, екстремне температуре ваздуха, пожари...) као елементарне непогоде.

СРЕДЊИ НИВО

У области **ГЕОГРАФСKE СПОСОБНОСТИ И ВЕШТИНЕ** ученик уме да:

ГЕ.2.1.1. одређује положај места и тачака на географској карти и у простору

ГЕ.2.1.3. класификује географске чињенице (објекте, појаве и процесе) и географске податке и представља их на некој карти картографским изражајним средствима (бојама, линијама, простим геометријским знацима, симболичким знацима...), моделом, дијаграмом, табелом, схемом, текстом.

У области **ФИЗИЧКА ГЕОГРАФИЈА** ученик уме да:

ГЕ.2.2.1. класификује небеска тела и описује појаве, процесе и њихове односе у Сунчевом систему

ГЕ.2.2.2. описује појаве и процесе у вези са обликом Земље и њеним кретањима

ГЕ.2.2.3. класификује и анализира географске објекте, појаве, процесе и односе у Земљиним сферама (литосфери, атмосфери, хидросфери, биосфери)

ГЕ.2.2.4. описује елементарне непогоде и идентификује угрожене територије у нашој држави и свету.

напредни ниво

У области **ГЕОГРАФСКЕ СПОСОБНОСТИ И ВЕШТИНЕ** ученик уме да:

ГЕ.3.1.2. користи и анализира географске информације дате у писаним и електронским медијима

ГЕ.3.1.3. планира и изводи једноставна теренска истраживања.

У области **ФИЗИЧКА ГЕОГРАФИЈА** ученик уме да:

ГЕ.3.2.1. анализира последице Земљиног облика и њених кретања

ГЕ.3.2.2. објашњава појаве и процесе у Сунчевом систему и њихов утицај на планету Земљу

ГЕ.3.2.3. анализира физичко-географске законитости у географском омотачу и наводи мере за његову заштиту, обнову и унапређивање

ГЕ.3.2.4. објашњава деловање и последице елементарних непогода у географској средини и предлаже мере за превенцију, ублажавање и отклањање последица у географској средини.

Начин остваривања програма (методе и технике)

Програмски садржаји географије резултат су захтева времена, најновијих достигнућа у науци и примерени су развојним способностима ученика.

Наставне теме су логички распоређене, а обрађују садржаје из опште физичке географије пружају ученицима основна знања за брже и лакше разумевање градива.

Приликом израде планова рада (глобалног и оперативног) треба предвидети око 60% часова за обраду новог градива и око 40% за друге типове часова, укључујући и излазак у природу.

Излазак у природу подразумева посматрања и праћења природних појава и процеса.

Концепција програма пружа широке могућности за примену различитих наставних метода, као и употребу информационих технологија. Избор наставних метода зависи од циља и задатка наставног часа и опремљености кабинета. Избор облика рада је препуштен наставнику. Наставници треба да препознају различите нивое знања ученика; да настоје да побољшају квалитет и проверавају резултате учења.

Наставник за припрему рада на часу треба да користи уџбеник одобрен од стране Министарства просвете и спорта и да се усавршава пратећи акредитоване семинаре и најновију стручну литературу

НЕКИ ОД ПРЕПОРУЧЕНИХ НАЧИНА ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА УЧЕНИЦИМА КОЈИМА ЈЕ ПОТРЕБНА ДОДАТНА ОБРАЗОВНА ПОДРШКА: -

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)

- што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка

- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи..

- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја

3.7.2. Допунска настава

Циљеви допунске наставе: допунска настава се организује за ученике који спорије усвајају знања или су бији одсутни са часова и за оне који желе да утврде своје знање, са циљем разумевања, препознавања, отклањања нејасноћа и бржег и квалитетнијег усвајања знања.

Садржаји програма	трајање	Начин остваривања	Врсте активности
1. Предмет проучавања, Васиона	1	-слушају, питају	-мотивација за рад -подстицај -објашњавање
2. Земља и њена кретања	2	-слушају, питају, упоређују	-подстицај на усвајање знања -мотивација за рад -објашњавање и вежбање
3. Земљине сфера	3	-слушају, питају, упоређују	-подстицај, мотивација за рад -сликовно објашњавање

3.7.3. Додатна настава

Циљеви додатног рада: додатни рад је планиран за заинтересоване и талентоване ученике, за стицање знања већег обима, израду и представљање презентација географских појава и процеса, размену мишљења и извођење закључака о географским одликама различитог типа.

Садржаји програма	трајање	Начин остваривања	Врсте активности
1. Увод	1	-разговор -упознавање са радом, средствима за рад и начином остваривања	-разговор -посматрање -разгледање глобуса и карата
2. Васиона; Земља	2	-разговор -читање и анализа текстова -прављење паноа	-разговор о својству небеских тела -размена занимљивости -анализа постављених паноа
3. Литосфера, атмосфера	3	-разговор -оспособљавање за прецизно одређивање координата (гш, гд)	-упоређивање сфера, разговор и опис -истраживање и упоређивање географских појава и процеса у лито и атмосфери
4. Хидросфера, биосфера	2	-разговор -оспособљавање за самостално препознавање дејства сила Земље	-резговор, опис фотографија, упоређивање дејства различитих сила. Утврђивање значаја и начина очувања хидро и биосфере

3.8. БИОЛОГИЈА

БИОЛОГИЈА

Разред: **пети**

Недељни фонд часова: **2**

Годишњи фонд часова: **72**

Циљ учења Биологије је да ученик, изучавањем биолошких процеса и живих бића у интеракцији са животном средином, развије одговоран однос према себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем.

3.8.1. Глобални план рада – годишњи фонд часова 72

➤ **Препоручен број часова по наставним темама:**

Редни број	Наставна тема :	Укупан број часова по темама:	Време реализације
I	ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	34	Септембар, октобар, новембар, децембар
II	ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	11	Јануар, фебруар,
III	НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	7	март
IV	ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	12	април, мај
V	ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	8	мај, јун
Укупно:		72	

- **Кључни појмови садржаја:** особине живих бића, ћелија, изглед и прилагођености, преношење особина, варијабилност, здрава исхрана, енергетски напици, дуван, вода.

Предметни исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Стандарди	Компетенције Опште међупредметне компетенције	Назив теме/ садржај Кључни појмови садржаја	Начин провере остварености исхода
☐ Истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада; ☐ Групише жива бића према њиховим заједничким особинама; ☐ Одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића; ☐ Идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење. ☐ Једноставним цртежом приказује биолошке објекте које посматра и истражује и означава кључне детаље ☐ Користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу	БИ.1.1.1. БИ.1.1.3. БИ.1.2.1. БИ.1.2.2. БИ.1.2.3. БИ.1.3.3. БИ.1.5.1. БИ.1.6.2. БИ.1.6.3. БИ.2.1.3. БИ.2.2.3. БИ.2.2.4. БИ.2.6.1 БИ.2.6.2. БИ.2.6.3. БИ.3.1.2. БИ.3.1.3. БИ.3.6.1. БИ.3.6.2.	Компетенција за учење Рад са подацима и информацијама Комуникација Одговорно учешће у демократском друштву Естетичка компетенција Решавање проблема Сарадња Дигитална компетенција Одговоран однос према околини Одговоран однос према здрављу	ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА - Жива бића, нежива природа и биологија. - Особине живих бића: ћелијска грађа, исхрана, дисање, излучивање, надражљивост, покретљивост, размножавање, раст и развиће. - Једноћелијски и вишећелијски организми. - Основе класификације: главни (морфолошки) карактери и особине важне за класификацију. Формирање скупова карактера који се уклапају једни у друге (груписање живих бића). - Исхрана. Храна као извор енергије и градивних супстанци потребних за обављање свих животних процеса. - Дисање као размена гасова у различитим срединама. - Излучивање.	<ul style="list-style-type: none"> • Иницијално тестирање • Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика • Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова • Домаћи задатак • лабораторијске вежбе • проблемски задаци • Писана провера <ul style="list-style-type: none"> – објективни тестови са допуњавањем кратких одговора – задаци са означавањем – задаци вишеструког избора – спаривање појмова задаци есејског типа

резултата;			<ul style="list-style-type: none"> - Надражљивост. - Покретљивост – кретање. - Размножавање: бесполно и полно. - Раст и развиће - Дужина живота Промене које човек пролази током развића; пубертет и полна зрелост. 	
<ul style="list-style-type: none"> ☐ Истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада; ☐ Групише жива бића према њиховим заједничким особинама; ☐ Одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића; ☐ Идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење. 	<ul style="list-style-type: none"> БИ.1.1.1. БИ.1.1.3. БИ.1.2.1. БИ.1.2.2. БИ.1.2.3. БИ.1.3.3. БИ.1.5.1. БИ.1.6.1. БИ.1.6.2. БИ.1.6.3. БИ.2.1.3. БИ.2.2.3. БИ.2.2.4. БИ.2.6.1. БИ.2.6.2. БИ.2.6.3. БИ.3.1.2. БИ.3.1.3. БИ.3.6.1. 	<ul style="list-style-type: none"> Компетенција за учење Рад са подацима и информацијама Комуникација Одговорно учешће у демократском друштву Естетичка компетенција Решавање проблема Сарадња Дигитална 	<p style="text-align: center;">ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Живот у воденој и копненој средини – изглед, прилагођености на начин живота – Живот у води – изглед, прилагођености на начин живота. – Живот на копну – изглед, прилагођености на начин живота. - Живот под земљом – изглед, прилагођености на начин живота 	<ul style="list-style-type: none"> • Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика • Сумирање постигнућа усменог ангажовања крајем децембра • Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова • Домаћи задатак • проблемски задаци • Писана провера – објективни тестови са допуњавањем кратких одговора – задаци са означавањем – задаци вишеструког избора спаривање појмова

☐ Једноставним цртежом приказује биолошке објекте које посматра и истражује и означава кључне детаље Користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата;	БИ.3.6.2.	компетенција Одговоран однос према околина Одговоран однос према здрављу		
☐ Истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада; ☐ Групише жива бића према њиховим заједничким особинама; ☐ Одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића; ☐ Једноставним цртежом приказује биолошке објекте које посматра и истражује и означава кључне детаље. ☐ Прикупља податке о варијабилности организама унутар једне врсте, табеларно и графички их представља и изводи једноставне закључке;	БИ.1.3.1 БИ.1.3.2 БИ.1.6.1. БИ.1.6.3. БИ.2.6.1 БИ.2.6.3.	Компетенција за учење Рад са подацима и информацијама Комуникација Одговорно учешће у демократском друштву Естетичка компетенција Решавање проблема Сарадња Дигитална компетенција Одговоран однос према околина	НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА – Преношење особина са родитеља на потомке. – Разлике родитеља и потомака. – Разлике полног и бесполог размножавања у настанку варијабилности. – Јединке унутар једне врсте се међусобно разликују (варијабилност) – узроци варијабилности: наслеђивање и утицај средине на развиће сваке јединке. – Варијабилност организама унутар врсте је предуслов за еволуцију.	<ul style="list-style-type: none"> • Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика • Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова • Домаћи задатак • лабораторијске вежбе • проблемски задаци • Писана провера <ul style="list-style-type: none"> – објективни тестови са допуњавањем кратких одговора – задаци са означавањем – задаци вишеструког избора спаривање појмова

☐ Разликује наследне особине и особине које су резултат деловања средине, на моделима из свакодневног живота; ☐ Поставља једноставне претпоставке, огледом испитује утицај срединских фактора на ненаследне особине живих бића и критички сагледава резултате; ☐ Користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата;		Одговоран однос према здрављу		
☐ Истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада; ☐ Групише жива бића према њиховим заједничким особинама; ☐ Одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића; ☐ Идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне	БИ.1.1.3. БИ.1.4.2. БИ.1.4.3 БИ.1.4.4. БИ.1.6.1. БИ.2.1.3 БИ.2.4.4. БИ.2.6.1. БИ.3.4.2.	Компетенција за учење Рад са подацима и информацијама Комуникација Одговорно учешће у демократском друштву Естетичка компетенција Решавање проблема	ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ – Жива бића из непосредног окружења. – Позитиван и негативан утицај људи на жива бића и животну средину. – Заштита живих бића и животне средине. – Пројекат очувања природе у мом крају. – Дивље животиње као кућни љубимци – да или не. – Значај врста за човека (самоникло јестиво, лековито, отровно биље;	<ul style="list-style-type: none"> • Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика • Сумирање постигнућа усменог ангажовања крајем децембра • Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова • Домаћи задатак • проблемски задаци • Писана провера – објективни тестови са допуњавањем кратких одговора – задаци са означавањем – задаци вишеструког избора спаривање појмова

<p>средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење.</p> <p>☐ Користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата;</p> <p>☐ Доведе у везу промене у спољашњој средини (укључујући утицај човека) са губитком разноврсности живих бића на Земљи;</p> <p>-Направи разлику између одговорног и неодговорног односа према живим бићима у непосредном окружењу;</p> <p>☐ Предлаже акције бриге о биљкама и животињама у непосредном окружењу, учествује у њима, сарађује са осталим учесницима и решава конфликте на ненасиљан начин;</p> <p>☐ Илуструје примерима деловање људи на животну средину и процењује последице таквих дејстава;</p>		<p>Сарадња</p> <p>Дигитална компетенција</p> <p>Одговоран однос према окоolini</p> <p>Одговоран однос према здрављу</p>	<p>животиње као храна и могући преносиоци болести, отровне животиње).</p>	
<p>☐ Истражује особине живих бића према</p>	<p>БИ.1.5.3.</p>	<p>Компетенција за учење</p>	<p>ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ</p>	<p>• Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика</p>

<p>упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада;</p> <p>☐ Користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата;</p> <p>☐ Идентификује елементе здравог начина живота и у односу на њих уме да процени сопствене животне навике и избегава ризична понашања.</p>	<p>БИ.2.5.3. БИ.2.5.4. БИ.3.5.5.</p>	<p>Рад са подацима и информацијама</p> <p>Комуникација</p> <p>Одговорно учешће у демократском друштву</p> <p>Естетичка компетенција Решавање проблема</p> <p>Сарадња</p> <p>Дигитална компетенција</p> <p>Одговоран однос према околини</p> <p>Одговоран однос према здрављу</p>	<p>– Здрава исхрана и унос воде.</p> <p>– Енергетски напаци.</p> <p>– Штетност дуванског дима и психоактивних супстанци.</p> <p>– Физичка активност и здравље.</p> <p>– Промене у пубертету и последице прераног ступања у сексуалне односе.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова • Домаћи задатак • лабораторијске вежбе • проблемски задаци • Писана провера <p>– објективни тестови са допуњавањем кратких одговора</p> <p>– задаци са означавањем</p> <p>– задаци вишеструког избора</p> <p>спаривање појмова</p>
---	--	--	--	--

➤ **Упуство за дидактичко-методичко остваривање програма**

Програм предмета Биологије у петом разреду основне школе чини пет предметних области: ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА, ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА, НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА, ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ, ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ.

Област/Тема	Начини и поступци за остваривање програма
Порекло и разноврсност живота	<ul style="list-style-type: none"> – У изучавању ћелије акценат је на томе да је ћелија основна јединица грађе свих живих бића, да има своје основне делове (ћелијску мембрану, цитоплазму са органелами и једро са наследним материјалом, као и да постоје ћелије чији се наследни материјал налази слободан у цитоплазми, као у случају бактерија) и да према броју ћелија разликујемо једноћелијска и вишећелијска жива бића. – Изучавање заједничких особина живих бића се обрађују кроз огледе и упоредо, на представницима свих великих група, али се увек креће од човека као бића које је овом узрасту најближе. Особине које се не могу обрадити огледом, могу се обрадити кроз истраживачки рад ученика. – Све што ученици посматрају или истражују би требало да прикажу цртежом и на њему обележе кључне детаље. – После истраживања заједничких особина, ученици би требало самостално да изводе груписање организама, према задатом критеријуму. .
Јединство грађе и функције као основа живота	<ul style="list-style-type: none"> – У овој области је акценат на ученичком истраживању спољашњих особина живих бића из непосредног окружења и њиховом односу са условима средине у којој живе – Резултате истраживања се могу искористити за генерализацију и увођење новог појма – прилагођеност (адаптација).
Наслеђивање и еволуција	<ul style="list-style-type: none"> – У овој области акценат је на преносу особина са родитеља на потомке размножавањем, разликама бесполог и полног размножавања у погледу наслеђивања особина и разликовању наследних и ненаследних утицаја у развићу особина јединки. – Потребно је разјаснити да се особине једне јединке развијају под утицајем наследних фактора које је она добила од родитеља и, истовремено, под утицајем животних услова у којима се њено развиће одвија. – Ова тема Требало би нагласити да варијабилност (различитост јединки) унутар једне врсте настаје кроз садејство ових фактора. Наведене феномене би требало обрадити кроз ученичко истраживање варијабилности унутар једне врсте (нпр. разлике између деце у одељењу, у димензијама и боји плодова на пијаци, између говеда у истом домаћинству; уочавање разлика у висини стабла, броју листова и цветова биљака које расту у хладу и оних који расту на сунцу, или биљака које расту у близини саобраћајница и даље од њих) и кроз оглед са пелчерима или листовима афричке љубичице (биљке са истим наследним материјалом различито изгледају када расту под различитим условима). – Огледу треба да претходи постављање хипотезе која ће бити огледом испитана (шта очекујем да ће се десити ако резнице исте биљке гајим у различитим условима осветљености и слично). Закључци о наслеђивању, утицају фактора животне средине и индивидуалној варијабилности могу бити генерализовани и повезани са питањима из свакодневног живота. На овај начин се постиже разумевање различитости између људи са акцентом на то да је свака особа јединствена и непоновљива (чиме се доприноси фундаменталној изградњи осећања прихватања и толеранције јер сви смо међусобно различити). Такође, на овај начин

	<p>намеће се суштинско разумевање разлога због којих животни стил сваког од нас (исхрана, физичка активност, пушење, наркоманија и сл.) утиче на наше особине (нпр. раст и формирање тела током одрастања и касније) и на потенцијална обољевања.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Табеларно и графичко приказивање резултата, са обавезним извођењем закључака, би требало практиковати увек када се прикупљају подаци. – Препорука је да се ИКТ опрема користи за прикупљање, обраду података и представљање резултата истраживања или огледа, када се ученици оспособе за њено коришћење на часовима предмета информатика и рачунарство и техника и технологија.
Живот у екосистему	<ul style="list-style-type: none"> – Исходи у овој области омогућавају да се жива бића проучавају у амбијенту у којем реално живе и да се код ученика развија осећање одговорности за заштиту природе и биолошке разноврсности, као и свест о властитом положају у природи и потреби одрживог развоја. – Велики део часова из ове области се изводи ван учионице у природном окружењу (школском дворишту или на неком другом терену), где ђаци самостално или у групама проучавају жива бића, прикупљају податке, осмишљавају и реализују еколошке пројекте. – Пројекте могу да се осмисле на почетку школске године, да се реализују током читаве године, а на часовима предвиђеним за ову област да се представе резултати.
Човек и здравље	<ul style="list-style-type: none"> – У овој области акценат је на основним чињеницама о здравој исхрани (ужина спремљена код куће), води као најздравијем пићу, штетности енергетских пића и дуванског дима. – Промене у и на телу, као последице пубертета повезују се са потребом одржавања личне хигијене и хигијене животног простора и опасностима од ступања у преране сексуалне односе. – Уколико постоје могућности повремено довести стручњаке или одвести ученици у одговарајуће установе. – Свакако би требало обраду прераног ступања у сексуалне односе обрадити заједно са школским психологом.

Међупредметне компетенције	
Компетенција за учење:	<ul style="list-style-type: none"> - Има позитиван и одговоран однос према учењу. - Мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје. - Користи различите изворе информација и има критички однос према њима. - Примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом. - Способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

Рад са подацима и информацијама:	<ul style="list-style-type: none"> - Зна да је за разумевање појава и догађаја и доношење компетентних одлука потребно имати релевантне и поуздане податке и разликује податак/ информацију од њиховог тумачења. - Користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника. - Користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области.
Комуникација:	<ul style="list-style-type: none"> - Познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, невербалну, телефоном, преко интернета итд.). - Уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене. - Уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност. - Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин. - Користи на одговарајући и креативан начин језик и стил који је специфичан за различите дисциплине; кроз комуникацију негује културу изражавања и чува језички идентитет. - Уме да саслуша излагање саговорника до краја и безупадица.
Одговорно учешће демократском друштву:	<ul style="list-style-type: none"> - Има позитиван став према поштовању људских права и слобода. - Зна дечја и основна људска права и одговорности, уме да препозна њихово кршење и способан је да их аргументовано брани. - Понаша се одговорно, хумано и толерантно удруштву. - Примењује процедуре демократског друштва у одлучивању и избору; поштује одлуке већине и уважава мишљења мањине. - Негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу. - Промовише позитивне вредности друштва у различитим активностима (нпр. хуманитарне, еколошке, културно-уметничке акције; борба против насиља и дискриминације по било ком основу (нпр. верском, националном, родном, узрачном, етничком...); акције против болести зависности, злостављања животиња итд.).
Естетичка компетенција:	<ul style="list-style-type: none"> - Показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара. - Препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативносту свим уметничким и неуметничким пољима свој деловања. - Употребљава основне појмове, схеме и правила који припадају теоријама уметничких грана које постоје у основном образовању.
Решавање проблема:	<ul style="list-style-type: none"> - Препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства. - Планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира редослед активности, избор извора информација, средстава/опreme коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће консултовати). - Решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством. - Самостално или консултујући друге особе (вршњаке, наставнике, родитеље) преиспитује начин решавања проблема,

	<p>алтернативне начине решавања, тачност и прецизност решења.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао/дошла у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара. Стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним. - Проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама.
Сарадња:	<ul style="list-style-type: none"> - Активно и конструктивно учествује у раду групе или пара, - Поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару, - Доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе, - Одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених, - Критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултат рада.
Дигитална компетенција:	<ul style="list-style-type: none"> - Уме да претражује, критички анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ. - Уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства. - Приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин. - Ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу. - Препознаје предности, ризике и опасности по себе и друге и одговорно поступа при коришћењу ИКТ.
Одговоран однос према окоolini:	<ul style="list-style-type: none"> - Сагледава које активности (обрасци понашања), на личном нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу унапредити стање и квалитет животне средине и природе. - Активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју.
Одговоран однос према здрављу:	<ul style="list-style-type: none"> - Бира стил живота и навике имајући на уму добре стране и ризике тог избора. Разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор.
Предузимљивост и оријентација ка предузетништву	<ul style="list-style-type: none"> - Препознаје сопствене предности и своје могућности у односу на будуће образовање и професионалну оријентацију. - Спреман је да учествује у самосталним и тимским пројектима; способан је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији; учествује у активностима са другима у оквиру своје тимске улоге. - Реализује унапред осмишљене идеје и учествује у пројектима који се тичу школе и локалне заједнице. - Зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховог остваривања.

Специфичне предметне компетенције	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
	<p>Ове компетенције се односе на: овладавање знањима и вештинама о јединству живота на Земљи, његовој разноврсности, као и о месту и улози човека у природи; примену стечених знања и вештина у свакодневном животу, превасходно у очувању сопственог здравља и одабиру квалитетног начина живота; стицање знања, вештина и формирање ставова који ће допринети екологији заштите животне средине, очувању биодиверзитета и постизању одрживог развоја.</p>	<p><i>На основном нивоу ученик:</i> Уме тачно да дефинише заједничке особине живих бића и може да препозна по чему је живот на Земљи јединствен. Зна основне чињенице о грађи и функцији живих бића. Познаје основне чињенице о најчешћим болестима и повредама и уме да избегне ситуације које доводе до болести и повреда, као и да правилно реагује и потражи адекватну помоћ. Уме да наведе основне појмове и чињенице о организацији наследног материјала. Познаје основне чињенице о биодиверзитету, његовој угрожености и начинима заштите. Познаје разноврсност живог света непосредне околине и одговорно се односи према њему.</p>	<p><i>На средњем нивоу ученик:</i> Разуме повезаност грађе и функције живих бића. Уме да уочи везу између грађе и физиологије човека и оспособљен је да примени стечена знања у свакодневном животу у очувању здравља. Уочава место и улогу човека у природи и његову одговорност за последице развоја човечанства. Може да уочи везу између узрока и последица загађења животне средине и на основу тога разуме потребу заштите животне средине. Користи знања о разноврсности живог света своје околине ради побољшања квалитета сопственог живота. Познаје разноврсности живог света Србије и одговорно се односи према њему.</p>

➤ **Преглед стандарда постигнућа ученика чије се остваривање планира кроз реализацију наставе и учења предмета биологија у петом разреду**

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме:

Наставна тема:	Стандарди постигнућа ученика:		
	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Порекло и разноврсност живота	<p>БИ.1.1.1. уме да наведе основне карактеристике живог света</p> <p>БИ.1.1.3. препознаје основне сличности и разлике у изгледу и понашању биљака и животиња</p> <p>БИ.1.2.1. зна да су најмањи организми саграђени од једне ћелије у којој се одвијају сви карактеристични животни процеси и зна основне карактеристике грађе такве ћелије</p> <p>БИ.1.2.2. зна да је ћелија најмања јединица грађе свих вишећелијских организама у чијим одељцима се одвијају разноврсни процеси, и зна основне карактеристике грађе тих ћелија</p> <p>БИ.1.2.3. зна основне карактеристике грађе биљака, животиња и човека и основне функције које се обављају на нивоу организма</p> <p>БИ.1.3.3. зна да свака ћелија у организму садржи генетички материјал</p> <p>БИ.1.5.1. зна основне мере за одржавање личне хигијене и хигијене околине и разуме зашто је важно да их</p>	<p>БИ.2.1.3. познаје критеријуме по којима се царства међусобно разликују на основу њихових својстава до нивоа кола/класе</p> <p>БИ.2.2.3. зна карактеристике и основне функције спољашње грађе биљака, животиња и човека</p> <p>БИ.2.2.4. разуме да је за живот неопходна енергија која се производи, складишти и одаје у специфичним процесима у ћелији и да се то назива метаболизам</p> <p>БИ.2.6.1. уме да уз навођење реализује сложено прикупљање података, систематизује податке и извести о резултату</p> <p>БИ.2.6.2. зна шта је грешка инструмента и прецизност мерења и уме по упутству да калибрише инструмент</p> <p>БИ.2.6.3. уме, уз помоћ наставника, да прави графиконе и табеле према два критеријума уз коментар резултата</p>	<p>БИ.3.1.2. уме да објасни зашто је нешто класификовано као живо или као неживо</p> <p>БИ.3.1.3. разуме критеријуме по којима се разликују биљке и животиње и уме да их примени у атипичним случајевима</p> <p>БИ.3.6.1. разуме значај и уме самостално да реализује систематско и дуготрајно прикупљање података</p> <p>БИ.3.6.2. уме да осмисли једноставан протокол прикупљања података и формулар за упис резултата</p>

	<p>се придржава</p> <p>БИ.1.6.1. уме да разликује и користи једноставне процедуре, технике и инструменте за прикупљање података у биологији (посматрање, бројање, мерење)</p> <p>БИ.1.6.2. уме да по упутству и уз помоћ наставника реализује једноставно истраживање, попуни формулар, прикаже резултате у табели/графикону и извести о резултату</p> <p>БИ.1.6.3. зна како да се понаша у лабораторији и на терену и правила о раду и безбедности рада</p>		
<p>Јединство грађе и функције као основа живота</p>	<p>БИ.1.1.1. уме да наведе основне карактеристике живог света</p> <p>БИ.1.1.3. препознаје основне сличности и разлике у изгледу и понашању биљака и животиња</p> <p>БИ.1.2.1. зна да су најмањи организми саграђени од једне ћелије у којој се одвијају сви карактеристични животни процеси и зна основне карактеристике грађе такве ћелије</p> <p>БИ.1.2.2. зна да је ћелија најмања јединица грађе свих вишећелијских организама у чијим одељцима се одвијају разноврсни процеси, и зна основне карактеристике грађе тих ћелија</p> <p>БИ.1.2.3. зна основне карактеристике грађе биљака, животиња и човека и основне функције које се обављају на нивоу организма</p>	<p>БИ.2.1.3. познаје критеријуме по којима се царства међусобно разликују на основу њихових својстава до нивоа кола/класе</p> <p>БИ.2.2.3. зна карактеристике и основне функције спољашње грађе биљака, животиња и човека</p> <p>БИ.2.2.4. разуме да је за живот неопходна енергија која се производи, складишти и одаје у специфичним процесима у ћелији и да се то назива метаболизам</p> <p>БИ.2.6.1. уме да уз навођење реализује сложено прикупљање података, систематизује податке и извести о резултату</p> <p>БИ.2.6.2. зна шта је грешка инструмента и прецизност мерења и уме по упутству да калибрише инструмент</p> <p>БИ.2.6.3. уме, уз помоћ наставника, да прави графиконе и табеле према два критеријума уз коментар резултата</p>	<p>БИ.3.1.2. уме да објасни зашто је нешто класификовано као живо или као неживо</p> <p>БИ.3.1.3. разуме критеријуме по којима се разликују биљке и животиње и уме да их примени у атипичним случајевима</p> <p>БИ.3.6.1. разуме значај и уме самостално да реализује систематско и дуготрајно прикупљање података</p> <p>БИ.3.6.2. уме да осмисли једноставан протокол прикупљања података и формулар за упис резултата</p>

	<p>БИ.1.3.3. зна да свака ћелија у организму садржи генетички материјал</p> <p>БИ.1.5.1. зна основне мере за одржавање личне хигијене и хигијене околине и разуме зашто је важно да их се придржава</p> <p>БИ.1.6.1. уме да разликује и користи једноставне процедуре, технике и инструменте за прикупљање података у биологији (посматрање, бројање, мерење)</p> <p>БИ.1.6.2. уме да по упутству и уз помоћ наставника реализује једноставно истраживање, попуни формулар, прикаже резултате у табели/графикону и извести о резултату</p> <p>БИ.1.6.3. зна како да се понаша у лабораторији и на терену и правила о раду и безбедности рада</p>		
Наслеђивање и еволуција	<p>И.1.3.1.разуме да јединка једне врсте даје потомке исте врсте</p> <p>БИ.1.3.2.зна основне појмове о процесима размножавања</p> <p>БИ.1.6.1.уме да разликује и користи једноставне процедуре, технике и инструменте за прикупљање података у биологији (посматрање, бројање, мерење)</p> <p>БИ.1.6.3. зна како да се понаша у лабораторији и на терену и правила о раду и безбедности рада</p>	<p>БИ.2.6.1. уме да уз навођење реализује сложено прикупљање података, систематизује податке и извести о резултату</p> <p>БИ.2.6.3.уме, уз помоћ наставника, да прави графиконе и табеле према два критеријума уз коментар резултата</p>	
Живот у екосистему	<p>БИ.1.1.3.препознаје основне сличности и разлике у изгледу и понашању биљака и животиња</p>	<p>БИ.2.1.3.познаје критеријуме по којима се царства међусобно разликују на основу њихових својстава до нивоа кола/класе</p>	<p>БИ.3.4.2.разуме да се уз материјалне токове увек преноси и енергија и обратно и интерпретира односе исхране у екосистему</p>

	<p>БИ.1.4.2. препознаје утицаје појединих абиотичких и биотичких фактора на организме и популације</p> <p>БИ.1.4.3. уме на задатом примеру да одреди материјалне и енергетске токове у екосистему, чланове ланаца исхране и правце кружења најважнијих супстанци (воде, угљеника, азота).</p> <p>БИ.1.4.4. препознаје животне услове који владају у карактеристичним екосистемима Србије и најважније представнике врста које их насељавају,</p> <p>БИ.1.6.1. уме да разликује и користи једноставне процедуре, технике и инструменте за прикупљање података у биологији (посматрање, бројање, мерење)</p>	<p>БИ.2.4.4. зна да у природи постоји кружење појединих супстанци (воде, угљеника и азота)</p> <p>БИ.2.6.1. уме да уз навођење реализује сложено прикупљање података, систематизује податке и извести о резултату</p>	<p>(аутотрофне, хетеротрофне, сапротрофне животне комплексе, ланце исхране и трофичке пирамиде)</p>
Човек и здравље	<p>БИ.1.5.3. разуме значај одржавања хигијене кућних љубимаца, домаћих и дивљих животиња и правилног опхођења са њима</p>	<p>БИ.2.5.3. зна како се чува хранљива вредност намирница.</p> <p>БИ.2.5.4. зна механизме којима загађење животне средине угрожава здравље човека</p>	<p>БИ.3.5.5. познаје симптоме и главне карактеристике болести метаболизма и узроке због којих настају (гојазност, анорексија, булимија, шећерна болест)</p>

➤ **Корелација са другим предметима:**

- српски језик и књижевност – израда домаћих задатака есејског типа, рад са текстом и обрада текста приликом израде презентација, читање и разумевање текста, издвајање кључних речи и најважнијих појмова
- математика – рад са табелама, решавање Венових дијаграма
- информатика и рачунарство – примена ИКТ технологија у изради домаћих задатака, прикупљању података и информација, фотографија и видео клипова
- ликовна култура – израда панона, плаката, цртежа, модела
- географија – употреба географских карти за одређивање распрострањености одређених група животиња, посебно ендемичних и реликтних врста.
- техника и технологија

➤ **Праћење и вредновање наставе и учења**

У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици партиципирају, како прикупљају податке, како аргументују, евалуирају, документују итд.

Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања као и оцењивање са његовом сврхом:

Ниво исхода	Одговарајући начин оцењивања
Памћење (навести, препознати, идентификовати...)	Објективни тестови са допуњавањем кратких одговора, задаци са означавањем, задаци вишеструког избора, спаривање појмова.
Примена (употребити, спровести, демонстрирати...)	Лабораторијске вежбе, проблемски задаци, симулације.
Анализирање (систематизовати, приписати, разликовати...)	Дебате, истраживачки радови, есеји, студије случаја, решавање проблема.
Евалуирање (проценити, критиковати, проверити...)	Педагошка евиденција ученика, критички прикази, проблемски задаци.
Креирање (поставити хипотезу, конструисати, планирати...)	Експерименти, истраживачки пројекти.

Сврха оцењивања	Могућа средства оцењивања
Оцењивање наученог (сумативно)	Иницијални тестови, писмене вежбе, извештаји, усмено испитивање, есеји.
Оцењивање за учење (формативно)	Посматрање, контролне вежбе, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе.

➤ Начин прилагођавања програма

Део школског програма биће индивидуални планови за ученике којима је потребна додатна подршка због сметњи и тешкоћа у развоју и учењу, као и надареним ученицима:

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)
- што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима
- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја
- и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем

➤ Биологија - допунска настава

Циљеви допунске наставе су:

Допунска настава се организује за ученике који спорије усвајају знања или су били одсутни са часова и за оне који желе да утврде своје знање, са циљем разумевања, препознавања, отклањања нејасноћа и бржег и квалитетнијег усвајања знања, умења и вештина из наставног градива. Број часова допунске наставе биће усклађен са потребама ученика као и планом допунске наставе.

Наставне теме:	Начини реализације	Стандарди:	Исходи:
ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	-рад на тексту -демонстрација сликом, графиком, шемом и компјутером, -провера и примена знања	<u>БИ.1.1.1.</u> <u>БИ.1.1.3.</u> <u>БИ.1.2.1.</u> <u>БИ.1.2.2.</u> <u>БИ.1.2.3.</u> <u>БИ.1.3.3.</u> <u>БИ.1.5.1.</u> <u>БИ.1.6.2.</u> <u>БИ.1.6.3.</u>	По завршетку области ученик ће бити у стању да: ☐ Истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада; ☐ Групише жива бића према њиховим заједничким особинама; ☐ Одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића; ☐ Идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење. ☐ Једноставним цртежом приказује биолошке објекте које посматра и истражује и означава кључне детаље ☐ Користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата;
ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	-рад на тексту -демонстрација сликом -провера и примена знања	<u>БИ.1.1.1.</u> <u>БИ.1.1.3.</u> <u>БИ.1.2.1.</u> <u>БИ.1.2.2.</u> <u>БИ.1.2.3.</u> <u>БИ.1.3.3.</u>	☐ Истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада; ☐ Групише жива бића према њиховим заједничким особинама; ☐ Одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића; ☐ Идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење.

		<u>БИ.1.5.1.</u> <u>БИ.1.6.1.</u> <u>БИ.1.6.2.</u> <u>БИ.1.6.3.</u>	☐ Једноставним цртежом приказује биолошке објекте које посматра и истражује и означава кључне детаље Користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата;
НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	-рад на тексту -демонстрација сликом, графиком, шемом и компјутером, -провера и примена знања	<u>БИ.1.3.1</u> <u>БИ.1.3.2</u> <u>БИ.1.6.1.</u> <u>БИ.1.6.3.</u>	☐ Истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада; ☐ Групише жива бића према њиховим заједничким особинама; ☐ Одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића; ☐ Идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење. ☐ Једноставним цртежом приказује биолошке објекте које посматра и истражује и означава кључне детаље Користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; ☐ Истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада; ☐ Групише жива бића према њиховим заједничким особинама; ☐ Одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића; ☐ Једноставним цртежом приказује биолошке објекте које посматра и истражује и означава кључне детаље. ☐ Прикупља податке о варијабилности организама унутар једне врсте, табеларно и графички их представља и изводи једноставне закључке; ☐ Разликује наследне особине и особине које су резултат деловања средине, на моделима из свакодневног живота; ☐ Поставља једноставне претпоставке, огледом испитује утицај срединских фактора на ненаследне особине живих бића и критички сагледава резултате; -Користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата;
ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	-рад на тексту -демонстрација сликом, графиком, шемом и компјутером, -провера и примена знања	<u>БИ.1.1.3.</u> <u>БИ.1.4.2.</u> <u>БИ.1.4.3.</u> <u>БИ.1.4.4.</u> <u>БИ.1.6.1.</u>	☐ Истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада; ☐ Групише жива бића према њиховим заједничким особинама; ☐ Одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића; ☐ Идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење. ☐ Користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; ☐ Доведе у везу промене у спољашњој средини (укључујући утицај човека) са губитком разноврсности живих бића на Земљи; -Направи разлику између одговорног и неодговорног односа према живим бићима у непосредном окружењу; ☐ Предлаже акције бриге о биљкама и животињама у непосредном окружењу, учествује у њима, сарађује са осталим учесницима и решава конфликте на ненасиљан начин;

			☐ Илуструје примерима деловање људи на животну средину и процењује последице таквих дејстава; ☐ Истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада; ☐ Користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; ☐ Идентификује елементе здравог начина живота и у односу на њих уме да процени сопствене животне навике и избегава ризична понашања.
ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	-рад на тексту -демонстрација -провера и примена знања	<u>БИ.1.5.3.</u>	

➤ **Биологија – додатна настава**

Циљеви додатног рада:

Додатни рад се организује за ученике који показују веће интересовање и жељу за новим сазнањима која превазилазе оквире предвиђене планом и програмом, са циљем повезивања и примене научеог у свакодневном животу. Број часова додатне наставе биће усклађен са потребама ученика као и планом додатне наставе.

Наставне теме:	Начини реализације	Стандарди:	Исходи: По завршетку области ученик ће бити у стању да:
ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	-практичан рад -ПП презентације -демонстрација графиком или шемом -провера и примена знања	<u>БИ.2.1.3. БИ.3.1.2.</u> <u>БИ.2.2.3. БИ.3.1.3.</u> <u>БИ.2.2.4. БИ.3.6.1.</u> <u>БИ.2.6.1 БИ.3.6.2.</u> <u>БИ.2.6.2.</u> <u>БИ.2.6.3.</u>	☐ Истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада; ☐ Групише жива бића према њиховим заједничким особинама; ☐ Одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића; ☐ Идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење. ☐ Једноставним цртежом приказује биолошке објекте које посматра и истражује и означава кључне детаље ☐ Користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата;
ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	-практичан рад -ПП презентације -демонстрација графиком или шемом -провера и примена знања	<u>БИ.2.1.3. БИ.3.1.2.</u> <u>БИ.2.2.3. БИ.3.1.3.</u> <u>БИ.2.2.4. БИ.3.6.1.</u> <u>БИ.2.6.1. БИ.3.6.2.</u> <u>БИ.2.6.2.</u> <u>БИ.2.6.3.</u>	☐ Истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада; ☐ Групише жива бића према њиховим заједничким особинама; ☐ Одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића; ☐ Идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење. ☐ Једноставним цртежом приказује биолошке објекте које посматра и истражује и означава кључне детаље

			Користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата;
НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	-практичан рад -ПП презентације -демонстрација графиком или шемом -провера и примена знања	<u>БИ.2.6.1</u> <u>БИ.2.6.3.</u>	☐ Истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада; ☐ Групише жива бића према њиховим заједничким особинама; ☐ Одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића; ☐ Идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење. ☐ Једноставним цртежом приказује биолошке објекте које посматра и истражује и означава кључне детаље Користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; ☐ Истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада; ☐ Групише жива бића према њиховим заједничким особинама; ☐ Одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића; ☐ Једноставним цртежом приказује биолошке објекте које посматра и истражује и означава кључне детаље. ☐ Прикупља податке о варијабилности организама унутар једне врсте, табеларно и графички их представља и изводи једноставне закључке; ☐ Разликује наследне особине и особине које су резултат деловања средине, на моделима из свакодневног живота; ☐ Поставља једноставне претпоставке, огледом испитује утицај срединских фактора на ненаследне особине живих бића и критички сагледава резултате; -Користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата;
ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	-практичан рад -ПП презентације -демонстрација графиком или шемом -провера и примена знања	<u>БИ.2.1.3</u> <u>БИ.2.4.4.</u> <u>БИ.2.6.1.</u> <u>БИ.3.4.2.</u>	☐ Истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада; ☐ Групише жива бића према њиховим заједничким особинама; ☐ Одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића; ☐ Идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење. ☐ Користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; ☐ Доведе у везу промене у спољашњој средини (укључујући утицај човека) са губитком разноврсности живих бића на Земљи; -Направи разлику између одговорног и неодговорног односа према живим бићима у

			<p>непосредном окружењу;</p> <p>☐ Предлаже акције бриге о биљкама и животињама у непосредном окружењу, учествује у њима, сарађује са осталим учесницима и решава конфликте на ненасиљан начин;</p> <p>☐ Илуструје примерима деловање људи на животну средину и процењује последице таквих дејстава;</p>
ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	<p>-практичан рад</p> <p>-ПП презентације</p> <p>-демонстрација графиком или шемом</p> <p>-провера и примена знања</p>	<p><u>БИ.2.5.3.</u></p> <p><u>БИ.2.5.4.</u></p> <p><u>БИ.3.5.5.</u></p>	<p>☐ Истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада;</p> <p>☐ Користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата;</p> <p>☐ Идентификује елементе здравог начина живота и у односу на њих уме да процени сопствене животне навике и избегава ризична понашања.</p>

3.9. ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА

Циљ учења Технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.

3.9.1. Глобални план рада – годишњи фонд часова 72

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА															
Ред бр.	Назив наставне теме	Месец										Број часова за		Свега	
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	Обраду новог градива	Остале типове часова		
1.	Животно и радно окружење	6											6	0	6
2.	Саобраћај	2	10	2									7	7	14
3.	Техничка и дигитална писменост			6	8	2							8	8	16
4.	Ресурси и производња					4	4	10	2				8	12	20
5.	Конструкторско моделовање								4	8	4		2	14	16
	Укупно	8	10	8	8	6	4	10	6	8	4		31	41	72

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – описује улогу технике, технологије и иновација у развоју заједнице и њихово повезивање; – разликује основна подручја човековог рада, производње и пословања у техничко-технолошком подручју; – наводи занимања у области технике и технологије; – процењује сопствена интересовања у области технике и технологије; – организује радно окружење у кабинету; – правилно и безбедно користи техничке апарате и ИКТ уређаје у животном и радном окружењу; – процени како би изгледао живот људи без саобраћаја; – класификује врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени; – наводи професије у подручју рада саобраћај; – направи везу између савременог саобраћаја и коришћења информационих технологија; – разликује безбедно од небезбедног понашања пешака, возача бицикла и дечијих возила; – правилно се понаша као пешак, возач бицикла и дечијих возила у саобраћају; – користи заштитну опрему за управљање бициклом и дечијим возилима; – аргументује неопходност коришћења сигурносних појасева на предњем и задњем седишту аутомобила и увек их користи као путник; – повеже место седења у аутомобилу са узрастом ученика; – одговорно се понаша као путник у возилу; – показује поштовање према другим учесницима у саобраћају; – анализира симулирану саобраћајну незгоду на рачунару и идентификује ризично понашање пешака и 	<p style="text-align: center;">ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ</p>	<p>Појам, улога и значај технике и технологије на развој друштва и животног окружења. Подручја човековог рада и производње, занимања и послови у области технике и технологије. Правила понашања и рада у кабинету. Организација радног места у кабинету и примена мера заштите на раду. Коришћење техничких апарата и ИКТ уређаја у животном и радном окружењу.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – аргументује неопходност коришћења сигурносних појасева на предњем и задњем седишту аутомобила и увек их користи као путник; – повеже место седења у аутомобилу са узрастом ученика; – одговорно се понаша као путник у возилу; – показује поштовање према другим учесницима у саобраћају; – анализира симулирану саобраћајну незгоду на рачунару и идентификује ризично понашање пешака и 	<p style="text-align: center;">САОБРАЋАЈ</p>	<p>Улога, значај и историјски развој саобраћаја. Врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени. Професије у подручју рада саобраћај. Употреба информационих технологија у савременом саобраћају. Саобраћајна сигнализација – изглед и правила поступања. Правила и прописи кретања пешака, возача бицикла и дечијих возила (ролери, скејт, тротинет) у саобраћају – рачунарска симулација и саобраћајни полигон. Обавезе и одговорност деце као учесника у саобраћају. Заштитна опрема потребна за безбедно управљање бициклом и дечијим возилима.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – анализира симулирану саобраћајну незгоду на рачунару и идентификује ризично понашање пешака и 	<p style="text-align: center;">ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ</p>	<p>Прибор за техничко цртање (оловка, гумица, лењир, троугаоници, шестар). Формати цртежа (А3, А4). Размера. Типови и дебљине линија (пуна дебела линија; пуна танка линија; пуна танка линија извучена слободном руком; испрекидана танка линија; црта-тачка-црта танка линија). Геометријско цртање (цртање паралелних правих, цртање нормале на дату праву, цртање углова помоћу лењира и троугаоника). Елементи котирања (помоћна котна линија, котна линија, показна линија, котни завршетак, котни број – вредност). Цртање техничког цртежа са елементима (типови линија,</p>

<p>возача бицикла;</p> <ul style="list-style-type: none"> – самостално црта скицом и техничким цртежом једноставан предмет; – правилно чита технички цртеж; – преноси податке између ИКТ уређаја; – примењује основне поступке обраде дигиталне слике на рачунару; – користи програм за обраду текста за креирање документа са графичким елементима; – користи Интернет сервисе за претрагу и приступање online ресурсима; – преузима одговорност за рад; – представи идеје и планове за акције које предузима користећи савремену информационо-комуникациону технологију и софтвер; – повезује својства природних материјала са применом; – објасни технологије прераде и обраде дрвета, производњу папира, текстила и коже; – сече, спаја и врши заштиту папира, текстила, коже и дрвета; – правилно и безбедно користи алате и прибор за ручну механичку обраду (маказе, моделарска тестера, брусни папир, стега); 	<p>РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА</p>	<p>размера и котирање).</p> <p>Пренос података између ИКТ уређаја (рачунар, таблет, smartphone, дигитални фотоапарат).</p> <p>Апликација за дигиталну обраду слике. Операције подешавања осветљености и контраста слике. Промена величине/резолюције слике, издвајање дела слике.</p> <p>Креирање документа у програму за обраду текста. Форматирање текста, уметање слике и графике.</p> <p>Интернет претрага и приступ online ресурсима.</p> <p>Природни ресурси на Земљи: енергија и материјали.</p> <p>Управљање отпадом (рециклажа; заштита животне средине).</p> <p>Врсте, својства и примена природних материјала.</p> <p>Технологија прераде и обраде дрвета.</p> <p>Технологија прераде и обраде коже.</p> <p>Текстилна технологија.</p> <p>Технологија производње папира.</p> <p>Поступци ручне обраде и спајања папира, текстила, коже и дрвета – сечење/ резање, спајање (лепљење) и заштита (лакирање).</p> <p>Коришћење алата и прибора за ручну обраду и спајање наведених материјала – маказе, моделарска тестера, брусни папир, стега.</p>
---	---------------------------------	---

<ul style="list-style-type: none"> – направи план израде једноставног производа и план управљања отпадом; – самостално израђује једноставан модел; – самостално проналази информације потребне за израду предмета/ модела користећи ИКТ и Интернет сервисе; – одабира материјале и алате за израду предмета/модела; – мери и обележава предмет/модел; – ручно израђује једноставан предмет/модел користећи папир и/или дрво, текстил, кожу и одговарајуће технике, поступке и алате; – користи програм за обраду текста за креирање документа реализованог решења; – самостално представља пројектну идеју, поступак израде и решење/ производ; – показује иницијативу и јасну оријентацију ка остваривању циљева и постизању успеха; – планира активности које доводе до остваривања циљева укључујући оквирну процену трошкова; – активно учествује у раду пара или мале групе у складу са улогом и показује поштовање према сарадницима; – пружи помоћ у раду другим ученицима; – процењује остварен резултат и развија предлог унапређења. 	<p>КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ</p>	<p>Израда предмета/модела ручном обрадом и спајањем папира и/или дрвета, текстила, коже коришћењем одговарајућих техника, поступака и алата. Приказивање идеје, поступка израде и решења/производа. Тимски рад и подела задужења у тиму.</p>
---	--------------------------------------	--

Кључни појмови садржаја: техничко цртање, технички апарати и ИКТ уређаји, природни ресурси на Земљи, безбедност у саобраћају, предузимљивост и иницијатива.

ОПШТЕ/МЕЂУПРЕДМЕТНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Компетенција за учење
Рад с подацима и информацијама
Дигитална компетенција
Одговоран однос према околини
Одговоран однос према здрављу
Комуникација
Решавање проблема
Сарадња
Одговорно учешће у демократском друштву
Предузимљивост и оријентација ка предузетништву
Естетичка компетенција

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Ученик разуме представљене проблеме користећи свеобухватна знања из техничких дисциплина и информатике. Ученик схвата техничко-технолошке поступке и користи креативне способности у процесу стварања материјалних производа. Ученик путем ИКТ-а прикупља податке, анализира, систематизује и презентује информације, електронски комуницира и управља савременим уређајима. Ученик користи мере заштите и очувања животне средине.

Основни ниво

Ученик познаје својства и примену материјала, машина, електронских компоненти, грађевинских елемената, саобраћајних средстава и облика енергије. Ученик црта једноставан технички цртеж, табеларно приказује и црта графиконе користећи прибор за техничко цртање и рачунар. Ученик израђује модел или макету на основу понуђене техничке документације. Ученик манипулише документима помоћу рачунара, уме да изради текстуални документ и мултимедијалну презентацију, користи интернет за претрагу и комуникацију.

Средњи ниво

Ученик разуме принципе рада машина и уређаја, техничких средстава, транспортних система и уређаја за претварање енергије. Ученик користи интернет

сервисе, познаје карактеристике рачунарског софтвера и хардвера, подешава и користи ИКТ уређаје, преузима и инсталира апликације.

Напредни ниво

Ученик разуме технолошке поступке, функционисање машина и уређаја, и енергетски ефикасно понашање. Ученик уме тимски да планира и изради пројекат. Ученик креира једноставне алгоритме и програме и одговорно користи софтвер и интернет.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Предмет техника и технологија намењен је развоју основних техничких компетенција ученика ради његовог оспособљавања за живот и рад у свету који се технички и технолошки брзо мења. Један од најважнијих задатака је да код ученика развија свест о томе да примена стечених знања и вештина у реалном окружењу подразумева стално стручно усавршавање и целоживотно учење, као и да је развијање предузимљивости један од важних предуслова личног и професионалног развоја. Програм наставе и учења за пети разред оријентисан је на остваривање исхода. Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи предмет техника и технологија. Представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности ученика у пет наставних тема: животно и радно окружење, саобраћај, техничка и дигитална писменост, ресурси и производња и конструкторско моделовање. Полазећи од датих исхода и садржаја наставник најпре креира свој годишњи-глобални план рада из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Исходи дефинисани по областима олакшавају наставнику даљу операционализацију исхода на ниво конкретне наставне јединице. Сада наставник за сваку област има дефинисане исходе. При планирању треба, такође, имати у виду да се исходи разликују, да се неки лакше и брже могу остварити, али је за већину исхода потребно више времена и више различитих активности. Поред уџбеника, као једног од извора знања, на наставнику је да ученицима омогући увид и искуство коришћења и других извора сазнавања.

С обзиром да је настава теоријско-практичног карактера, часове треба реализовати поделом одељења на 2 (две) групе (одељења која имају до 30, а не мање од 25 ученика се деле на групе). Наставник је у планирању, припреми и остваривању наставе и учења аутономан. За сваки час треба планирати и припремити средства и начине провере остварености пројектованих исхода. Посете музејима технике, сајмовима и обиласке производних и техничких објеката треба остваривати увек када за то постоје услови, ради показивања савремених техничких достигнућа, савремених уређаја, технолошких процеса, радних операција и др. Када за то не постоје одговарајући услови, ученицима треба обезбедити мултимедијалне програме у којима је заступљена ова тематика. препоручени број часова по областима је следећи: Животно и радно окружење – 6 часова; саобраћај – 14 часова; Техничка и дигитална писменост – 16 часова; Ресурси и производња – 20 часова и Конструкторско моделовање – 16 часова.

ОБЛАСТ/ТЕМА	НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ	<p>Упознавање подручја човековог рада и производње, занимања и послова у области технике и технологије треба реализовати уз активну улогу ученика и примену одговарајућих медија. Омогућити ученицима да идентификују одређена занимања којима се људи баве и послове који се обављају у оквиру тих занимања као и техничка средства која се при томе користе. Тако ће упознати основна подручја човековог рада, производње и пословања у техничко-технолошком подручју и развити критички однос који укључује разматрање ширег контекста технике и њеног утицаја на човека и планету Земљу с еколошког, економског, културолошког и социолошког аспекта. Упознати ученике са техником, техничким достигнућима и значајем технике и технологије. Указати на значај наставе технике и технологије у циљу стицања техничке културе, тј. техничке писмености и неопходност усвајања одређених знања о техничким уређајима који нас окружују, добробитима која доносе, начину рада, могућим опасностима, развијањем вештина које омогућују креативност и иновативност у дизајнирању и изради техничких средстава као и сигурно и правилно њихово коришћење. Тако ученици стичу и одређена сазнања о разним професијама што ће им касније помоћи при професионалном усмеравању и опредељивању. С обзиром да се кабинет за технику и технологију и рад у њему разликује од других кабинета у школи, ученици треба да упознају специфичност рада, распоред и организацију радних места као и правила понашања и рада у кабинету. Посебну пажњу треба посветити безбедности на раду приликом коришћења алата и прибора. Указати на ситуације које могу због непоштовања правила понашања или неправилне употребе алата и прибора бити потенцијалне опасности, као и на примену мера заштите на раду. Коришћење техничких апарата и ИКТ уређаја у животном и радном окружењу, ученици углавном упознају скоро свакодневно у својим домовима. Уз активну улогу ученика и примену мултимедија указивати на правилну употребу и евентуалне последице у случају непридржавања упутстава за коришћење и неисправности техничких апарата у домаћинству (усисивач, миксер, разне грејалице и др).</p>
САОБРАЋАЈ	<p>Ова област је изузетно важна јер се ученици петог разреда осамостаљују и шире радијус свог кретања, а статистика говори да у нашој земљи још увек велики број деце страда у саобраћају. По природи њиховог узраста још увек нису довољно пажљиви у саобраћају где могу бити пешаци, путници, возачи бицикла и дечијих возила. Зато је тежиште исхода на безбедном понашању и преузимању личне одговорности ученика за понашање у саобраћају. Употреба заштитне опреме при вожњи бицикла и других дечијих возила, као и коришћење сигурносних појасева у возилу је ајважнији исход који треба постићи. Ученици треба да се на интересантан и очигледан начин упознају са правилима и прописима кретања пешака и бициклиста у саобраћају, начинима регулисања саобраћаја и безбедном кретању од школе до куће, да упознају хоризонталну, вертикалну и светлосну сигнализацију. За реализацију ових наставних садржаја треба користити одговарајуће мултимедије, а за практично увежбавање могу се користити полигони у оквиру школе или саобраћајне макете које могу израдити и ученици на редовним часовима или у раду слободних активности, као и коришћењем рачунарске симулације. Ученици имају прилику да упознају разне професије у области регулисања друмског саобраћаја и могућности и процене сопствених потенцијала и интересовања у вези са тим професијама.</p>
ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	<p>Циљ наставне теме је да ученици овладају вештинама употребе информационо-комуникационих технологија у техници и схвате њихову природну повезаност. У оквиру препорученог броја часова планирано је да се ученици упознају са техничким цртежом и обрадом дигиталне слике на рачунару. Техничко цртање представља универзални језик и основу техничке писмености у графичким комуникацијама у свим подручјима технике и свакодневном животу. Технички цртеж је средство размене информација у техници, од његовог настанка до производње тј. од идеје до реализације. Ученици развијају вештине читања и израде једноставнијих техничких цртежа и израду техничке документације. Ученике треба научити како се скицом може изразити идеја и како се применом правила (стандарда) израђује технички цртеж. Ученици треба да упознају формате папира и основни прибор за техничко цртање. Инсистирати</p>

	<p>на правилном коришћењу прибора за техничко цртање увежбавањем приликом геометријског цртања (паралелне линије, нормалне линије, кружнице). Потребно је да сваки ученик самостално нацрта једноставан технички цртеж у одређеној размери користећи одговарајуће врсте линија као и елементе котирања. Планирани исходи у области употребе и примене информационо-комуникационих технологија у техници у петом разреду се првенствено односе на правилно и безбедно коришћење дигиталних уређаја (рачунар, лаптоп, таблет, мобилни телефон, тв, дигитални фотоапарат, веб камера) а потом и на овладавање вештинама обраде дигиталне слике на рачунару у циљу стицања одговарајућих компетенција које се односе на документовање и дизајн. Ово је једна од основних вештина које су неопходне у стицању општих предузетничких компетенција. Препоручује се наставницима да са ученицима у пару вежбају пренос података између рачунара и екстерних уређаја (мобилни телефон, фотоапарат) а да сваки ученик самостално реализује процедуре током рада на рачунару. Такође је препорука да сваки ученик (користећи знања и вештине које је стекао на часовима информатике и рачунарства) реализује једноставну вежбу уметања фотографије у одговарајући програм за обраду текста и уређивање документа. Где год је то могуће, треба користити Интернет претрагу и приступ online ресурсима.</p>
РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА	<p>Ученике треба упознати са појмом природних ресурса на Земљи и са значајем њиховог очувања. Тежиште ове теме је на енергији и материјалима. Назначити основне изворе енергије као важан ресурс за живот људи, технолошке процесе и производњу без улажења у детаље. Упознати ученике са начином коришћења и претварања у неке корисне облике њима већ познатих извора енергије воде, ветра и Сунца. Други важан ресурс су материјали. Упознати ученике са појмом и поделом материјала (природни, вештачки). Врсте и својства материјала (физичка, хемијска и механичка): дрво, папир, текстил, кожа објаснити на елементарном нивоу. Начин обраде материјала (принципи деловања алата за механичку обраду материјала, испитивање материјала). Припрема за обраду. Приказати правилно коришћење алата за ручну обраду материјала, извођење операција и заштита на раду: обележавање, сечење, завршна обрада (бушење, равнање, брушење). Избор материјала, операција и алата и редоследа њихове примене. Рециклажа материјала и заштита животне средине. Поступно увођење ученика у рад са алатом при извођењу разних операција мења суштински карактер наставе технике и технологије – обрада материјала тако постаје средство креативног изражавања, а не циљ у настави технике и технологије. Програм се реализује у форми предавања (теоретска настава) и вежби. Приликом вежбања са алатима и при обради материјала потребно је да ученици своје идеје исказују самостално. Препорука је да ученици, на крају ове области, направе план израде и самостално израде најмање три једноставна модела.</p>
КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ	<p>У овом делу програма ученици реализују заједничке пројекте примењујући претходно стечена знања и вештине из области обликовања и обраде материјала, употребе ИКТ-а у техници и техничког цртања. Циљ наставне теме је постављање циљева и приоритета, планирање, доношење одлука, тимски рад, комуникацијске вештине, као и развијање упорности, позитивног односа према раду, способностима решавања проблема, самопроцењивања и критичког мишљења. Препорука је да се пројекти реализују у паровима или малим групама. Наставник упознаје ученике са правилима рада у групи, поделом посла и одговорностима, са динамиком и роковима за реализацију пројектних активности. Ученици се сами опредељују за одређену активност у оквиру групе. Пружа им се могућност да реализују своју идеју која је у складу са њиховим интересовањима и способностима при чему се постиже потпуна диференцијација и индивидуализација наставе. Ученици самостално истражују информације за пројектни задатак користећи информационо-комуникационе технологије, налазе решење, формирају идеју, израђују техничку документацију, планирају и реализују сопствени производ. Идентификација и избор материјала и алата за реализацију пројекта врше се уз подршку наставника. У том процесу, ученици усвајају и примењују знања, развијају вештине, ставове, одговорност и самосталност. Препорука је да се користе материјали и технологије које су ученици упознали у претходној области. Ученици самостално врше мерење и обележавање. Обрада материјала може се вршити индивидуално али је препорука да ученици раде у пару, чиме развијају способност сарадње и социјалних</p>

	<p>вештина. По завршетку, ученици самостално представљају производ/модел, усмено образлажући ток реализације, процењујући оствареност резултата и предлог унапређења. Тежиште оваквог рада није на квалитету коначног продукта већ на процесу који има своје кораке и на сарадничким односима у раду у групи. Наставник је ту пажљиви посматрач, помагач када је то потребно, давалац повратне информације и неко ко охрабрује. Ученицима јасно треба указати да се и на неуспелим продукцима може много научити ако се схвати где су грешке направљене. Дискутовати са ученицима и о цени понуђених решења. Нагласити важност доброг планирања буџета потребног за његову реализацију као и негативних последица лоших прорачуна. На тај начин ученике полако оспособљавати да размишљају предузетнички и развијати им основне компетенције везане за финансијску писменост.</p>
--	---

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се процес и продукти учења. У процесу оцењивања потребно је узети у обзир све активности ученика (уредност, систематичност, залагање, самоиницијативност, креативност и др). Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, може се обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање). Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Ако наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу, ученици се уче да размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Оцењивање тако постаје инструмент за напредовање у учењу. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.

НАЧИН ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА

Део школског програма биће индивидуални планови за ученике којима је потребна додатна подршка због сметњи и тешкоћа у развоју и учењу, као и надареним ученицима.

3.10. ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО

Програм наставног предмета информатика и рачунарство, у другом циклусу основног образовања и васпитања, организован је по спиралном моделу и оријентисан је на остваривање исхода. Исходи говоре о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи овај предмет. Представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности студената у три тематске целине: ИКТ, Дигитална писменост и Рачунарство.

Циљ наставе и учења предмета: Циљ наставе и учења информатике и рачунарства је оспособљавање студената за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, производњу дигиталних садржаја и креирање рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.

3.10.1. Глобални план рада – годишњи фонд часова 36

Тема	Месец										Σ	
	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI		
1. ИКТ	4	5										9
2. Дигитална писменост			4	1								5
3. Пројектна настава (ИКТ+ДП)				3								3
4. Рачунарство					3	2	4	4	3			16
5. Пројектна настава (Р)									1	2		3
Σ	4	5	4	4	3	2	4	4	4	2		36

ОБЛАСТ / ТЕМА	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ Изучавањем предмета развијају се:
ИКТ	<ul style="list-style-type: none"> - наведе примену информатике и рачунарства у савременом животу - правилно користи ИКТ уређаје - именује основне врсте и компоненте ИКТ уређаја - прави разлику између хардвера, софтвера и сервиса - прилагоди радно окружење кроз основна подешавања - креира дигитални слику и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички) - креира текстуални документ и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички) - примени алате за снимање и репродукцију аудио и видео записа - креира мултимедијалну презентацију и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички) - сачува и организује податке - разликује основне типове датотека 	<p>Компетенција за целоживотно учење</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ученик уме да планира време за учење и да организује процес учења и управља њим. - Ефикасно користи различите стратегије учења, прилагођава их природи градива и циљевима учења. - Уме да процени сопствену успешност у учењу; идентификује тешкоће у учењу и зна како да их превазиђе. <p>Рад с подацима и информацијама</p> <ul style="list-style-type: none"> - Користи информационе технологије за чување, презентацију и основну обраду података. - Пореди различите изворе и начине добијања података, процењује њихову поузданост и препознаје неке од могућих узрока грешке - Разликује јавне и приватне податке, упознат је са основним правилима чувања приватности података.
ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	<ul style="list-style-type: none"> - реагује исправно када дође у потенцијално небезбедну ситуацију у коришћењу ИКТ уређаја; - доводи у везу значај правилног одлагања дигиталног отпада и заштиту животне средине - разликује безбедно од небезбедног, пожељно од непожељног понашања на интернету - реагује исправно када дођу у контакт са непримереним садржајем или са непознатим особама путем интернета - приступа интернету, самостално претражује, проналази информације у дигиталном окружењу и преузима их на свој уређај - информацијама на интернету приступи критички - спроводи поступке за заштиту личних података и приватности на интернету - разуме значај ауторских права - препознаје ризик зависности од технологије и доводи га у везу са својим здрављем - рационално управља временом које проводи у раду са технологијом и на интернету 	<p>Дигитална компетенција</p> <ul style="list-style-type: none"> - Претражује, процењује релевантност и поузданост, анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа ИКТ средства (уређаје, софтверске производе и електронске услуге). - Помоћу ИКТ представља, едитује и форматира информације користећи на ефикасан начин могућности датог ИКТ средства. - Приликом решавања проблема бира одговарајућа ИКТ средства <p>Решавање проблема</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ученик проналази/осмишљава могућа решења проблемске ситуације. - Ученик упоређује различита могућа решења проблемске ситуације сходно релевантним критеријумима, објашњава шта су предности и слабе стране различитих решења. - Ученик припрема примену изабраног решења, прати његову примену усклађујући се са новим сазнањима које стиче током примене датог решења и успева да реши проблемску ситуацију. - Ученик вреднује примену датог решења, идентификује његове добре и слабе стране и формулише препоруке за наредно искуство са истим или сличним проблемским ситуацијама.
РАЧУНАРСТВО	<ul style="list-style-type: none"> - изводи скуповне операције уније, пресека, разлике и правилно 	

	<p>употребљава одговарајуће скуповне ознаке</p> <ul style="list-style-type: none"> - схвати математичко-логички смисао речи „и”, „или”, „не”, „сваки”, „неки”, израза „ако...онда” - зна алгоритме аритметике (сабирања, множења, дељења с остатком, Еуклидов алгоритам) и интерпретира их алгоритамски - наведе редослед корака у решавању једноставног логичког проблема - креира једноставан рачунарски програм у визуелном окружењу - сврсисходно примењује програмске структуре и блокове наредби - користи математичке операторе за израчунавања - објасни сценарио и алгоритам пројекта - анализира и дискутује програм - проналази и отклања грешке у програму 	<p>Сарадња</p> <ul style="list-style-type: none"> - Конструктивно, аргументовано и креативно доприноси раду групе, усаглашавању и остварењу заједничких циљева. - Активно слуша и поставља релевантна питања поштујући саговорнике и сараднике, а дискусију заснива на аргументима. - Конструктивно доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима и при томе поштује друге као равноправне чланове групе. - Ангажује се у реализацији преузетих обавеза у оквиру групног рада на одговоран, истрајан и креативан начин. - Учествује у критичком, аргументованом и конструктивном преиспитивању рада групе и доприноси унапређењу рада групе. <p>Естетичка компетенција</p> <ul style="list-style-type: none"> - Анализира и критички вреднује дигитални производ у контексту естетике и корисничког доживљаја.
ПРОЈЕКТНА НАСТАВА	<ul style="list-style-type: none"> - сарађује са осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала у вези са темом, формулацији и представљању резултата и закључака - одабира и примењује технике и алате у складу са фазама реализације пројекта - наведе кораке и опише поступак решавања пројектног задатка - вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен - поставља резултат свог рада на интернет, ради дељења са другима, уз помоћ наставника 	<p>Предузимљивост и предузетничка компетенција</p> <ul style="list-style-type: none"> - Исказује и заступа своје идеје, утиче на друге кроз развој вештине јавног говора, преговарања и решавања конфликта. - Поставља адекватнеи реалне циљеве процењујући и прихватајући ризике; планира ресурсе и управља њима (знања и вештине, време, новац, технологије и други ресурси) и усредсређен је на постизање циљева.

ОБЛАСТ/ТЕМА	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА (по областима)
<p>1. ИКТ (9)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Фронтални, индивидуални, групни (у пару) - Различитим методама, подстичући истраживачки начин рада, постојеће знање ученика о ИКТ проширити користећи различите изворе знања навођењем примера примене ИКТ-а. - Ученике информативно упознати са предметом изучавања информатике и рачунарства познатим примерима. - Увести појмове хардвер и софтвер. Скренути пажњу на правилно руковање ИКТ уређајима. - Појам оперативни систем увести кроз повезивање претходног искуства. Нагласити који оперативни систем користе рачунари на којима ће радити у школи. - Кроз демонстрацију и личну активност ученика, скренути пажњу на правила која важе у кабинету и у раду са рачунарима и опремом. - Кроз конкретне примере објаснити појам датотеке и неопходност организације датотека у рачунару: чување и проналажење, премештање или брисање (поменути "Корпу за отпатке"). - Креирање и уређивање дигиталне слике / цртеже коришћењем расположивих алата изабраног програма. - При раду са текстом применити основне алатке за уређивање и обликовање текста. Наглашавати потребу одабира одговарајућег писма и инсистирати на примени правописа. - Снимање звука и видео-записа, сходно могућностима, (камера, микрофон, звучници, мобилни телефони, итд). - При изради мултимедијалних презентација применити основне алатке за уређивање и обликовање садржаја. У програму за израду мултимедијалних презентација користити раније креиране звучне и видео записе.
<p>2. ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ (5)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Фронтални, индивидуални и групни (у пару) - При реализацији тематске целине Дигитална писменост појаснити ученицима шта значи коришћење ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин, и нагласити да то није обавеза само ИТ стручњака већ свих корисника. Демонстрирати функције антивирусног програма и заштитног зида. - Анализирати са ученицима од каквог материјала направљени ИКТ уређаји, дали се такви материјали могу рециклирати и како се могу одлагати дигитални уређаји који нису у употреби, у циљу заштите животне средине. - Проверити са ученицима њихова досадашња искуства у коришћењу веб-прегледача (читача, браузера). Разговарати о сајтовима претраживачима и начинима претраге, увести појмове аутор и ауторска права и навести основне лиценце. - Претрагу интернета и одабир релевантних страница из приказаних резултата претраге. (Како пронађемо, бирамо и преузимамо информације? Како стварамо (онлајн апликације)? Како размењујемо информације и сарађујемо на интернету?) - Напред припремљеном скупу веб-страница кроз дискусију о процени информација пронађених на интернету (публикација сајта, намењен, аутор, тачност / прецизност, објективност, актуелност и интернет адреса) подстицати развој критичког мишљења студената.

	<p>- Упознати ученике са правилима понашања на интернету (енг. netikette). Заутврђивање и појашњавање овете ме, организовати квизове и радионице (на теме безбедно - небезбедно, пожељно - непожељно понашања на интернету) као и симулације небезбедних ситуација са акцентом на то како је пожељно реаговати у дати ситуацијама (кроз играње улога и сл.).</p> <p>- У корелацији са другим предметима (физичко и здравствено васпитање) велику пажњу посветити томе како уређаји које свакодневно користе (рачунар, телефон, таблет ...) могу лоше да утичу на њихово здравље при чему их треба водити као ситуацијама како је их родитељи свакодневно подсећају (лоше држање, дугогледање у екран, ...). Посебну пажњу посветити развоју свести код студената о времену у току дана, утрошеном на рад са технологијом и могућим развојем зависности од технологије.</p>
<p>3. РАЧУНАРСТВО (16)</p>	<p>- Фронтални, индивидуални, групни (у пару)</p> <p>- Реализација теме може се започети приказивањем мотивационих филмова о програмирању. Увести појмове: програм и програмирање. Демонстрирати готове анимације и рачунарске игре ради развијања свести и побуђивања мотивације да ученици сами могу да креирају своје игрице. Одабрати пример игрице за анализу (на пример са портала www.code.org), као и друге мотивационе материјале из сличних образовних извора) са циљем упознавања студената са корацима у решавању једноставних проблемских задатака. Увести појам алгорита при решавању најједноставнијег проблема.</p> <p>- У међупредметној координацији са предметом математика, увести математичко-логичке појмове које леже у основи информатике и рачунарства: скуп, елементи, подскуп, једнакост скупова, празан скуп (са одговарајућим знацима);</p> <p>- На подесним примерима илустровати математичко-логичку употребу речи: сваки, неки, или, и, не, следи (ако ... онда). Ученици усвајају елементе дедуктивног закључивања (правилно формулисање тврђења; правилно закључивање, правилно коришћење везника "и", "или", а нарочито "ако ... о</p> <p>- Визуелно програмирање (Scratch, Stencil, AppInventor, Alice ... које треба да омогући алгоритајско решавање проблема и основе програмирања.</p> <p>У зависности од изабраног програмског окружења прилагодити сва следећа објашњења специфичностима тог алата.</p> <p>- Демонстрирати поступке: избор објеката (нагласак на библиотеке), слагање блокова по принципу "превуци-и-пусти" и покретање програма.</p> <p>- Демонстрирати на сваком примеру следеће технике: креирање пројекта.</p> <p>- Демонстрирати и указивати на разноврсне функционалности доступне у палетама блокова.</p> <p>- Кроз активну наставу и укљученост у процес креирања програма од првих часова, ученици ће постепено усвојити потребне појмове, знања и вештине.</p> <p>Анализирати са ученицима карактеристике појединих структура и оправданост примене у појединим ситуацијама.</p>

<p style="text-align: center;">4. ПРОЈЕКТНА НАСТАВА (6)</p>	<p>Поступак корак по корак до решења проблема, треба да послужи за систематизацију поступка израде пројекта.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Фронтални, индивидуални, групни - Ради развијања међупредметних компетенција и остваривања корелације са другим предметима, реализовати са ученицима најмање два пројектна задатка, један из области ИКТ и Дигитална писменост и други из области Рачунарство (договорити се са ученицима и наставницима других предмета, који покривају област изабране теме). - При реализацији првог пројектног задатка ставити нагласак на разради пројектног задатка - од израде плана до представљања решења. - Наставник планира фазе пројектног задатка у складу са временом, сложеношћу теме, расположивим ресурсима - Пројектни задаци се баве реалним темама из школског или свакодневног живота. - Циљ је развијање и неговање: поступности, повезивања и изградње сопствених стратегија учења, вршњачког учења, вредновања и самовредновања достигнућа. - Пројектни задаци подразумевају корелацију и сарадњу са наставницима осталих предмета - Дobar пример сумирања научених поступака је израда пратеће документације у виду фајлова различитог типа, као што су: текстуални фајлови, слике, видео материјали и сл. <p>Идеја за пројектни задатак може бити и израда квиза и теста за проверу знања, понављање, утврђивање, систематизацију градива из целог предмета.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ученици пре прикупљања материјала израђују сценарио (причу или алгоритам за конкретан задатак), разрађују кораке и описују поступак решавања пројектног задатка. - Део задатка је и чување материјала употребљеног за решавање пројектног задатка. Очекивани продукт пројектног задатка је мултимедијални садржај у форми: стрипа, анимације, игрице и сл. - Напреднији ученици могу израдити алгоритам и програм за решавање конкретног проблемског задатка
---	---

Кључни појмови садржаја: ИКТ, ИКТ уређаји, датотека, мултимедијална презентација, дигитална писменост, Интернет, рачунарство, алгоритам

Начини прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:

У складу са утврђеним потребама извршити индивидуализацију наставе и обезбедити додатну образовну подршку:

- Просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива и прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања...);
- Коришћење вршњачке подршке и помоћи у остваривању прилагођених исхода и развијању компетенција;
- Размена искустава и сарадња са члановима одговарајућих стручних већа и тимова и Школи.

3.11. ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

ЦИЉ НАСТАВЕ ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА

Циљ наставе и учења физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада .

3.11.1. Глобални план рада – годишњи фонд часова 72

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ			
Предметне области	Реализје се кроз све наставне области и теме уз практичан рад		
Физичке способности			
Физичка и здравствена култура			
1. Физичко вежбање			
2. Здравствено васпитање			
Моторичке вештине, спорт и спортске дисциплине	ОБУЧАВАЊЕ	УВЕЖБАВАЊЕ	СВЕГА
1. Атлетика	7	9	16
2. Спортска гимнастика	7	17	22
3. Основе тимских и спортских игара	9	19	28
Тестирање и мерење	3	3	6
УКУПНО			72

3.12. ОБАВЕЗНЕ ФИЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ

4. Глобални план рада 5.разред – годишњи фонд часова 54 (36+18)

Обавезни програмски садржаји	МЕСЕЦ	ВРЕМЕ	УКУПНО ЧАСОВА
Мали фудбал		Редовни часови у току недеље	18
Препоручени програмски садржаји			
Бадмитон		Редовни часови у току недеље	9

Стони тенис		Редовни часови у току недеље	9
Основе оријентиринга	Октобар Април Мај	Субота	18
УКУПНО			54

ОБЛАСТ/ТЕМА		ИСХОДИ	САДРЖАЈИ
		По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ		<ul style="list-style-type: none"> - примени једноставне комплексе простих и општеприпремних вежби - изведе вежбе (разноврсна природна и изведена кретања) и користи их у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама - упореди резултате тестирања са вредностима за свој узраст и сагледа сопствени моторички напредак 	<p style="text-align: center;">Обавезни садржаји</p> Вежбе за развој снаге Вежбе за развој покретљивости Вежбе за развој аеробне издржљивости Вежбе за развој брзине Вежбе за развој координације Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности
МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	Атлетика	<ul style="list-style-type: none"> - комбинује и користи досегнути ниво усвојене технике кретања у спорту и свакодневном животу - доводи у везу развој физичких способности са атлетским дисциплинама 	<p style="text-align: center;">Обавезни садржаји</p> Техника истрајног трчања Истрајно трчање – припрема за крос Техника спринтерског трчања Техника високог и ниског старта Скок увис (прекорачна техника) Бацање лоптице (до 200 г) <p style="text-align: center;">Препоручени садржаји</p> Техника штафетног трчања Скок удаљ Бацања кугле 2 kg Бацање „вортекс-а“ Тробој
	Спортска гимнастика	<ul style="list-style-type: none"> - одржава стабилну и динамичку равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела 	<p style="text-align: center;">Обавезни садржаји</p> Вежбе на тлу Прескоци и скокови Вежбе у упору

		<ul style="list-style-type: none"> - користи елементе гимнастике у свакодневним животним ситуацијама и игри - процени сопствене могућности за вежбање у гимнастици 	<p>Вежбе у вису Ниска греда Гимнастички полигон</p> <p style="text-align: center;">Препоручени садржаји</p> <p>Вежбе на тлу (напредне варијанте) Висока греда Трамболина Прескок Коњ са хваталкама Вежбе у упору (сложенији састав) Вежбе у вису (сложенији састав);</p>
	<p style="text-align: center;">Основе тимских и спортских игара</p>	<ul style="list-style-type: none"> - користи елементе технике у игри - примењује основна правила рукомета у игри - учествује на унутародељенским такмичењима 	<p style="text-align: center;">Обавезни садржаји</p> <p>Рукомет/минирукомет: Основни елементи технике и правила;</p> <ul style="list-style-type: none"> - вођење лопте, - хватања и додавања лопте, - шутирања на гол, - финтирање, - принципи индивидуалне одбране - основна правила рукомета/минирукомета <p>Спортски полигон</p> <p style="text-align: center;">Препоручени садржаји</p> <p>Напредни елементи технике, тактике и правила игре:</p> <ul style="list-style-type: none"> - хватања котрљајућих лопти, - дриблинг, - шутирања на гол, - финтирање, - основни принципи колективне одбране.
	<p style="text-align: center;">Плес и ритмика</p>	<ul style="list-style-type: none"> - изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу - игра народно коло - изведе кретања у различитом ритму - изведе основне кораке плеса из народне традиције других 	<p style="text-align: center;">Обавезни садржаји</p> <p>Покрети уз ритам и уз музичку пратњу Ритмичка вежба без реквизита Скокови кроз вијачу Народно коло „Моравац“ Народно коло из краја у којем се школа налази Основни кораци друшвених</p>

		култура	плесова Препоручени садржаји Вежбе са обручем Вежбе са лоптом Сложенији скокови кроз вијачу
	Пливање	<ul style="list-style-type: none"> - контролише и одржава тело у води - преплива 25m слободном техником - скочи у воду на ноге - поштује правила понашања у, и око водене средине 	Обавезни садржаји Предвежбе у обучавању пливања Игре у води Самопомоћ у води Препоручени садржаји Плива једном техником Роњење у дужину
ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА (Реализује се кроз све наставне области и теме уз практичан рад)	Физичко вежбање и спорт	<ul style="list-style-type: none"> - објасни својим речима сврху и значај вежбања - користи основну терминологију вежбања - поштује правила понашања у и на просторима за вежбање у школи и ван ње, као и на спортским манифестацијама - примени мере безбедности током вежбања - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање - примени и поштује правила тимске и спортске игре у складу са етичким нормама - навија и бодри учеснике на такмичењима и решава конфликте на социјално прихватљив начин - користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекреативних активности - прихвати сопствену победу и пораз у складу са „ферплејом“ 	Циљ и сврха вежбања у физичком и здравственом васпитању Основна правила Рукомета/минирукомета и Малог фудбала Понашање према осталим субјектима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе) Чување и одржавање материјалних добара која се користе у физичком и здравственом васпитању Уредно постављање и склањање справа и реквизита неопходних за вежбање Упознавање ученика са најчешћим облицима насиља у физичком васпитању и спорту „Ферплеј“ (навијање, победа, пораз решавање конфликтних ситуација) Писани и електронски извори информација из области физичког васпитања и спорта Значај развоја физичких способности за сналажење у ванредним ситуацијама (земљотрес, поплава, пожар...) Физичко вежбање и естетика (правилно обликовање тела) Планирање дневних активности

		<ul style="list-style-type: none"> - примењује научено у физичком и здравственом васпитању у ванредним ситуацијама - препозна лепоту покрета и кретања у физичком вежбању и спорту - направи план дневних активности 	
	Здравствено васпитање	<ul style="list-style-type: none"> - наведе примере утицаја физичког вежбања на здравље - разликује здраве и нездраве начине исхране - направи недељни јеловник уравнотежене исхране уз помоћ наставника. - примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања - препозна врсту повреде - правилно реагује у случају повреде - чува животну средину током вежбања 	<p>Физичка активност, вежбање и здравље</p> <p>Основни принципи вежбања и врсте физичке активности</p> <p>Одржавање личне опреме за вежбање и поштовање здравствено-хигијенских мера пре и после вежбања</p> <p>Лична и колективна хигијена пре и после вежбања</p> <p>Утицај правилне исхране на здравље и развој људи</p> <p>Исхрана пре и после вежбања</p> <p>Прва помоћ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - значај прве помоћи, - врсте повреда. <p>Вежбање и играње на чистом ваздуху – чување околине приликом вежбања</p>

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Биологија
 Географија
 Музичка култура
 Ликовна култура
 Информатика
 Српски језик

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ Од општих међупредметних компетенција, програмом су предвиђене:

1. Компетенција за учење (везано за учење моторичких радњи, и теоретских знања везаних за вежбање и здрав начин живота, као и за основе спортова и плесова)
2. Естетичка компетенција (везано за допринос физичког вежбања лепшем и здравијем изгледу)
3. Комуникација (везано за функционисање у групи и тимски рад, договор...)
4. Одговоран однос према околини и здрављу
5. Сарадња (односи се на рад у групи и зависност успеха од сарадње појединаца у групи и заједничког деловања)
6. Решавање проблема (везано за брзо деловање у непознатим ситуацијама и решавање истих)

7. Дигитална компетенција (увођење и примена дигиталних ресурса и апарата у спорту и физичком вежбању)

Ослобађање ученика од наставе физичког и здравственог васпитања

Ученик може бити ослобођен само од практичног дела програма наставе за одређени период, полугодиште или целу школску годину на основу препоруке изабраног лекара.

Ученик ослобођен практичног дела у обавези је да присуствује часовима. За рад са ослобођеним ученицима наставник сачињава посебан програм рада базиран на усвајању теоријских и васпитних садржаја у складу са програмом и корелацији са садржајима других предмета.

Ослобођеним ученицима треба пружити могућност да:

- суде, воде статистику, региструју резултат или прате ниво активности ученика на часу или школском такмичењу,
- направе едукативни постер или електронску презентацију, припреме репортажу са спортског догађаја,
- прате и евидентирају активност ученика на часу уз помоћ наставника и на други начин помажу у организацији, часовних, ванчасовних и ваншколских активности.

Исходи за ученике ослобођене од праткичног дела наставе

По завршетку теме ученик ће бити у стању да:

- Наведете основна правила, гимнастике, атлетике, спортске игре, пливања;
- Дефинишите основна здравствено-хигијенска правила вежбања;
- Презентује и анализира информације о физичком вежбању, спорту, здрављу, историји физичке културе, актуелним спортским подацима ит.);
- Учествује у организацији Недеље школског спорта и школских такмичења.

Ученицима са инвалидитетом настава се прилагођава у складу са њиховим могућностима и врстом инвалидитета

Праћење и оцењивање

Исходи представљају добру основу за праћење и процену постигнућа ученика, односно креирање захтева којима се може утврдити да ли су ученици достигли оно што је описано одређеним исходом. Исходи помажу наставницима у праћењу, прикупљању и бележењу постигнућа ученика. Како ће у процесу вредновања искористити исходе наставник, сам осмишљава у односу на то који се начин праћења и процене њему чини најрационалнијим и најкориснијим. Поред тога, постојање исхода олакшава и извештавање родитеља о раду и напредовању ученика.

У процесу оцењивања пожељно је користити лични картон ученика (евиденција о процесу и продуктима рада ученика, уз коментаре и препоруке) као извор података и

показатеља о напредовању ученика. Предности коришћења личног картона ученика су вишеструке: омогућава континуирано и систематично праћење напредовања, представља увид у праћење различитих аспеката учења и развоја, представља подршку у оспособљавању ученика за самопроцену, пружа прецизнији увид у различите области постигнућа (јаке и слабе стране) ученика.

У циљу сагледавања и анализирања ефеката наставе *физичког и здравственог васпитања*, препоручује се да наставник подједнако, континуирано прати и вреднује:

- Активност и однос ученика према физичком и здравственом васпитању који обухвата:
 - вежбање у адекватној спортској опреми;
 - редовно присуствовање на часовима *физичког и здравственог васпитања* и *обавезним физичким активностима*;
 - учествовање у ванчасовним и ваншколским активностима и др.
- Приказ једног од усвојених комплекса општеприпремних вежби (вежби обликовања),

Стандарди

ОСПОСОБЉЕНОСТ У ВЕШТИНАМА-ОСНОВНИ НИВО СПОРТСКЕ ИГРЕ

ФВ.1.1.1. Ученик/ученица игра спортску игру примењујући основну технику, неопходна правила и сарађује са члановима екипе изражавајући сопствену личност уз поштовање других.

ФВ.1.1.2. Зна функцију спортске игре, основне појмове, неопходна правила, основне принципе тренинга и пружа прву помоћ

РУКОМЕТ

ФВ.1.1.1. Ученик/ученица на основном нивоу игра рукомет примењујући основне елементе технике, неопходна правила и сарађује са члановима екипе изражавајући сопствену личност уз поштовање других.

ФВ.1.1.2. Зна функцију рукомета, основне појмове, неопходна правила, основне принципе тренинга и пружа прву помоћ

АТЛЕТИКА

Техника трчања

ФВ.1.1.3. Ученик/ученица правилно трчи варијантама технике трчања на кратке, средње и дуге стазе и мери резултат.

ФВ.1.1.4. Зна терминологију, значај трчања, основе тренинга и пружа прву помоћ

ФВ.1.1.5. Ученик/ученица зна правилно да скаче удаљ згрчном варијантом технике и мери дужину скока.

ФВ.1.1.6. Зна терминологију, основе тренинга и пружа прву помоћ

ФВ.1.1.7. Ученик/ученица зна правилно да скаче увис варијантом технике маказице.

ФВ.1.1.8. Зна терминологију, основе тренинга и пружа прву помоћ.

ФВ.1.1.9. Ученик/ученица правилно баца куглу из места и мери дужину хица.

ФВ.1.1.10. Зна правила за такмичење, сигурносна правила, влада терминологијом, основама тренинга и пружа прву помоћ

ВЕЖБЕ НА ТЛУ

ФВ.1.1.11. Ученик/ученица правилно изводи вежбе на тлу

ФВ.1.1.19. Зна називе вежби, основе организације рада на справи и пружа прву помоћ

ФВ.1.1.12. Ученик/ученица правилно изводи прескоке разношку или згрчку уз помоћ

ФВ.1.1.17. Ученик правилно изводи основне вежбе на паралелном разбоју

ФВ.1.1.24. Ученик/ученица правилно изводи најмање један комплекс вежби обликовања и приказује вежбе за поједине делове тела.

ФВ.1.1.25. Зна утицај и значај вежби обликовања за организам, познаје поделу вежби обликовања и њихову терминологију, и функцију појединих вежби у комплексу

ФВ.1.1.26. Ученик/ученица игра стони тенис примењујући основне елементе технике и поштује правила игре.

ФВ.1.1.27. Зна функцију стоног тениса, основне појмове, неопходна правила, основне принципе тренинга и методичку тренинга, пружа прву помоћ

ФВ.1.2.1. Ученик/ученица зна смисао Физичког васпитања

ФВ.1.2.2. Ученик/ученица зна утицај физичког вежбања

ФВ.1.2.3. Ученик/ученица зна основне појмове везане за физичко вежбање

ФВ.1.2.3. Ученик/ученица зна основне појмове везане за физичко вежбање

ФВ.1.3.1. Ученик/ученица испољава позитиван став према физичком вежбању у свакодневном животу

ФВ.1.3.2. Ученик/ученица испољава заинтересованост за физичко вежбање

ФВ.1.3.3. Доказује се кроз физичко вежбање

ФВ.1.3.4. Ученик/ученица испољава позитиван став према сарадњи са другима у реализацији различитих задатака Физичког васпитања

ОСПОСОБЉЕНОСТ У ВЕШТИНАМА-СРЕДЊИ НИВО

СПОРТСКЕ ИГРЕ

ФВ.2.1.1. Ученик/ученица игра спортску игру примењујући виши ниво технике, већи број правила, једноставније тактичке комбинације и уз висок степен сарадње са члановима екипе изражава сопствену личност уз поштовање других.

ФВ.2.1.2. Зна функцију и значај спортске игре, већи број правила, принципе и утицај Тренинга

ФВ.2.1.1. Ученик/ученица игра рукомет примењујући виши ниво технике, већи број правила, једноставније тактичке комбинације и уз висок степен сарадње са члановима екипе изражава сопствену личност уз поштовање других

ФВ.2.1.2. Зна функцију и значај рукомета, већи број правила, принципе и утицај тренинга.

АТЛЕТИКА

ФВ.2.1.3. Ученик/ученица правилно изводи варијанту технике штафетног трчања.

ФВ.2.1.7. Ученик/ученица зна правила за такмичење

ФВ.2.1.4. Ученик/ученица зна правилно да скаче удаљ варијантом технике увинуће

Вежбе на тлу

ФВ.2.1.9. Ученик/ученица на средњем нивоу правилно изводи сложеније вежбе на тлу, чува и помаже, поштује сигурносна правила.

ФВ.2.1.17. Зна називе вежби, основе организације рада на справи и пружа прву помоћ

ФВ.2.1.10. Ученик/ученица правилно изводи згрчку

ФВ.2.1.15. Ученик правилно изводи вежбе и комбинације вежби на паралелном разбоју

ФВ.2.1.22. Ученик/ученица правилно изводи и показује више комплекса вежби обликовања без и са реквизитима.

ФВ.2.1.23. Зна принципе састављања комплекса вежби обликовања и дозирање оптерећења

ФВ.2.1.24. Ученик/ученица игра стони тенис користећи виши ниво технике удараца повезујући их са кретањем, може да одигра тактичку замисао и користи више врста сервиса

ФВ.2.1.25. Зна функцију и значај стоног тениса, већи број правила, принципе и утицаја тренинга

ФВ.2.2.1. Ученик/ученица зна терминологију.

ФВ.2.2.2. Ученик/ученица основе тренинга.

ФВ.2.2.3. Ученик/ученица да дозира оптерећење током вежбања

ОСПОСОБЉЕНОСТ У ВЕШТИНАМА-НАПРЕДНИ НИВО

СПОРТСКЕ ИГРЕ

ФВ.3.1.1. Ученик/ученица игра спортску игру примењујући сложене елементе технике, испуњавајући тактичке задатке, учествује у организацији утакмице и суди на утакмицама.

ФВ.3.1.2. Зна тактику игре, систем такмичења, начин организовања утакмице и суди

ФВ.3.1.1. Ученик/ученица игра рукомет примењујући сложене елементе технике, испуњавајући тактичке задатке, учествује у организацији утакмице и суди на утакмицама

ФВ.3.1.3. Ученик/ученица правилно изводи варијанту технике штафетног трчања.

ФВ.3.1.4. Ученик/ученица учествује на такмичењу у атлетском петобоју.

ФВ.3.1.5. Зна атлетска правила неопходна за учествовање на такмичењу у атлетском петобоју

ВЕЖБЕ НА ТЛУ

ФВ.3.1.6. Ученик/ученица правилно изводи вежбе и комбинацију вежби на тлу.

ФВ.3.1.7. Ученик/ученица правилно изводи згрчку и разношку са изразитијим фазама лета

ФВ.3.1.12. Ученик правилно изводи вежбе и комбинацију вежби на паралелном разбоју

ФВ.3.1.20. Ученик/ученица саставља, правилно изводи и показује сложене комплексе вежби обликовања без и са реквизитима.

ФВ.3.1.21. Зна да саставља комплексе вежби обликовања и дозира оптерећење

ФВ.3.1.22. Ученик/ученица игра стони тенис повезујући одигравање сложених елемената у целину заједно са кретањем, формира концепције игре према својим психо-физичким способностима, организује школско такмичење, суди на такмичењу

ФВ.3.2.1. Ученик/ученица зна правила индивидуалних спортских грана и спортских игара.

ФВ.3.2.2. Ученик/ученица зна основе система такмичења.

ФВ.3.2.3. Ученик/ученица зна начин организовања такмичења

4. ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ

4.1. ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Разред: **пети**

Недељни фонд часова: **1**

Годишњи фонд часова: **36**

Циљ наставе и учења предмета: Циљ наставе и учења грађанског васпитања је да ученик изучавањем основних принципа, вредности и процедура грађанског друштва постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе појединаца и заједнице и спреман да активно делује у заједници уважавајући демократске вредности

4.1.1. Глобални план рада – годишњи фонд часова 36

Редни број	Наставне теме	Број часова	Обрада	Остало
1	Упознавање основних елемената програма	6	5	1
2	Сагледавање услова школског живота	4	0	4
3	Избор проблема на коме ће се радити	1	0	1
4	Сакупљање података о изабраном проблему	8	1	7
5	Активизам и партиципација – план акције	12	1	11
6	Јавна презентација плана акције	1	0	1
7	Осврт на научено – евалуација	4	0	4
	УКУПНО	36	7	29

ИСХОДИ Позавршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – разликује жеље од потреба и наведе примере везе између потреба и људских права; – препозна своје потребе, као и потребе других и да их уважава; – штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права; – учествује у доношењу правила рада групе и поштује их; – аргументује потребу посебне заштите права детета; – на примеру препозна уграђеност права деце у основним документима која уређују рад школе; – наводи примере и показатеље остварености и кршења дечијих права; – наводи чиниоце који утичу на остварење дечијих права; – поштује права и потребе ученика који су у инклузији у његовом одељењу /школи; – препозна ситуације кршења својих права и права других; – идентификује кршење људских права на примеру неког историјског догађаја 	ЉУДСКА ПРАВА Права детета	<p>Потребе и права Потребе и жеље. Потребе и права. Права и правила у учионици. Правила рада у учионици, доношење групних правила.</p> <p>Права детета у документима о заштити права Посебност права детета и људска права. Конвенција о правима детета. Врсте права. Показатељи остварености и кршења дечијих права . Конвенција о правима детета у документима која се односе на школу</p>

<ul style="list-style-type: none"> – поштује правила одељењске заједнице и правила на нивоу школе; – поступа у складу са моралним вредностима грађанског друштва; – искаже свој став о значају правила у функционисању заједнице; – понаша се у складу са правилима и дужностима у школи; – наводи начине демократског одлучивања; – препозна одговорност одраслих у заштити права деце; – објасни улогу појединца и група у заштити дечијих права; – реално процени сопствену одговорност у ситуацији кршења нечијих права и зна коме да се обрати за помоћ 	<p>ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Школа као заједница</p>	<p>Права и функционисање заједнице Моје заједнице. Школа као заједница. Одлучивање у учионици и школи. Гласање и консензус као демократски начини одлучивања.</p> <p>Одговорности и обавезе у заједници Одговорност деце. Одговорности одраслих (родитеља, наставника). Кршење и заштита права Шта могу и коме да се обратим у ситуацијама насиља</p>
<ul style="list-style-type: none"> - препозна и анализира сличности и разлике између ученика у групи - прихвата друге ученике и уважава њихову различитост - проналази примере моралних поступака у књижевним делима које чита, у медијима и у свакодневном животу - наводи примере из свакодневног живота предрасуда, стереотипа, дискриминације, нетолеранције по различитим основама; - проналази примере нетолеранције и дискриминације у књижевним делима која чита; - у медијима проналази примере предрасуда, стереотипа, 	<p>ПРОЦЕСИ У</p>	<p>Наши идентитети Наше сличности и разлике (раса, пол, национална припадност, друштвено порекло, вероисповест, политичка или друга уверења, имовно стање, култура, језик, старост и инвалидитет). Стереотипи и предрасуде. Дискриминација. Толеранција.</p> <p>Сукоби и насиље Сукоби и начини решавања сукоба. Предности конструктивног решавања сукоба. Врсте насиља: физичко, активно и пасивно, емоционално, социјално, сексуално, дигитално. Реаговање на насиље. Начини заштите од насиља</p>

<p>дискриминације, нетолеранције по различитим основама и критички их анализира</p> <ul style="list-style-type: none"> - препозна и објасни врсте насиља - прави разлику између безбедног и небезбедног понашања на друштвеним мрежама; - заштити од дигиталног насиља - анализира сукоб из различитих углова (препознаје потребе учесника сукоба) и налази конструктивна решења прихватљива за све стране у сукобу; - аргуентује предности конструктивног начина решавања сукоба 	<p>САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Сукоби и насиље</p>	
<ul style="list-style-type: none"> – препознаје примере грађанског активизма у својој школи и исказује позитиван став према томе; – идентификује проблеме у својој школи; – прикупља податке о проблему користећи различите изворе и технике; – осмишљава акције, процењује њихову изводљивост и предвиђа могуће ефекте; – активно учествује у тиму, поштујући правила тимског рада (у групној дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на неугрожавајући начин); – учествује у доношењу одлука у тиму/групи поштујући договорене процедуре и правила; – учествује у извођењу акције; 	<p>ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ</p>	<p>Планирање и извођење акција у школи у корист права детета Учешће ученика у школи. Избор проблема. Тражење решења проблема. Израда плана акције. Анализа могућих ефеката акције. Планирање и извођење акције. Завршна анализа акције и вредновање ефеката. Приказ и анализа групних радова</p>

– процењује ефекте спроведене акције и идентификује пропусте и грешке;
– презентује, образлаже и аргументује изабрану акцију и добијене резултате за унапређивање живота у школи

ОБЛАСТ/ТЕМА	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА (по областима)
<p align="center">ЉУДСКА ПРАВА Права детета</p>	<p>Путем интерактивног и радионичарског начина рада подстицати ученике да на почетку петог разреда разговарају о потребама, жељама и правима, да кроз примере уоче везу између ових појмова. Користећи симулацију и игру улога наставник подстиче ученике да у свакој ситуацији размишљају о потребама које стоје иза поступака. Наставник подстиче конструктивну комуникацију и труди се да сви ученици буду равноправно укључени.</p> <p>Правила рада у учионици се доносе демократском процедуром, сви ученици дају предлоге на нивоу малих група, а онда се договором доносе заједничка правила рада на нивоу одељења.</p> <p>Упознавање са Конвенцијом о правима детета врши се подсећањем на садржаје са којима су упознати у млађим разредима и анализом картица дечјих права, које садрже чланове из Конвенције. Наставник се труди да навођењем примера из искуства, примера поштовања и кршења права ученици разумеју права као блиска и присутна у свакодневном животу.</p>
<p align="center">ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Школа као заједница</p>	<p>Путем интерактивног и радионичарског начина рада подстицати ученике да уоче правила понашања у заједници и у школи. Ученици се упућују на демократске начине одлучивања, као што су гласање и консензус, навођењем примера из њиховог искуства и свакодневног живота. Анализом ситуација из школе и путем игре улога омогућити ученицима да разумеју повезаност права и одговорности и препознају одговорност одраслих у заштити права деце. Наставник подстиче ученике да размишљају о активизму у ситуацијама када се крше дечја права, уоче одговорне особе у решавању ових ситуација и осмисле могућа повољна и неповољна решења у групном раду. Анализом ситуација насиља у групном раду и симулацијама ситуација и могућих решења подстиче се превенција насиља у школи.</p>

<p style="text-align: center;">ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Сукоби и насиље</p>	<p>Путем интерактивног и радионичарског начина рада и путем пројекција кратких едукативних филмова подстицати ученике да уочеразлике међу људима (раса, пол, национална припадност, друштвено порекло, вероисповест, политичка или друга уверења, имовно стање, култура, језик, старост и инвалидитет). Анализом ситуација из свакодневног живота, са филма и из књижевних дела подстицати ученике да уоче примере моралних поступака, испољавања предрасуда, стереотипа и дискриминације. Дискусијом на нивоу малих група и на нивоу велике групе подржати ученике у осмишљавању начина реаговања који подразумевају толеранцију различитости. Појаснити кроз примере кључне појмове: предрасуде, дискриминација, толеранција. Пројектним моделом наставом подстаћи истраживање примера дискриминације, постојања предрасуда и стереотипа, или толеранције у ближем, или даљем окружењу, у медијима или књижевним делима. Након одређеног периода истраживања и праћења ученици презентују путем постер презентација податке до којих су дошли. Упознавање ученика са радом Тима за превенцију од насиља и Протоколом за заштиту од насиља-нивои насиља путем ПП презентације. Анализа ситуација из искуства ученика и на нивоу група разврставање ситуација по нивоима насиља. Укључивање стручњака из Полицијске управе за упознавање ученика са безбедним и небезбедним понашањем на друштвеним мрежама и заштитом од дигиталног насиља.</p>
<p style="text-align: center;">ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ</p>	<p>Путем едукативних филмова о активизму ученика и путем разговора упознати ученике са основним карактеристикама активног учешћа ученика у животу школе. На нивоу малих група анализирати живот у школи и идентификовати проблеме које ученици уочавају. Путем постер презентација мале групе излажу о проблемима које су уочили. Поштовањем демократске процедуре доноси се одлука о једном, или више проблема којима ће се бавити. Наставник кроз примере блиске ученицима упознаје ученике са елементима и изградом плана акције, поделом улога у тимском раду, реализацијом акције и начинима за процену успешности. Наставник подстиче ученике да у што краћем року израде план акције, пружа подршку у реализацији и води рачуна да се прикупе докази о реализованој акцији. Ученици путем постер или ПП презентација приказују реализацију акције, врше процену успешности и дају сугестије о евентуалним недостацима.</p>

Кључне речи по областима:

Људска права; права детета: **права, потребе, правила, Конвенција**

Демократско друштво; школа као заједница: **заједница, демократско одлучивање, одговорност, кршење права**

Процеси у савременом свету; сукоби и насиље: **предрасуде, стереотипи, дискриминација, толеранција, насиље**

Грађански активизам: **проблем, план акције, тимски рад, презентација, евалуација**

Општа предметна компетенција: **Оспособљавање ученика за активно учешће у грађанском животу и друштву**

Специфичне предметне компетенције: **Развијање знања, вештина и ставова који омогућавају активну улогу у грађанском животу и друштву**

Међупредметне компетенције:

1. Рад с подацима и информацијама-прикупљање података, анализа и презентација
2. Решавање проблема- ученици се оснажују да препознају проблеме и активно траже решења
3. Сарадња-интерактивни начин рада, групни рад, тимски рад
4. Дигитална компетенција-прикупљање података на интернету, израда ПП презентација
5. Компетенција за учење-развијање знања, вештина и ставова
6. Одговорно учешће у демократском друштву-ученици се оснажују и подстичу да одговорно и активно учествују у друштву
7. Комуникација-изношење сопственог мишљења, осећања, ставова на конструктиван начин
8. Одговоран однос према околини-бављење непосредним окружењем, уочавање проблема

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА

Праћење и вредновање постигнућа ученика је континуирано, на сваком часу.

Прати се:

- Степен активности ученика на часу, индивидуално, у пару или у групи
- Однос према раду
- Сарадња са другим ученицима
- Мотивисаност ученика да изнесе свој став, мишљење и да га аргументовано брани
- Самостална припрема и презентација информација о некој теми-истраживачки задаци
- Ангажовање у акцијама
- Самоиницијативност

На почетку школске године ученици се упознају са сегментима праћења и елементима оцене.

На крају сваког часа ученицима се даје повратна информација о успешности реализације планираног и даје им се могућност да дају коментаре и сугестије.

У оцењивању се уважава мишљење вршњака и подстиче се самооцењивање. Посебно се истиче сваки напредак у свим претходно наведеним сегментима оцењивања.

НАЧИНИ ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА НАСТАВЕ И УЧЕЊА УЧЕНИЦИМА КОЈИМА ЈЕ ПОТРЕБНА ДОДАТНА ПОДРШКА

- укључивање у групни рад и вршњачка помоћ у извршавању задатака
- прилагођени задаци и садржаји, према потреби
- подстицање на изношење сопственог мишљења и учешће у играма улога
- размена искустава са колегама
- истицање сваког напретка и похвала са циљем јачања самопоуздања

4.2. ВЕРСКА НАСТАВА

ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ВЕРСКЕ НАСТАВЕ

Циљ наставе православног катихизиса (веронауке) јесте да пружи целовит православно погледна свет и живот, уважавајући две димензије: историјски хришћански живот(историјску реалност Цркве) и есхатолошки живот(будућу димензију идеалног).То значи да ученици систематски упознају православну веру у њеној доктринарној, литургијској, социјалној и мисионарској димензији, при чему се хришћанско виђење живота и постојања света излаже у веома отвореном, толерантном дијалогу са осталим наукама и теоријама о свету, којим се настоји показати да хришћанско виђење(литургијско, као и подвижничко искуство Православне цркве) овухвата све позитивна искуства људи, без обзира на њихову националну припадност и верско образовање. Све то остварује се како на информативно-сазнајном тако и на доживљајном и делатном плану, уз настојање да се доктринарне поставке спроведу у свим сегментима живота(однос с Богом, са светом, с другим људима и са собом.

Задачи верске наставе:

- развије отвореност и однос према Богу, другачијем и савршеном у односу на нас, као и отвореност и однос према другим личностима, према људима као ближњима, а тиме се буди и развија свест о заједници са Богом и са људима и посредно се сузбија екстремни индивидуализам и егоцентризам;
- развије способност за постављање питања о целини и коначном смислу постојања човека и света, о људској слободи, о животу у заједници, о феномену смрти, о односу са природом која нас окружује, као и сопственој одговорности за друге, за свет као творевину Божију и за себе,
- развије тежњу ка одговорном обликовању заједничког живота са другим људима из сопственог народа и сопствене цркве или верске заједнице, као и са људима, народима, верским заједницама и културама другачијим од сопствене, ка изналажењу равнотеже измђу заједнице и властите личности и ка остварењу сусрета са светом, са природом, и пре и после свега, са Богом;
- изгради способност за дубље разумевање и вредновање културе и цивилизације у којој живе, историје човечанства и људског стваралаштва у науци и другим областима;
- изградисвест и уверење да свет и живот имају вечни смисао, као и способност за разумевање и преиспитивање сопственог односа према Богу, људима и природи.

4.2.2. Глобални план рада – годишњи фонд часова 36

Садржај програма	Бр.час	Активности наставника у образовно васпитном раду	Активности ученика у образовно васпитном раду	Основни облици извођења програма	Циљеви и задаци садржаја програма
1. Припрема света за долазак Сина Божијег у свет Први човек је прекинуо с' Богом и на тај начин је осудио себе и сьву творевину на смрт; Бог није одустао од свог шплана да створени свет живи вечни, иако је први човек одбио да има заједницу с' Богом; Бог је променио начин остварења тог плана, али не и сам план да се преко човека оствари јединство Бога и створене природе; Једини начин да се то оствари у новонасталим условима када су сви	4	Препричавањ е библиске историје од пада Адама до позива Аврама да напусти родитељски дом и пође за Богом	Развијање код деце осећаја за припадност заједници и литургијском начину живота.човек а према Богу и другом човеку	Индивидуални фронтални	да уоче да Бог није одустао од остварења свог првобитног плана о свету, који се огледа у сједињењу свих створених бића са Богом преко човека

људи самим рођењем постајали смртни и зато нису могли да буду посредници између света и Бога јесте да Бог постане човек.					
2. Стари завет између Бога и света кроз изабрани народ избор Аврама и његових потомака као почетак цркве, тајне Христове; историја жртвовања Исака од стране Аврама као праслика страдања Божијег Сина за спасење света; старозаветни догађаји и пророчка сведочанства о рођењу, страдању и васкрсењу Сина Божијег као човека за спасење света.	5	Препричавањ е библиске историје везане за Аврама	Расвијање код деце осећаја за припадност заједници и литургијском начину живота.	Индивидуални фронтални	да уоче да су грех и зло у свету последица погрешног изражавања човекове слободе да уоче да Бог поштује човекову слободу, али да не одустаје да свет доведе у вечно постојање
3. Аврам, родоначелник јеврејског народа, праслика Христа као главе цркве обрезање као израз заједништва Аврама и његових потомака с Богом као праслика крштења у Христу; Сваки који се роди од смртног човека Адама рађа се за смрт, а сваки рођен од Христа Сина Божијег рађа се за живот; разлика између јеврејског народа и старозаветне цркве од незнабожачких народа као праслика разлике између Христове цркве и осталог света; Људски напори у циљу проналажења спасења од смрти мимо остварења личне заједнице с Богом који је личност и који се открива у старозаветној цркви.	12	Препричавањ е библиске историје везане за Аврама	-Схвата повезаност својстава створене природе и Божије благодати	Индивидуални фронтални	да изграде свест да Бог воли човека и свет и да их никад не напушта, али вечни живот зависи од слободе човека и његове заједнице са Богом
4. Мојсијев закон као припрема и водич ка Христу циљ давања закона људима јесте да се покаже да је слобода човекова избор између Бога и природе и да од тога избора зависи постојање или непостојање човека; кроз старозаветни закон се открива Христос, тј. Тајна Христова као заједница слободе Бога и човека; погрешно схватање закона као да је он довољан за спасење; спасење света је у оваплоћењу Сина Божијег као човека а не у испуњењу закона	10	Читање делова из Старог Завета и тумачење из перспективе новозаветних догађаја и указивање да он има смисао у односу човека према Богу и другом човеку	Ученици треба да уоче да у хришћанству нема сукоба и искључивост и између једног и многих.	Индивидуални фронтални	да развије свест да Бог није одустао од првобитног циља због кога је створио свет, а то је да се свет сједини с Њим посредством човека и да тако живи вечно
5. Старозаветни мотиви у православној иконографији православна иконографија показује јединство старозаветне и новозаветне цркве; спасење света и људи ће бити на крају историје кад Христос поново дође у сили и слави и кад васкрсну сви људи у Христу, а природа се преобрази из смртне у бесмртну.	5	Описивање и објашњење икона Старог Завета и јединства старозаветне и новозаветне Цркве кроз иконе	-Схвата повезаност својстава створене природе и Божије благодати - Отворено и радознало поставља питања.	Индивидуални фронтални	да развије способност уочавања сличности у структури старозаветне и новозаветне цркве

4.3. СТРАНИ ЈЕЗИК – РУСКИ ЈЕЗИК

Циљ учења руског језика у основном образовању заснива се на потребама ученика које се остварују овладавањем комуникативних вештина и развијањем способности и метода учења страног језика.

Циљ наставе страног језика у основном образовању стога јесте: развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова, стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији, стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика. Током основног образовања, ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писаној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи, као и да настави, на вишем нивоу образовања и самостално, учење истог или другог страног језика.

4.3.3. Глобални план рада – годишњи фонд часова 72

Табеларни приказ годишњег плана

Ред.бр.	Предметна Област	МЕСЕЦ										Обрада	Утврђивање	Укупно
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			
1.	ЗНАКОМСТВО	3										2	1	3
2.	ГОСТИ В ШКОЛЕ	4										2	2	4
3.	ГОСТИ В ДОМЕ	1	1									2	0	2
4.	КОНЦЕРТ И ПРОВОДЫ		2									1	1	2
5.	ЗВУКИ И БУКВЫ		3									2	1	3
6.	В МОСКВЕ		4									2	2	4
7.	СУББОТА			4								2	2	4
8.	ЧЬЯ ЭТО СЕМЬЯ?			3	1							3	2	5

9.	ПЕРЕД НОВЫМ ГОДОМ				3							2	1	3
10.	С НОВЫМ ГОДОМ!				4							2	2	4
11.	ЗИМНИЕ ЗАБАВЫ				4							3	1	4
12.	О ВКУСАХ НЕ СПОРЯТ				3							2	1	3
13.	МЫ СЧИТАЕМ, ВЫЧИТАЕМ						4	1				1	4	5
14.	КАК ВСЁ УСПЕТЬ?							4				2	2	4
15.	ЗАНИМАЙТЕСЬ СПОРТОМ!							3				1	2	3
16.	НАСТУПИЛА ВЕСНА								7			2	5	7
17.	О РОССИИ									4		3	1	4
18.	ЗАНЯТИЯ В ШКОЛЕ									2		1	1	2
19.	ОБЕДАЕМ ПО-РУССКИ									2	1	1	2	3
20.	СКОРО КАНИКУЛЫ										3	1	2	3
Укупно		8	10	7	9	7	4	8	7	8	4	37	35	72

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да у усменој и писаној комуникацији:	ОБЛАСТ/ ТЕМА Комуникативне функције	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> - поздрави и отпоздрави, примењујући најједноставнија језичка средства; 	Поздрављање	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака, и слично) и иницирање упознавања; успостављања контакта (нпр. при сусрету, на разгледници, у имејлу, СМС-у).</p> <p style="text-align: center;">Садржаји</p> <p><i>Привет, Ира! Здравствуй, Витя Здравствуйте, Анна Ивановна! Добрый день, Виктор Павлович! Доброе утро! Добрый вечер! До завтра! До свидания! Как дела? Хорошо, спасибо. Нормально. Так себе. Ничего. Пока! Пока-пока!</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: формално и неформално поздрављање; устаљена правила учтивости; лична имена и имена по оцу (патроними), надимци.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - представи себе и другог; - разуме јасно постављена једноставна питања личне природе и одговара на њих; 	Представљање себе и других; давање основних информација о себи; давање и тражење основних информација о другима	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Иницирање упознавања, посредовање у упознавању и представљање других особа, присутних и одсутних, усмено и писано; слушање и читањекратких и једноставних текстова којим се неко представља; попуњавање формулара основним личним подацима (пријава на курс, претплата на дечји часопис, налепница за пртљаг, чланска карта и слично).</p> <p style="text-align: center;">Садржаји</p> <p><i>Как тебя зовут? Меня зовут Ирина. Я Ирина. Кто это? Это Марина? Я Ирина, привет!Его зовут Виктор. Сколько ему лет? Ему 12 лет. Её зовут Анна. Очень приятно. Мне тоже. Это мой друг. Это моя подруга Лена, одноклассница. А это Зина. Она соседка. Это Анна Ивановна Иванова, учительница. Это мой двоюродный брат. Он из Белграда. Он из Сербии. Наташа из Москвы.</i></p> <p>Личне заменице: <i>я, ты, он/она, они</i> (номинатив, генитив и датив), Упитне заменице и прилози: <i>кто, как, сколько.</i></p> <p>Показни прилог: <i>это,</i></p>

		<p>Генитив именица с предлогом <i>из</i>.</p> <p>(Интер)културни садржаји: формално и неформално представљање; имена; имена по оцу, презимена и надимци; именовање сродства; именовање градова, земаља.</p>
- разуме упутства и налоге и реагује на њих;	Разумевање и давање једноставних упутстава и налога	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање налога и упутстава и реаговање на њих (комуникација у учионици – упутства и налози које размењују учесници у наставном процесу, упутства за игру и слично).</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Кто дежурный? Кого нет на уроке? Кто отсутствует? Открой(те) учебник/рабочую тетрадь / тетрадь. Слушай(те) и повторяй(те)! Не кричите! Тихо! Выйди(те) к доске! Сотри(те) с доски! Открой(те) окно/дверь. Прослушай(те) песню! Прочитай(те) текст. Мы читали текст? Встань(те)! Садись! Садитесь! Мы на прошлом уроке прослушали песню?</i></p> <p>Заповедни начин фреквентних глагола (<i>слушать/прослушать, читать/прочитать, писать/написать, повторять/повторить, встать, сесть...</i>), Прошло време фреквентних глагола. Интонација упитних исказа без упитне речи. (Интер)културни садржаји: поштовање основних норми учтивости, песме.</p>
- разуме једноставна и пажљиво исказана правила понашања (сугестије, препоруке, забране) и реагује на њих, уз визуелну подршку (знакови, симболи и слично) и без ње;	Исказивање правила понашања	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање једноставних исказа у вези са правилима понашања.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Извините, можно сесть? Садитесь. Не шумите! Можно войти? Да, конечно. Нет. Можно взять твою ручку? Да, конечно. Нет, к сожалению. Она мне нужна. Извините за опоздание.</i></p> <p>Заповедни начин фреквентних глагола. Предикатив <i>можно</i>. Интонација упитних исказа без упитне речи.</p> <p>(Интер)културни садржаји: понашање на јавним местима, значење симбола.</p>
- разуме позив и реагује на њега;	Позив и реаговање на	Језичке активности у комуникативним ситуацијама

<p>- упути позив на заједничку активност;</p>	<p>позив за учешће у заједничкој активности</p>	<p>Слушање и читање кратких једноставних позива на заједничку активност и реаговање на њих, усмено или писано (позив на рођендан, журку, на игру, у биоскоп...); упућивање и прихватање /одбијање позива на заједничку активност, усмено или писано, користећи најједноставније изразе молби, захвалности, извињења.</p> <p style="text-align: center;">Садржаји</p> <p><i>Давай играти в футбол/баскетбол! Поиграем вместе? Приглашаю тебя ко мне на день рождения/вечеринку. Приходи ко мне на вечеринку! Ты сможешь прийти ко мне на день рождения завтра в семь? Вечеринка у меня дома/в кафе. Спасибо за приглашение, я обязательно приду. К сожалению, я не смогу прийти. Извини, но я не смогу прийти. Вечеринка / день рождения, к сожалению, без меня.</i></p> <p>Садашње време фреквентних глагола. Прва и друга конјугација. Заповедни начин фреквентних глагола. Акузатив и локатив именица с предлозима <i>в/на</i>. Датив именица с предлогом <i>к</i>. Интонација упитних исказа без упитне речи.</p> <p>(Интер)културни садржаји: прикладно прихватање и одбијање позива, рођендани, прослава рођендана, игре.</p>
<p>- разуме кратке и једноставне молбе и захтеве и реагује на њих; - упути кратке и једноставне молбе и захтеве; - исказе и прихвати захвалност на једноставан начин;</p>	<p>Исказивање молбе, захтева и захвалности</p>	<p style="text-align: center;">Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање једноставних исказа којима се тражи помоћ, услуга или обавештење; давање једноставног, усменог и писаног одговора на исказану молбу или захтев; изражавање и прихватање захвалности у усменом и писаном облику.</p> <p style="text-align: center;">Садржаји</p> <p><i>Дай мне, пожалуйста, ручку. Можно? Конечно, пожалуйста, вот она. Спасибо! Не за что. Ничего. Нет, к сожалению, ручка мне нужна. Извини(те), можно вопрос?</i></p> <p>Заповедни начин фреквентних глагола. Предикатив <i>можно</i>. Интонација упитних исказа без упитне речи.</p> <p>(Интер)културни садржаји: правила учтиве комуникације.</p>

<p>- разуме једноставно исказане честитке и одговара на њих; - упути једноставне честитке;</p>	<p>Честитање</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање кратких и једноставних устаљених израза којима се честита празник, рођендан или неки други значајан догађај; реаговање на упућену честитку у усменом и писаном облику; упућивање кратких пригодних честитки у усменом и писаном облику.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>С днём рождения! Поздравляю тебя с днём рождения! С Новым годом! С Рождеством! С Днём защитника Отечества! С Восьмым марта! Счастливо! Желаю тебе/вам всего хорошего: здоровья, счастья, успеха. Тебе/вам тоже всего хорошего. Поздравляю с успехом! С приездом! Добро пожаловать!</i></p> <p>Садашње време фреквентних глагола. Инструментал именица с предлогом с.</p> <p>(Интер)културни садржаји: најзначајнији празници и начин обележавања / прославе.</p>
<p>- разуме једноставан опис живих бића, предмета, места и појава; - опише жива бића, предмете и места и појаве једноставним језичким средствима;</p>	<p>Описивање живих бића, предмета, места и појава</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање краћих једноставних описа живих бића, предмета, места и појава у којима се појављују информације о спољном изгледу, појавним облицима, димензијама и осталим најједноставнијим карактеристикама; давање кратких усмених и писаних описа живих бића, предмета, места и појава.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Она высокая и стройная. У неё голубые глаза и длинные светлые волосы. Какие у тебя глаза? Какого цвета у тебя футболка? Она в красной рубашке. У меня есть кошка. Её зовут Мурка. Она маленькая, белая. На столе ручка. Она зелёная. У неё большой дом. Он красивый. На картинке – Москва, столица России. Это мой дом. Он большой и красивый.</i></p> <p>Придеви. Род, број и слагање с именицама. Конструкције за изражавање посесивности: у+ ген. личних заменица и именица (у меня, у тебя, у неё, у него у нас, у вас, у них; у Ивана, у Ирины).</p> <p>Присвојне заменице: мой, твой, наш, ваш, их.</p>

		(Интер)културни садржаји: култура становања, однос према живој и неживој природи.
<ul style="list-style-type: none"> - разуме једноставне исказе о уобичајеним и тренутним активностима и способностима и реагује на њих; - опише и планира уобичајене и тренутне активности кратким једноставним језичким средствима; - опише шта уме/не уме да (у)ради; 	<p style="text-align: center;">Описивање уобичајених и тренутних активности, планова и способности</p> <p style="text-align: center;">-</p>	<p style="text-align: center;">Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање описа у вези са уобичајеним и тренутним активно-стима, плановима и способностима у породичној и школској средини; састављање порука и спискова у вези са уобичајеним и тренутним активностима, плановима и способностима.</p> <p style="text-align: center;">Садржаји</p> <p><i>Что делает Витя? Он делает уроки. Ира читает газету/журнал. Сетрѐнка ходит в садик. Саша по понедельникам ездит на тренировки по футболу. Вика и Макс помогают маме по дому. Ира встаёт обычно в восемь утра. Уроки начинаются в девять. Каждый день Миша гуляет с собакой. Утром мы вместе завтракаем. Папа возвращается с работы. Он стоит в пробке.</i></p> <p>Глаголи кретања (садашње време): <i>идти/ходить, ехать/ездить, лететь/летать.</i> Садашње време фреквентних глагола. Прилози за време: <i>утром, днём, вечером.</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: радно време, разонода, живот породице.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - разуме свакодневне исказе у вези с непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих; - изрази основне потребе, осете и осећања кратким и једноставним језичким средствима; 	<p style="text-align: center;">Исказивање потреба, осета и осећања</p>	<p style="text-align: center;">Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање исказа у вези са потребама, осетима осећањима; саопштавање потреба и осета и предлагање решења у вези с њима; усмено и писано исказивање својих осећања и (емпатично) реаговање на туђа.</p> <p style="text-align: center;">Садржаји</p> <p><i>Мне хочется есть. Брату хочется пить. Мне холодно. Тебе сделать бутерброд? Налить сестре воды? У меня болит зуб. Хочешь кушать? Нет, спасибо, не хочу.</i></p> <p>Безличне реченице. Глагол <i>хотеть</i>. Датив личних заменица и именица. Интонација упитних исказа без упитне речи.</p> <p>(Интер)културни садржаји: мимика и гестикација; употреба емотикона.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - разуме једноставна обавештења о простору 	<p style="text-align: center;">Исказивање просторних</p>	<p style="text-align: center;">Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p>

<p>и оријентацији у простору и реагује на њих;</p> <ul style="list-style-type: none"> - тражи и пружи кратка и једноставна обавештења о оријентацији у простору; - опише непосредни простор у којем се креће; 	<p>односа и величина</p>	<p>Слушање и читање краћих текстова у којима се на једноставан начин описују просторни односи и оријентација у простору; усмено и писано тражење и давање информација о сналажењу / оријентацији у простору; усмено и писано описивање просторних односа у приватном и јавном простору (соба, стан, кућа, учионица, школа, музеј, биоскоп).</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Где окно? На стене. Где рюкзак? Под столом. Где картина? Над доской. Скажите, пожалуйста, как прийти до Большого театра? Театр недалеко. Идите сначала прямо, а потом налево. Слева театр.</i></p> <p>Генитив, инструментал и локатив с предлозима.</p> <p>Прилози за правац и место: <i>прямо, налево, направо, слева, справа, недалеко, напротив.</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: јавни простор, култура становања.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - разуме једноставна обавештења о хронолошком/метеоролошком времену и реагује на њих; - тражи и даје кратка и једноставна обавештења о хронолошком /метеоролошком времену; 	<p>Исказивање времена (хронолошког и метеоролошког)</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање кратких текстова који се односе на тачно време, дан, месец или део дана (разглас/план вожње на аутобуској/железничкој станици, аеродрому; биоскопски програм, договор за неку активност) или на метеоролошко време (тренутне или уобичајене временске прилике); усмено и писано тражење и давање информација о времену дешавања неке активности или метеоролошким приликама.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Который час? Пять часов. Когда ты встаёшь? Я встаю в восемь часов. Во сколько начинается первый урок? Первый урок начинается в девять. Какая погода сегодня? Идёт дождь. Какое сегодня число? Второе мая. Какая погода на улице? Холодно? Когда ты едешь в Россию?</i></p> <p>Садашње време најфрекевнтнијих глагола. Садашње време у значењу будућег. Глаголи кретања: <i>идти/ходить; ехать/ездить.</i></p> <p>Бројеви 1–20.</p> <p>Облици <i>час, часа, часов</i> уз бројеве до 12. Интонација упитних исказа без упитне речи.).</p>

		(Интер)културни садржаји: клима, разговорремену, географске дестинације.
<p>- разуме једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих;</p> <p>- тражи и да једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање;</p>	Изражавањеприпадања/неприпадањаипоседовања/непоседовања	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање краћих текстова с једноставним исказима за изражавање припадања / неприпадања и поседовања / непоседовања и реаговање на њих; усмено и писано, исказивање припадања / неприпадања и поседовања / непоседовања.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>У меня есть собака. Мою собаку зовут Бобик. У меня нет мобильного. У кого есть сестра/брат? Это твоя собака? Нет. Да, моя. У них в голове только компьютеры. Это дом бабушки.</i></p> <p>Конструкције за изражавање посесивности: у+ ген. личних заменица и именица (у меня, у мамы); именица + именица у генитиву (дом папы).</p> <p>Општа негација (нет).</p> <p>Присвојне заменице.</p> <p>Интонација упитних исказа без упитне речи.</p> <p>(Интер)културни садржаји: породица и пријатељи, однос према животињама, кућни љубимци.</p>
<p>- разуме једноставне исказе за изражавање допадања/недопадања, слагања/неслагања и реагује на њих;</p> <p>- тражи мишљење и изражава допадање/недопадање једноставним језичким средствима;</p>	Изражавањедопадања/недопадања	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање краћих текстова с једноставним исказима за изражавање допадања/недопадања и реаговање на њих; усмено и писано исказивање слагања /неслагања, допадања/недопадања.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Ира, ты любишь футбол? Нет, не люблю. Мне нравится баскетбол. Макс любит заниматься теннисом. Какой твой любимый спорт? Я люблю читать. Мне этот комикс не нравится. Петя любит музыку. Он гитарист. Виктору не нравится бутерброд. Глагол любить.</i></p> <p>Безлична употреба глагола нравиться.</p> <p>Општа негација (не).</p> <p>Интонација упитних исказа без упитне речи.</p> <p>(Интер)културни садржаји: уметност (књижевност за младе, стрип, филм, музика...), храна, спорт.</p>
- разуме једноставне изразе који се односе на	Изражавањеколичине и	Језичке активности у комуникативним ситуацијама

<p>количину (број особа, животиња и предмета количина приликом куповине и сл.) и реагује на њих;</p> <ul style="list-style-type: none"> - тражи и пружи основне информације у вези са количинама и бројевима; - изрази присуство и одсуство некога или нечега; 	<p>бројева</p>	<p>Слушање и читање једноставних исказа које садрже информације у вези са количином и бројевима (новчани износ, узраст, време, број телефона и слично); усмено и писано коришћење једноставних исказа са бројевима до 100.</p> <p style="text-align: center;">Садржаји</p> <p><i>Сколько мальчиков, сколько девочек в классе? В классе 12 мальчиков и 15 девочек. Сколько тебе лет? Мне 15 лет. Который час? Пять часове две минуты У нас в школе есть гардероб. У Виктора нет собаки.</i></p> <p>Упитне заменице. Основни бројеви (1–100).</p> <p>(Интер)културни садржаји: друштвено окружење, путовања.</p>
--	-----------------------	--

Кључни појмови садржаја: комуникативни приступ, функционална употреба језика, интеркултуралност.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Програм оријентисан на исходе наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника је да контекстуализује програм према потребама конкретног одељења имајући у виду састав одељења и карактеристике ученика, уџбенике и друге наставне материјале, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, као и ресурсе и могућности локалне средине у којој се школа налази. Полазећи од датих исхода, садржаја и препоручених језичких активности у комуникативним ситуацијама наставник креира свој годишњи (глобални) план рада на основу кога ће касније развити оперативне планове. Исходи дефинисани по областима, тј. комуникативним функцијама, усмеравају наставника да операционализује исходе на нивоу једне или више наставних јединица. Наставник за сваку област има дефинисане исходе и од њега се очекује да за сваку наставну јединицу, у фази планирања и припреме часа, дефинише исходе имајући у виду ниво постигнућа ученика. То значи да исходе треба класификовати од оних које би сви ученици требало да достигну, преко оних које остварује већина па до оних које достиже мањи број ученика са високим степеном постигнућа.

При планирању треба, такође, имати у виду да се исходи разликују, да се неки могу лакше и брже остварити, док је за већину исхода потребно више времена, различитих активности и начина рада. У фази планирања наставе и учења веома је важно имати у виду да је уџбеник наставно средство које не одређује садржаје предмета и зато се садржајима у уџбенику приступа селективно и у складу са предвиђеним исходима. С обзиром на то да уџбеник није једини извор знања, наставник треба да упути ученике на друге изворе информисања и стицања знања и вештина.

II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Комуникативна настава **језик** сматра средством комуникације. Стога је и програм усмерен ка исходима који указују на то шта је ученик у комуникацији у стању да разуме и продукује. Табеларни приказ наставника постепено води од комуникативне функције као области, преко активности које у настави оспособљавају ученика да комуницира и користи језик у свакодневном животу, у приватном, јавном или образовном домену. Примена овог приступа у настави страних језика заснива се на настојањима да се доследно спроводе и примењују следећи ставови:

- циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери;
- говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика;
- наставник мора бити сигуран да је схваћено значење поруке укључујући њене културолошке, васпитне и социјализирајуће елементе;
- битно је значење језичке поруке;
- знања ученика мере се јасно одређеним *релативним* критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник;
- са циљем да унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива и на социјалној интеракцији; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора (интернет, дечији часописи, проспекти и аудио материјал) као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем;
- наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног кода и њиховог међусобног односа;
- сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту.

Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће категорије:

- усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину;
- поимање програма као динамичне, заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности;
- наставник треба да омогући приступ и прихватање нових идеја;
- ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину;
- уџбеници представљају извор активности и морају бити праћени употребом додатних аутентичних материјала;
- учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан;
- рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истраживачки рад;
- за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто.

Технике / активности

Током часа се препоручује динамично смењивање техника / активности које не би требало да трају дуже од 15 минута.

Слушање и реаговање на команде наставника на страном језику или са аудио записа (слушај, пиши, повежи, одреди али и активности у вези са радом у учионици: цртај, сеци, боји, отвори/затвори свеску, итд.).

Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.).

Мануелне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера и сл.).

Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селекувати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.).

Игре примерене узрасту

Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...).

Решавање "текућих проблема" у разреду, тј. договори и мини-пројекти.

"Превођење" исказа у гест и геста у исказ.

Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или, пак, именовање наслова.

Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала (планирање различитих активности, извештај/дневник са путовања, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације).

Разумевање писаног језика:

- уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности (род, број, глаголско време, лице...);
- препознавање везе између група слова и гласова;
- одговарање на једноставна питања у вези са текстом, тачно/нетачно, вишеструки избор;
- извршавање прочитаних упутстава и наредби.

Писмено изражавање:

- повезивање гласова и групе слова;
- замењивање речи цртежом или сликом;
- проналажење недостајуће речи (употпуњавање низа, проналажење "уљеза", осмосмерке, укрштене речи, и слично);
- повезивање краћег текста и реченица са сликама/илустрацијама;
- попуњавање формулара (пријава за курс, налепнице нпр. за пртљаг);
- писање честитки и разгледница;
- писање краћих текстова.

Увођење дечије књижевности и транспоновање у друге медије: игру, песму, драмски израз, ликовни израз.

*Предвиђена је израда **једног писменог задатка** у току школске године.*

СТРАТЕГИЈЕ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ И УВЕЖБАВАЊЕ ЈЕЗИЧКИХ ВЕШТИНА

С обзиром на то да се исходи операционализују преко језичких вештина, важно је да се оне у настави страних језика перманентно и истовремено увежбавају. Само тако ученици могу да стекну језичке компетенције које су у складу са задатим циљем.

Стога је важно развијати стратегије за унапређивање и увежбавање језичких вештина.

Слушање

Разумевање говора је језичка активност декодирања дословног и имплицитног значења усменог текста; поред способности да разазнаје фонолошке и лексичке јединице и смисаоне целине на језику који учи, да би успешно остварио разумевање ученик треба да поседује и следеће компетенције:

- дискурзивну (о врстама и карактеристикама текстова и канала преношења порука),
- референцијалну (о темама о којима је реч) и
- социокултурну (у вези са комуникативним ситуацијама, различитим начинима формулисања одређених говорних функција и др.).

Тежина задатака у вези са разумевањем говора зависи од више чинилаца:

- од личних особина и способности онога ко слуша, укључујући и његов капацитет когнитивне обраде,
- од његове мотивације и разлога због којих слуша дати усмени текст,
- од особина онога ко говори,
- од намера с којима говори,
- од контекста и околности – повољних и неповољних – у којима се слушање и разумевање остварују,
- од карактеристика и врсте текста који се слуша, итд.

Прогресија (од лакшег ка тежем, од простијег ка сложенијем) за ову језичку активност у оквиру програма предвиђена је, стога, на више равни. Посебно су релевантне следеће:

- присуство/одсуство визуелних елемената (на пример, лакшим за разумевање сматрају се они усмени текстови који су праћени визуелним елементима због обиља контекстуалних информација које се аутоматски уписују у дуготрајну меморију, остављајући пажњи могућност да се усредреди на друге појединости);
- дужина усменог текста;
- брзина говора;
- јасност изговора и евентуална одступања од стандардног говора;
- познавање теме;
- могућност/немогућност поновног слушања и друго.

Читање

Читање или разумевање писаног текста спада у тзв. визуелне рецептивне језичке вештине. Том приликом читалац прима и обрађује тј. декодира писани текст једног или више аутора и проналази његово значење. Током читања неопходно је узети у обзир одређене факторе који утичу на процес читања, а то су карактеристике читалаца, њихови интереси и мотивација као и намере, карактеристике текста који се чита, стратегије које читаоци користе, као и захтеви ситуације у којој се чита.

На основу намере читаоца разликујемо следеће врсте читања:

- читање ради усмеравања;
- читање ради информисаности;
- читање ради праћења упутстава;
- читање ради задовољства.

Током читања разликујемо и ниво степена разумевања, тако да читамо да бисмо разумели:

- глобалну информацију;
- посебну информацију,
- потпуну информацију;
- скривено значење одређене поруке.

Писање

Писана продукција подразумева способност ученика да у писаном облику опише догађаје, осећања и реакције, пренесе поруке и изрази ставове, као и да резимира садржај различитих порука (из медија, књижевних и уметничких текстова итд.), води белешке, сачини презентације и слично.

Тежина задатака у вези са писаном продукцијом зависи од следећих чинилаца: познавања лексике и нивоа комуникативне компетенције, капацитета когнитивне обраде, мотивације, способности преношења поруке у кохерентне и повезане целине текста.

Прогресија означава процес који подразумева усвајање стратегија и језичких структура од лакшег ка тежем и од простијег ка сложенијем. Сваки виши језички ниво подразумева циклично понављање претходно усвојених елемената, уз надоградњу која

садржи сложеније језичке структуре, лексику и комуникативне способности. За ову језичку активност у оквиру програма предвиђена је прогресија на више равни. Посебно су релевантне следеће:

- теме (ученикова свакодневница и окружење, лично интересовање, актуелни догађаји и разни аспекти из друштвено-културног контекста, као и теме у вези са различитим предметима);
- текстуалне врсте и дужина текста (формални и неформални текстови, резимирање, личне белешке);
- лексика и комуникативне функције (способност ученика да оствари различите функционалне аспекте као што су описивање људи и догађаја у различитим временским контекстима, да изрази претпоставке, сумњу, захвалност и слично у приватном, јавном и образовном домену);
- степен самосталности ученика (од вођеног/усмераваног писања, у коме се ученицима олакшава писање конкретним задацима и упутствима, до самосталног писања).

Говор

Говор као продуктивна вештина посматра се са два аспекта, и то у зависности од тога да ли је у функцији *монолошког излагања*, при чему говорник саопштава, обавештава, презентује или држи предавање једној или више особа, или је у функцији *интеракције*, када се размеђују информације између два или више саговорника са одређеним циљем, поштујући принцип сарадње током дијалога.

Активности монолошке говорне продукције су:

- јавно обраћање (саопштења, давање упутстава и информација);
- излагање пред публиком (предавања, презентације, репортаже, извештавање и коментари о неким догађајима и сл.)
- Ове активности се могу реализовати на различите начине и то:
- читањем писаног текста пред публиком;
- спонтаним излагањем или излагањем уз помоћ визуелне подршке у виду табела, дијаграма, цртежа и др.
- реализацијом увежбане улоге или певањем.

Интеракција подразумева сталну примену и смењивање рецептивних и продуктивних стратегија, као и когнитивних и дискурзивних стратегија (узимање и давање речи, договарање, усаглашавање, предлагање решења, резимирање, ублажавање или заобилажење неспоразума или посредовање у неспоразуму) које су у функцији што успешнијег остваривања интеракције. Интеракција се може реализовати кроз низ активности, на пример:

- размену информација,
- спонтану конверзацију,
- неформалну или формалну дискусију, дебату,
- интервју или преговарање, заједничко планирање и сарадњу.

Социокултурна компетенција и медијација

Социокултурна компетенција и медијација представљају скуп теоријских знања (компетенција) која се примењују у низу језичких активности у два основна језичка медијума (писаном и усменом) и уз примену свих других језичких активности (разумевање говора, говор и интеракција, писање и разумевање писаног текста). Дакле, представљају веома сложене категорије које су присутне у свим аспектима наставног процеса и процеса учења.

Социокултурна компетенција представља скуп знања о свету уопште, као и о сличностима и разликама између културних и комуникативних модела сопствене говорне заједнице и заједнице/заједница чији језик учи. Та знања се, у зависности од нивоа општих језичких компетенција, крећу од познавања основних комуникативних принципа у свакодневној комуникацији (основни функционални стилови и регистри), до познавања карактеристика различитих домена језичке употребе (приватни, јавни и образовни), паралингвистичких елемената, и елемената културе/култура заједница чији језик учи. Наведена знања потребна су за компетентну, успешну комуникацију у конкретним комуникативним активностима на циљном језику.

Посебан аспект социокултурне компетенције представља *интеркултурна компетенција*, која подразумева развој свести о другом и другачијем, познавање и разумевање сличности и разлика између светова, односно говорних заједница, у којима се ученик креће. Интеркултурна компетенција такође подразумева и развијање толеранције и позитивног става према индивидуалним и колективним карактеристикама говорника других језика, припадника других култура које се у мањој или већој мери разликују од његове сопствене, то јест, развој интеркултурне личности, кроз јачање свести о вредности различитих култура и развијање способности за интегрисање интеркултурних искустава у сопствени културни модел понашања и веровања.

Медијација представља активност у оквиру које ученик не изражава сопствено мишљење, већ функционише као посредник између особа које нису у стању да се директно споразумевају. Медијација може бити усмена и писана, и укључује сажимање и резимирање текста и превођење. Превођење се у овом програму третира као посебна језичка активност која никако не треба да се користи као техника за усвајање било ког аспекта циљног језика предвиђеног комуникативном наставом. Превођење подразумева развој знања и вештина коришћења помоћних средстава (речника, приручника, информационих технологија, итд.) и способност изналажења структуралних и језичких еквивалената између језика са кога се преводи и језика на који се преводи.

Упутство за тумачење граматичких садржаја

Настава граматике, с наставом и усвајањем лексике и других аспеката страног језика, представља један од предуслова овладавања страним језиком. Усвајање граматике подразумева формирање граматичких појмова и граматичке структуре говора код ученика, изучавање граматичких појава, формирање навика и умења у области граматичке анализе и примене граматичких знања, као прилог изграђивању и унапређивању културе говора.

Грамматичке појаве треба посматрати са функционалног аспекта (функционални приступ). У процесу наставе страног језика у што већој мери треба укључивати оне граматичке категорије које су типичне и неопходне за свакодневни говор и комуникацију, и то кроз разноврсне моделе, применом основних правила и њиховим комбиновањем. Треба тежити томе да се граматика усваја и рецептивно и продуктивно, кроз све видове говорних активности (слушање, читање, говор и писање, као и превођење), на свим нивоима учења страног језика, према јасно утврђеним циљевима, стандардима и исходима наставе страних језика.

Грамматичке категорије су разврстане у складу са Европским референтним оквиром за живе језике за сваки језички ниво који подразумева прогресију језичких структура према комуникативним циљевима: од простијег ка сложенијем и од рецептивног ка продуктивном. Сваки виши језички ниво подразумева граматичке садржаје претходних језичких нивоа. Цикличним понављањем претходно усвојених елемената надограђују се сложеније граматичке структуре. Наставник има слободу да издвоји граматичке структуре које ће циклично понављати у складу са постигнућима ученика, као и потребама наставног контекста.

Главни циљ наставе страног језика јесте развијање комуникативне компетенције на одређеном језичком нивоу, у складу са статусом језика и годином учења. С тим у вези, уз

одређене граматичке категорије стоји напомена да се усвајају рецептивно, док се друге усвајају продуктивно.

III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује не само постигнућа ученика, процес наставе и учења, већ и сопствени рад како би перманентно унапређивао наставни процес.

Процес праћења остварености исхода почиње проценом нивоа знања ученика на почетку школске године како би наставници могли да планирају наставни процес и процес праћења и вредновања ученичких постигнућа и напредовања. Тај процес се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др.), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања). Формативно вредновање није само праћење ученичких постигнућа, већ и праћење начина рада и средство које омогућава наставнику да у току наставног процеса мења и унапређује процес рада. Током оцењивања и вредновања ученичких постигнућа треба водити рачуна да се начини на које се оно спроводи не разликује од уобичајених активности на часу јер се и оцењивање и вредновање сматрају саставним делом процеса наставе и учења, а не изолованим активностима које стварају стрес код ученика и не дају праву слику њихових постигнућа. Оцењивањем и вредновањем треба да се обезбеди напредовање ученика у остваривању исхода, као и квалитет и ефикасност наставе. Сврха оцењивања треба да буде и јачање мотивације за напредовањем код ученика, а не истицање њихових грешака. Елементи који се вреднују су разноврсни и треба да допринесу свеопштој слици о напредовању ученика, јачању њихових комуникативних компетенција, развоју вештина и способности неопходних за даљи рад и образовање. То се постиже оцењивањем различитих елемената као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социолингвистичких норми. Приликом оцењивања и вредновања неопходно је да начини провере и оцењивања буду познати ученицима односно усаглашени са техникама, типологијом вежби и врстама активности које су примењиване на редовним часовима, као и начинима на који се вреднују постигнућа. Таква правила и организација процеса вредновања и оцењивања омогућавају позитивну и здраву атмосферу у наставном процесу, као и квалитетне међусобне односе и комуникацију на релацији ученик – наставник, као и ученик – ученик.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Општа предметна компетенција или језичка комуникативна компетенција обухвата поседовање свести о језику као комуникационом средству, располагање основном језичком писменошћу и схватање повезаности између језика и културних идентитета. Она омогућава ученику да се користи једноставним језичким средствима у циљу обављања елементарне писмене и усмене комуникације, остваривања интеракције и преношења информативних и других садржаја из полазног језика ка циљном и обрнуто, у приватном, јавном и образовном контексту.

Основни ниво

Ученик разуме главне информације у најједноставнијим писаним и усменим исказима. У усменом и писаном општењу користи најједноставнија језичка средства за исказивање информација о себи и својим непосредним потребама. Познаје основне граматичке и лексичке елементе. Разуме основне појаве и процесе циљне културе.

Средњи ниво

Ученик разуме препознатљиве и предвидиве информације у фреквентнијим и једноставнијим врстама писаних текстова и формама усменог општења, а које се односе на њему блиске ситуације и појаве.

Користи типске фразе, готове изразе, конструкције и просте реченице за формулисање конкретних исказа везаних за сопствену личност и свакодневне активности или послове. Познаје одређени број правилних граматичких елемената и структура и основну лексику из домена сопствене свакодневице и непосредног интересовања. Поседује свест о суштинским сличностима и разликама између своје и циљне културе.

Напредни ниво

Ученик разуме већи број речи и израза у свакодневној усменој и писаној комуникацији, везаних за сопствену личност, окружење, интересовања, школски контекст. Поседује елементарни репертоар језичких средстава за савладавање типичних и уобичајених свакодневних комуникативних ситуација.

Ученик познаје већину једноставнијих и одређени број сложенијих граматичких правила и фреквентне лексике. Ученик прихвата постојање разлика између сопствене и циљне културе и прилагођава своје понашање основним општеприхваћеним друштвеним конвенцијама

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

1) ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

Функционално-прагматичка компетенција представља комуникативну компетенцију у ужем смислу и обухвата умеће рецепције (разумевања говора и разумевања писаног текста), умеће продукције (писано и усмено изражавање), умеће интеракције и умеће језичког посредовања (медијације).

Основни ниво

Ученик разуме најфреквентније речи и изразе из свакодневног спорог и разговетног говора, као и најједноставније писане текстуалне форме. Уме да обави основне комуникативне активности (поздрављање, представљање, добродошлица, опраштање, захваљивање, пружање информација о себи, распитивање о суштинским информацијама које се тичу саговорника).

Средњи ниво

Ученик разуме уобичајене речи, изразе, фразе и кратке везане усмене исказе и записе који се тичу његових непосредних искуствених доживљаја и сфера интересовања. Сналази се у кратким и увежбаним комуникационим секвенцама и улогама, уз употребу научених и уобичајених фраза и формула (постављање питања и давање одговара).

Напредни ниво

Ученик разуме фреквентне и уобичајене писане и усмене исказе, као и кратке, једноставне текстове и усмене прилоге везане за познате теме, појаве и догађаје. Обавља основне језичке функције (давање и тражење, тј. размена информација о искуствено блиским датостима и појавама, једноставно исказивање идеја и мишљења), у писаном и усменом општењу, уз успостављање базичног, али ефикасног друштвеног контакта.

2) ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

Лингвистичка компетенција се односи на познавање и разумевање принципа функционисања и употребе језика и обухвата фонолошко-фонетска, правописна, лексичка, семантичка, граматичка (морфосинтаксичка) знања.

Основни ниво

Ученик познаје изговор фреквентних, понављаних и меморисаних гласова, као и неких најчешћих гласовних група. Повезује гласове и начин(е) њиховог записивања у увежбаним речима. Познаје ограничени број регуларних морфолошких облика и синтаксичких структура у оквиру наученог континента језичких средстава. Користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за савладавање основних комуникативних активности.

Средњи ниво

Ученик познаје исправан изговор већине гласова и гласовних група, уз ограничења акценатско-интонацијске природе. Ученик исправно записује гласове и гласовне комбинације и познаје одређен број основних правописних правила. Ученик познаје једноставне граматичке елементе

и конструкције. Ученик познаје ограничени репертоар готових израза и вишечланих конструкција за исказивање свакодневних конкретних активности и потреба.

Напредни ниво

Ученик углавном правилно изговара све гласове и гласовне групе, чак и у тежим и неувежбаним комбинацијама гласова, уз поштовање акценатско-интонацијских правила. Записује речи и изразе с релативном ортографском тачношћу и познаје фреквентна правописна правила. Познаје одређени број граматичких елемената и конструкција, укључујући и најчешће изузетке, као и основне начине творбе именица, глагола, придева, прилога. Ученик познаје фреквентне лексичке елементе који се односе на искуствено блиске теме и ситуације.

3) ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Основни ниво

Ученик познаје основне појаве и процесе који одликују свакодневни живот циљне културе / циљних култура, познаје основне просторне и временске оквире развоја циљне културе / циљних култура, као и најзначајније личности и дела из историје и савременог доба. Ученик показује интересовање за одређене појаве и личности циљне културе.

Средњи ниво

Ученик поседује основна знања о разликама у свакодневном животу и разуме да су разлике последица сложености културе. Ученик познаје и разуме основне природне и друштвене специфичности циљне културе. Ученик поседује свест о основним сличностима и разликама између своје и циљне културе и препознаје/избегава најкритичније табуе и неспоразуме у комуникацији. Негује позитиван и отворен став према разликама које препознаје између своје и циљне културе.

Напредни ниво

Ученик поседује општа знања о свакодневном животу, друштву и култури страног/страних језика. Разуме утицај природних и друштвених појава на процесе у властитој и циљној култури; разуме положај земаља циљне културе у свету и њихову везу са властитом културом. Прихвата разлике које постоје између властите и циљне културе и уме да прилагоди понашање основним конвенцијама. Негује став отворености и радозналости према циљној култури / циљним културама и поседује основне вештине за критичко истраживање и разумевање појава циљне и властите културе.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

1. ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА

ДСТ.1.1.1. Разуме најједноставније речи, имена, бројеве (нпр. цене, датуме, изразе за количину и меру) и успева да их запише, уколико му се саопштавају или диктирају полако и разговетно и уколико су јасно контекстуализовани.

ДСТ.1.1.2. Разуме значење најфреквентнијих речи, фраза и других основних лексичких елемената у оквиру једноставних, кратких, јасно контекстуализованих усмених исказа.

ДСТ.1.1.3. Разуме и прати једноставна упутства и обавештења која се односе на познате ситуације, а исказана су спорим темпом и разговетно.

ДСТ.1.1.4. Разуме споро и разговетно артикулисана јасно контекстуализована питања која се односе на непосредне личне потребе и интересовања, породицу, блиско окружење.

ДСТ.1.1.5. Разуме основни смисао најједноставније конверзације, тј. предмет разговора који прати, уколико саговорници говоре довољно разговетно и споро.

РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА

ДСТ.1.1.6. Препознаје лична и друга имена, као и најуобичајеније интернационализме, разуме фреквентне речи и изразе.

ДСТ.1.1.7. Разуме кратке и једноставне поруке у белешкама, електронским порукама (мејл, СМС).

ДСТ.1.1.8. Разуме најједноставнија упутства, уколико укључују и визуелне елементе.

ДСТ.1.1.9. Разуме општи смисао и главне информације у најједноставнијим врстама текстова (натписи, огласи, вести, кратки извештаји, сервисне информације, временске прогнозе, брошуре, проспекти, рекламе, стрипови), уколико су праћени илустративним елементима и препознатљивим начином графичког обликовања.

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ДСТ.1.1.10. Чита наглас (изражајно) кратке и једноставне текстове (показујући да прати њихов општи смисао).

ДСТ.1.1.11. Успоставља и одржава друштвени контакт користећи најједноставнија језичка средства приликом поздрављања, представљања, добродошлице, окончања комуникације, захваљивања, извињавања, давања података о себи, распитивања о основним подацима који се тичу саговорника.

ДСТ.1.1.12. Саопштава саговорнику основне информације о себи и најближем окружењу (породица, кућни љубимци, место становања, школа, хоби).

ДСТ.1.1.13. Најједноставнијим језичким средствима тражи од саговорника одређени предмет.

ДСТ.1.1.14. Најједноставнијим језичким средствима, уз употребу увежбаних фраза, именује и описује људе и ствари из свог непосредног окружења или везане за лична искуства.

ДСТ.1.1.15. Поставља најједноставнија питања личне природе (о блиским темама, потребама, интересовањима, предметима у нечијем поседу) и одговара на слична питања саговорника.

ДСТ.1.1.16. Најједноставнијим језичким средствима саопштава шта воли, а шта не и поставља иста/таква питања саговорнику.

ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ДСТ.1.1.17. Пише најједноставније податке о себи и лицима из свог блиског окружења, у обрасцима, упитницима или табелама.

ДСТ.1.1.18. Пише најкраће и најсажетије белешке о информацијама од непосредног личног интереса (нпр. списак за куповину).

ДСТ.1.1.19. Писаним путем доставља информације о себи или тражи информације о другима.

ДСТ.1.1.20. Пише кратке и једноставне поздраве и поруке (као СМС, путем електронске поште или социјалне мреже).

ДСТ.1.1.21. Повезује неколико кратких исказа у везани текст о блиским темама. МЕДИЈАЦИЈА

ДСТ.1.1.22. На матерњем језику преноси саговорнику општи смисао јавних натписа и краћих текстова опште информативне природе (плаката, транспарената, јеловника...).

ДСТ.1.1.23. На матерњем језику саопштава основну тему и најопштији садржај кратког усменог исказа на страном језику.

ДСТ.1.1.24. На матерњем језику саопштава основну тему и најопштији садржај кратког писаног текста на страном језику.

1. **ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА**

ДСТ.1.2.1. Препознаје и разумљиво изговара једноставније гласове и најчешће гласовне групе и познаје основне интонацијске схеме (нарочито упитну).

ДСТ.1.2.2. Правилно записује познату лексику.

ДСТ.1.2.3. Познаје и/или користи ограничени број правилних морфолошких облика и синтаксичких структура у оквиру наученог репертоара језичких средстава.

ДСТ.1.2.4. Користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за обављање основних комуникативних активности.

2. **ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА**

ДСТ.1.3.1. Познаје основне појаве свакодневног живота циљних култура (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода).

ДСТ.1.3.2. Зна за регије и државе у којима се страни језик користи као већински. ДСТ.1.3.3. Познаје најзначајније историјске догађаје циљних култура.

ДСТ.1.3.4. Познаје неколико најпознатијих историјских и савремених личности циљних култура; наводи и на матерњем језику даје основне податке о некој личности из циљних култура за коју показује интересовање.

ДСТ.1.3.5. Познаје неколико најпознатијих културних остварења циљних култура; наводи и описује на матерњем језику неколико локација циљних култура за које показује интересовање.

ДСТ.2.1.19. Једноставним средствима описује или представља људе, предмете у свакодневной употреби, места, уобичајене активности.

ДСТ.2.1.20. Поставља једноставнија питања о темама које одговарају његовим интересовањима (слободно време, хоби, школа, породица, другови) и одговара на слична питања саговорника.

ДСТ.2.1.21. Исказује допадање и недопадање, слагање и неслагање. ДСТ.2.1.22. Размеђује основне информације о плановима и обавезама. ДСТ.2.1.23. Формулише љубазне молбе и извињења.

ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ДСТ.2.1.24. Пише краће белешке о важним информацијама и тренутним потребама.

ДСТ.2.1.25. Писменим путем тражи или преноси детаљнија обавештења и податке личне природе.

ДСТ.2.1.26. Пише једноставне поруке (у личном обраћању) и објаве (на социјалним мрежама), као и кратка писма пријатељима и познаницима да би изразио захвалност, извињење и слично.

ДСТ.2.1.27. Пише кратке текстове на блиске теме у којима описује себе, своју породицу и окружење, користећи фреквентне кохезивне елементе.

МЕДИЈАЦИЈА

ДСТ.2.1.28. На матерњем језику преноси саговорнику општи смисао и појединачне информације краћих и једноставнијих писаних текстова опште информативне природе.

ДСТ.2.1.29. На матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег усменог исказа.

ДСТ.2.1.30. На матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег писаног текста.

ДСТ.2.1.31. На страном језику саопштава туристима најједноставније информације које су тражили од трећег лица (назив улице, број линије у градском саобраћају, цену).

1. **ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА**

ДСТ.2.2.1. Препознаје и разумљиво изговара већину гласова и гласовних група, уз одређена прозодијска ограничења (акценти, интонација, дужина).

ДСТ.2.2.2. Исправно записује фреквентне и увежбане краће речи, познаје и примењује одређен број основних правописних правила.

ДСТ.2.2.3. Познаје и/или користи једноставније граматичке елементе и конструкције.

ДСТ.2.2.4. Поседује ограничени репертоар готових израза и вишечланих конструкција за исказивање свакодневних конкретних активности и потреба.

2. **ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА**

ДСТ.2.3.1. Разуме и описује сличности и разлике у свакодневном животу (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода).

ДСТ.2.3.2. Познаје основне елементе у области умећа живљења (начин обраћања и поздрављања, тачност, конвенције и сл.).

ДСТ.2.3.3. Препознаје најкритичније обрасце понашања које је непримерено/неприкладно у контексту циљних култура.

ДСТ.2.3.4. Препознаје најчешће стереотипе у вези са својом и циљним културама.

ДСТ.2.3.5. Познаје основне одлике регија и држава у којима се страни језик користи као већински.

ДСТ.2.3.6. Познаје животне услове који владају у појединим екосистемима света (клима, географске одлике и сл.) где се користи страни језик.

ДСТ.2.3.7. Препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости циљних култура.

ДСТ.2.3.8. Представља и укратко описује на циљном језику неколико познатих личности и појава из циљних култура, као и оне за које показује интересовање.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

1. **ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА**

РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА

ДСТ.3.1.1. Разуме саопштења, упутства, молбе итд. који се тичу његових потреба и интересовања.

ДСТ.3.1.2. Разуме основни смисао и главне информације из разговора двоје или више (са) говорника, уколико се говори разговетно и умереним темпом.

ДСТ.3.1.3. Разуме кратко и једноставно монолошко излагање на узрасно адекватне и блиске теме, као и презентације праћене визуелним елементима.

ДСТ.3.1.4. Разуме основни смисао и главне информације радио и телевизијских емисија (или других аудио-визуелних записа) о блиским темама, као и тему и основну поруку кратких телевизијских репортажа и документарних филмова помажући се визуелним информацијама.

ДСТ.3.1.5. Разуме општи смисао и фреквентне фразе и изразе једноставнијих текстова модерне музике.

РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА

ДСТ.3.1.6. Разуме општи смисао и релевантне информације на блиске теме у порукама, писмима, мејловима.

ДСТ.3.1.7. Разуме једноставнија упутства у вези с личним потребама и са сналажењем на јавним местима.

ДСТ.3.1.8. Разуме општи смисао и појединачне информације у узрасно примереним информативним текстовима различитих врста и разноврсне тематике, примерене узрасту.

ДСТ.3.1.9. Разуме општи садржај и главне информације различитих врста нелинеарних интернет текстова, прилагођених узрасту и интересовањима.

ДСТ.3.1.10. Разуме информације, главне идеје и поруке фикционалних прича и других форми из области књижевности за младе.

ДСТ.3.1.11. Разуме општи смисао и једноставније формулације у текстовима модерне музике.

ДСТ.3.1.12. Разуме смисао једноставнијих рекламних порука.

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ДСТ.3.1.13. Описује себе и околину, школски контекст и приватан живот, свакодневне навике, претходне и планиране активности и догађаје.

ДСТ.3.1.14. Поставља неколико повезаних питања у низу, на познате теме у вези са личним потребама, интересовањима, обавезама, жељама, уз евентуалну помоћ и понављање; одговара на слична питања саговорника.

ДСТ.3.1.15. Објашњава зашто му се нешто допада или не допада, зашто се слаже или не слаже, зашто нешто воли или не; на једноставан начин износи и образлаже своје ставове и мишљење.

ДСТ.3.1.16. Објашњава оно што не разуме и тражи помоћ (вербалним и невербалним средствима).

ДСТ.3.1.17. Једноставним средствима пореди људе, ствари и појаве.

ДСТ.3.1.18. На једноставан начин и укратко излаже на задату тему или резимира краћи текст (прочитан или одслушан), делимично користећи и језичка средства која се у њему појављују.

ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ДСТ.3.1.19. Пише обична и електронска писма у којима с пријатељима и познаницима договара активности и једноставним језичким средствима обрађује/спомиње узрасно релевантне теме.

ДСТ.3.1.20. Саставља краће текстове од неколико повезаних реченица о себи, друштвеном и природном окружењу, аспектима приватног и школског живота.

ДСТ.3.1.21. На једноставан начин описује догађаје и обављене активности.

ДСТ.3.1.22. Пише кратке приче од понуђеног језичког материјала на узрасно адекватне теме.

ДСТ.3.1.23. На једноставан начин резимира или препричава краћи (прочитан или одслушан) текст, у извесној мери користећи и језичка средства која се у њему појављују.

МЕДИЈАЦИЈА

ДСТ.3.1.24. На матерњем језику саопштава основну тему и појединачне информације нешто опширнијег усменог исказа, примереног узрасту и интересовањима.

ДСТ.3.1.25. На матерњем језику преноси саговорнику тему, садржај и главне информације из краћих и једноставнијих писаних текстова (новинских и књижевних), примерених узрасту и интересовањима.

ДСТ.3.1.26. На страном језику саопштава једноставније информације добијене од трећег лица у вези с блиским комуникативним ситуацијама и познатим темама.

ДСТ.3.1.27. На матерњем језику преноси информације, упутства, молбе, савете и сл. добијене од трећег лица.

1. **ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА**

ДСТ.3.2.1. Углавном коректно изговара све гласове и гласовне групе, чак и у понеким тежим комбинацијама гласова, уз поштовање акценатско-интонацијских правила, а евентуалне неправилности не угрожавају комуникацију.

ДСТ.3.2.2. Записује речи и изразе с релативном ортографском тачношћу (тако да не долази до неспоразума) и познаје и примењује фреквентна правописна правила.

ДСТ.3.2.3. Познаје и/или користи одређени број граматичких елемената и конструкција, укључујући и најчешће изузетке, као и основне начине творбе и флексије именица, глагола, придева, прилога.

ДСТ.3.2.4. Користи фреквентне лексичке елементе који се односе на теме и ситуације из његовог непосредног искуства.

1. **ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА**

ДСТ.3.3.1. Разуме основне сличности и разлике између своје и циљних култура у различитим аспектима свакодневног живота и прихвата постојање разлика.

ДСТ.3.3.2. Разуме основне сличности и разлике између своје и циљних култура у области умећа живљења и прихвата постојање разлика; примењује неке основне елементе у области умећа живљења (нпр. начин обраћања и поздрављања).

ДСТ.3.3.3. Разуме и избегава основне облике непримереног/неприкладног понашања у контексту циљних култура.

ДСТ.3.3.4. Препознаје да постоји пристрасност у тумачењу културних појава и негује критичко мишљење у њиховом посматрању и разумевању.

ДСТ.3.3.5. Познаје положај земаља у којима се користи страни језик.

ДСТ.3.3.6. Познаје положај циљног језика у глобалном контексту и код нас.

ДСТ.3.3.7. Познаје најтипичније представнике појединих екосистема света где се користи страни језик и доводи их у везу са одликама екосистема.

ДСТ.3.3.8. Препознаје повезаност најважнијих појава из историје циљних култура и опште историје.

ДСТ.3.3.9. Препознаје утицај неколико најзначајнијих личности и дела из друштвене и уметничке историје циљних култура у свету, које доводи у везу са друштвеним и уметничким појавама из наше историје и обрнуто.

Начини прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)
- што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима
- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја

4.3.1. Допунска настава

Циљеви допунске наставе су:

Допунска настава из руског језика се организује за ученике који спорије усвајају знања, ученике који нису били присутни на неким часовима, ученике који желе да утврде знање или уклоне евентуалне нејасноће, што доприноси бољем усвајању знања и вештина везаних за наставно градиво.

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА
Лични идентитет	- Користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за обављање основних комуникативних активности.	- иницирање упознавања; успостављања контакта посредовање у упознавању и представљање других ; усмено и писано; слушање и читање кратких и једноставних текстова којим се неко представља;	-употреба страног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима - наставник скреће пажњу ученицима и упућује их и на значај граматичке прецизности исказа - групно и индивидуално решавање проблема
Породица и уже друштвено окружење	- Пише најједноставније податке о себи и лицима из свог блиског окружења	- Слушање и читање краћих текстова с једноставним исказима за изражавање припадања / неприпадања и поседовања / непоседовања и реаговање на њих	-употреба страног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима - говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика - групно и индивидуално решавање проблема у раду у учионици - заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности - уџбеници су извор активности а учионица прилагођена потребама наставе
Школа,школски живот	Најједноставнијим језичким средствима, уз употребу увежбаних фраза, именује и описује људе и ствари из свог непосредног окружења или везане за лична искуства. -	Слушање и читање налога и упутстава и реаговање на њих (комуникација у учионици – упутства и налози које размењују учесници у наставном процесу, упутства за игру и слично). -	- битно је значење језичке поруче - говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика - знање ученика мери се јасно одређеним релативним критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник
Транспорт и	- Чита наглас (изражајно)		- наставник скреће

превозна средства	кратке и једноставне текстове (показујући да прати њихов општи смисао).	- рад на тексту - граматичке и лексичке вежбе	пажњу ученицима и упућује их и на значај граматичке прецизности исказа - битно је значење језичке поруке - поруке наставника морају имати културне и васпитне елементе
Прославе(рођен дани,празници)	Пише кратке и једноставне поздраве и поруке	Слушање и читање кратких и једноставних устаљених израза којима се честита празник, рођендан реаговање на упућену честитку у усменом и писаном облику;	-говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика - поруке наставника морају имати културне и васпитне елементе - корелација са осталим предметима увек када је то могуће подстиче ученике на истраживачки рад
Слободно време-забава,разонода	- Поставља најједноставнија питања личне природе (о блиским темама, потребама, интересовањима, предметима у нечијем поседу) и одговара на слична питања саговорника.	- Слушање и читање описа у вези са уобичајеним и тренутним активностима, плановима и способностима	-употреба страног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима - говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика - поруке наставника морају имати културне и васпитне елементе - уџбеници су извор активности а учионица прилагођена потребама наставе
Путовања	- Разуме значење најфреквентнијих речи, фраза и других основних лексичких елемената у оквиру једноставних, кратких , јасно контекстуализованих усмених исказа.	- исказивање физичког и психичког стања - елементи културе и цивилизације	-уџбеници су извор активности а учионица прилагођена потребама наставе
Спорт	Најједноставнијим језичким средствима	- спорт и значај спорта	

	саопштава шта воли, а шта не и поставља иста/таква питања саговорнику.		
--	--	--	--

4.3.2. Додатна настава

Циљ додатне наставе је проширивање знања из руског језика. Додатна настава се организује за напредније ученике и оне ученике који желе да учествују на такмичењу у знању руског језика.

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА
Лични идентитет	- препознаје и користи граматичке садржаје	- правила изговора и читања - како се каже? - вежбе слушања и писања - рад на тексту - поздрави	- употреба страног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима - наставник скреће пажњу ученицима и упућује их и на значај граматичке прецизности исказа - групно и индивидуално решавање проблема - рад у паровима и мањим групама - писмено изражавање (проналажење уљеза, речи које недостају, укрштене речи)
Породица и уже друштвено окружење	- користи језик у складу са нивоом формалности комуникативне ситуације - говори о себи и свом окружењу, о догађајима и активностима у школи и изван ње	- ортографска правила - култура - цивилизацијски елементи	- употреба страног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима - поруке наставника морају имати културне и васпитне елементе - потрага за информацијама са интернета, дечијих часописа, проспеката

			<ul style="list-style-type: none"> - заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности - наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја - уџбеници су извор активности а учионица прилагођена потребама наставе
Школа,школски живот	<ul style="list-style-type: none"> - започне и води разговор о познатим темама које се тичу школског и породичног окружења 		<ul style="list-style-type: none"> - битно је значење језичке поруке - говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика
Транспорт и превозна средства	<ul style="list-style-type: none"> - усмено преноси суштину поруке са матерњег језика и на матерњи језик - писмено преноси поруке и објашњења 	<ul style="list-style-type: none"> - рад на тексту - граматичке и лексичке вежбе 	<ul style="list-style-type: none"> - наставник скреће пажњу ученицима и упућује их на значај граматичке прецизности исказа - битно је значење језичке поруке - поруке наставника морају имати културне и васпитне елементе
Прославе(рођендани,празници	<ul style="list-style-type: none"> кратак аудио и видео запис који је у складу са претходно обрађеном тематиком 	<ul style="list-style-type: none"> - храна и обичаји везани за исхрану - породица - годишња доба - вежбе читања и писања 	<ul style="list-style-type: none"> - говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика - поруке наставника морају имати културне и васпитне елементе - потрага за информацијама са интернета, дечијих часописа - корелација са осталим предметима увек када је то могуће подстиче ученике на истраживачки

			рад
Слободно време-забава,разнода	- разуме краће текстове из часописа	- одећа и мода - исказивање времена - вежбе читања, писања	- заједничко прављење илустрованих и писаних материјала, рекламних плаката - мануелне активности (израда панона, зидних новина, постера за учионицу или простор школе) - писање краћих текстова
Путовања	препознаје у тексту елементе културе земаља чији језик учи - пореди животне навике нашег и руског народа	- исказивање физичког и психичког стања - елементи културе и цивилизације	- уџбеници су извор активности а учионица прилагођена потребама наставе
Спорт	- развија свест о здравом начину живота	- спорт и значај спорта -	- заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности -наставник омогућава приступ новим идејама

4.4. МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ

Циљ учења слободне наставне активности *Медијска писменост* је да подстакне развој медијске културе ученика и допринесе јачању способности разумевања, деконструкције и креирања медијских садржаја, које ће ученику помоћи за даљи когнитивни, емоционални и социјални развој у савременом медијацентричном окружењу.

36 часова

Назив теме	Кључни појмови	Компетенције Опште међупредметне компетенције	Предметни исходи	Начини и поступци остваривања програма (Дидактичко-методичко упутство)	Начин провере остварености исхода
ПОЈАМ И ФУНКЦИЈЕ МЕДИЈА	Медији и публика (корисници). Традиционални медији (штампа, радио, телевизија, филм) и нови медији (интернет). Улога и место медија у савременом друштву. Медијске навике (<i>Мој медијски дан</i>).	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад са подацима Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Одговорно учешће у демократском друштву Одговоран однос према здрављу	– идентификује/процени комуникацијски процес у односу медији – публика (корисници); – разликује традиционалне и нове медије поредећи начине пласирања порука; – упореди основне особености различитих медија и изводи закључке о функцијама медија; – разликује функције и	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, презентације, кратки филм, видео записи, квиз.. Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду, групни, радионичарски облик рада, вршњачка предавања.. Обезбеђивање корелације са другим предметима-тематски дани, недеље,	<i>Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика Домаћи задатак Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова</i>

		<p>Одговоран однос према околини</p> <p>Естетичка компетенција</p> <p>Предузимљивост и оријентација ка предузетништву</p>	<p>могућности мобилних дигиталних платформи;</p> <p>– идентификује недостатке и предности мобилног телефона као уређаја за комуницирање, информисање и забаву;</p>	<p>обележавање значајних датума..</p> <p>Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, ради израде презентација панона, кратких видео записа..</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>	
ОГЛАШАВАЊЕ	<p>Комерцијални медијски садржаји у различитим медијима (рекламе, скривене поруке намењене пласирању одређених идеја, садржаја и животних стилова).</p> <p>Профит као циљ оглашавања.</p> <p>тицај медијских садржаја на осећања, вредности и понашање публике – куповину и потрошњу.</p>		<p>– одговорно креира једноставније медијске садржаје.</p> <p>– критички вреднује оглашавање у различитим медијским садржајима и препознаје профит као основни циљ;</p> <p>– наводи примере манипулације у медијским садржајима којима се подстичу куповина и потрошња, одређена осећања, вредности и ставови потрошача.</p>		

МЕДИЈСКИ САДРЖАЈИ НА МОБИЛНИ М ДИГИТАЛНИ ИМ ПЛАТФОР МАМА И ПРЕТРАЖИ ВАЊЕ НА ИНТЕРНЕТ У	<p>Поузданост и веродостојност информација на интернету.</p> <p>Претраживачи „на мрежи” и агрегатори садржаја.</p> <p>Вредновање и селекција</p> <p>Комуникација у дигиталном окружењу.</p> <p>доступних информација.</p> <p>Персонализована претрага на Гуглу.</p> <p>Анализа апликација на мобилном телефону.</p> <p>Зависност од мобилних телефона.</p>		<p>– препознаје сврху и начин функционисања претраживача „на мрежи” и агрегатора садржаја;</p> <p>– вреднује и разврстава једноставније примере информација са интернета према изворима из којег потичу, делећи их на поуздане и непоуздане;</p> <p>– препознаје ризично понашање на друштвеним мрежама</p>		
---	--	--	---	--	--

ПЛАН ЕВАЛУАЦИЈЕ

Упутство за формативно и сумативно оцењивање ученика

Шта пратимо		Критеријуми оцењивања (описна оцена)	Поступак	Инструменти оцењивања	Време
Степен остварености циљева и прописаних исхода предмета ;	процењују се: вештине изражавања и саопштавања; разумевање, примена и вредновање научених поступака и процедура; рад са подацима и рад на различитим врстама текстова; уметничко изражавање; вештине, руковање прибором и технологијама и извођење радних задатака.	<p>Оцену истиче се добија ученик који:</p> <ul style="list-style-type: none"> – у потпуности показује способност трансформације знања и примене у новим ситуацијама; – лако логички повезује чињенице и појмове; – самостално изводи закључке који се заснивају на подацима; – решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује; 	- Формативно оцењивање: недељно бележење активности ученика на часу у свеску евиденције наставника и личну евиденцију	Број јављања: За јављање + За јављање више пута ++ За давање комплетног, потпуног одговора на тежа питања +++	Недељно бележење током године
			-Комисија ученика и наставница	Учесталост јављања на часу по месецима	Пресек стања на полугодишту
			- Рад у пару (посматрање наставника, излагање парова, процена осталих ученика)	Прва три пара која прва ураде задатак добијају ++😊 Сви парови који ураде задатак добијају + Парови који не раде задато на часу добијају -	Месечно
		<p>Оцену добар</p> <ul style="list-style-type: none"> -у довољној мери показује способност употребе информација у новим ситуацијама; – у довољној мери логички повезује чињенице и појмове; – већим делом самостално изводи закључке који се заснивају на подацима и делимично самостално решава поједине проблеме; – у довољној мери критички 	-Редовност доношења домаћег -Ученици воде евиденцију	За недоношења домаћег - у свеску, а након 3- у дневник 😞 За редовно доношење домаћег задатка-+, за 3+у дневник😊	Пресек стања за тромесечје

		расуђује;			
		<p>Оцену задовољава добија ученик који:</p> <ul style="list-style-type: none"> – знања која је остварио су на нивоу репродукције, уз минималну примену; – у минималној мери логички повезује чињенице и појмове и искључиво уз подршку наставника изводи закључке који се заснивају на подацима; – ретко је самосталан у решавању проблема и у недовољној мери критички расуђује; 	Квиз	Првопласирани +++😊 Другопласирани ++ Трећепласирани +	По једном у тромесечју
			Прегледање свески и личне евиденције	Уредност у вођењу евиденције и самоеваулацаја	На крају наставне године
			- Групни рад	Сарадња у групи (сви чланови су укључени, сви имају задато	Редовно недељно
			(посматрање наставника, излагање група, процена осталих ученика)	забележено у свескама...) Степен знања и учешћа свих чланова групе Квалитативно и квантитативно процењивање резултата рада, продуката група (пано, презентације..)	
			- Вршњачко предавање (посматрање наставника, припрема, презентација, успешност реализације и утисци ученика)	Сви ангажовани ученици за успешну припрему-презентацију, реализацију и добре утиске ученика добију: 😊😊😊	По једном у полугодишту

Анга жова ње учен ика у наст ави	одговоран однос према раду, постављеним задацима, и исказано интересовање и мотивацију за учење и напредовање. активно учествовање у настави, сарадњу са другима	– показује изузетну и велику самосталност уз изузетно висок степен активности и ангажовања (истиче се)	Вођење евиденције од стране наставника о: -Јављању на часовима (учесталост и активност по месецима) -Успешности у групном раду, раду у пару (ангажовање, продукти) -Учешћу у вршњачком предавању -Посета културно историјским институцијама и догађајима -Несебичном пружању помоћи другим ученицима -Израда панона, презентација, различитих врста излагања, квиза	-Све што је рађено на часу налази се у свескама и уредно је написано -Учесталост јављања и активност по месецима -Учествоје и израђује самостално и у сарадњи са другима продукте рада -Број и квалитет добровољног учешћа у разним наставним и ваннаставним активностима (израда панона, вршњачко предавање, вођење квиза, израда асоцијација...) -Спреман је да помогне другима -Иницијатива и квалитет продукта	-Пресек стања по тромесечјима
		– показује делимични и мањи степен активности и ангажовања (добар)			
		– не показује интересовање за учешће у активностима нити ангажовање (задовољава)			

Наставник: Маријана Мутавцић
Наставник: Јелена Лазаревић

- Медијска писменост 5.разред
- 1. Шта је медиј?

- 2. Масовни медији
- 3. Шта је медијска порука?
- 4. Утицаји медија и медијских порука
- 5. Радионица: писање вести
- 6. Друштвене мреже и поруке с друштвених мрежа
- 7. Идентитет и слобода говора
- 8. Радионица: интернет и идентитет
- 9. Новинарство у ери друштвених мрежа – Грађани као новинари
- 10. Радионица: друштвене мреже и новинарство
- 11. Критичко читање медија
- 12. Радионица: Шта је новинарство, шта је лични став, а шта је пропаганда
- 13. Радионица: Како треба да изгледам и да живим
- 14. Критичка употреба медија
- 15. Радионица: Колико користим дигиталне медије
- 16. Радионица: Како користим дигиталне медије
- 17. Насиље у медијима
- 18. Радионица: Насилна и ненасилна комуникација у медијима
- 19. Сензационализам и таблоиди
- 20. Радионица: Сензационалистички наслови
- 21. Пропаганда и манипулативне технике
- 22. Како препознати манипулацију
- 23. Дезинформације и полуинформације
- 24. Примери дезинформација у историји
- 25. Радионица: Типови манипулативних садржаја
- 26. Популарна култура као одраз и креатор вредности
- 27. Радионица: Вредности у садржајима популарне културе
- 28. Рекламе и прикривено оглашавање
- 29. Стереотипи
- 30. Музика у медијима
- 31. Боје у реклами
- 32. Радионица: Како успешно презентовати производ
- 33. Радионица: Како успешно презентовати производ

- 34.Личности и улоге на друштвеним мрежама
- 35.О школском медију
- 36.Медијска продукција у настави

4.5. ЧУВАРИ ПРИРОДЕ

Разред: пети

Недељни фонд часова: 1

Годишњи фонд часова: 36

Циљ учења слободне наставне активности је да ученици стекну знања, понашање, ставове и вредности који су потребни за очување и унапређење животне средине, биодиверзитета, природе и одрживог развоја.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<p>– препознаје проблем, планира стратегију решавања и решава проблем примењујући знања и вештине стечене у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства.</p> <p>– прикаже и образложи резултате истраживања са аспеката очувања животне средине, биодиверзитета и здравља, усмено, писано, графички или одабраном уметничком техником;</p> <p>– користи ИКТ за комуникацију, прикупљање и обраду података и представљање резултата истраживања;</p> <p>– вреднује утицај својих навика у заштити животне средине и биодиверзитета;</p> <p>– активно учествује у акцијама које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и</p>	<p>УПОЗНАЈ ЖИВИ СВЕТ СВОЈЕ ОКОЛИНЕ</p> <p>ЗНАЧАЈ ЖИВОГ СВЕТА ЗА ЧОВЕКА</p> <p>ПОМОЗИМО ДА ПРЕЖИВЕ</p>	<p>Биодиверзитет и његов значај.</p> <p>Истраживање биодиверзитета непосредне околине.</p> <p>Мапирање врста.</p> <p>Лековите биљке.</p> <p>Самоникле јестиве биљке.</p> <p>Зачинске биљке</p> <p>Аутохтоне расе и сорте.</p> <p>Значај биљног покривача.</p> <p>Утицај климатских промена на живи свет.</p> <p>Угроженост врста.</p> <p>Значај опрашивача.</p> <p>Утицај пестицида на живи свет.</p>

<p>биодиверзитета;</p> <ul style="list-style-type: none"> – повеже значај очувања животне средине и биодиверзитета са бригом о сопственом и колективном здрављу; – одговорно се односи према себи, сарадницима, животној средини и културном наслеђу; – аргументује своје ставове према еко-култури и култури свакодневног живљења; – сарађује у тиму, поштујући разлике у мишљењу и интересима, дајући лични допринос постизању задатог циља; – критички процени сопствени рад и рад сарадника у групи; – критички се односи према употреби и злоупотреби природе. 	<p>ЈА ЧУВАМ ПРИРОДУ</p>	<p>Природни ресурси. Рационална употреба енергије. Рационална употреба воде. Понашање у природи. Заштићене природне вредности. Позитиван и негативан утицај човека на животну средину.</p>
---	--------------------------------	---

Кључни појмови садржаја: биодиверзитет и његов значај, истраживање биодиверзитета непосредне околине, мапирање врста, лековите биљке, самоникле јестиве биљке, зачинске биљке, аутохтоне расе и сорте, значај биљног покривача, утицај климатских промена на живи свет, угроженост врста, значај опрашивача, утицај пестицида на живи свет, природни ресурси, рационална употреба енергије, рационална употреба воде, понашање у природи, заштићене природне вредности, позитиван и негативан утицај човека на животну средину.

ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ:

Компетенција за целоживотно учење

Комуникација

Рад са подацима и информацијама

Дигитална компетенција

Решавање проблема

Сарадња

Одговорно учешће у демократском друштву

Одговоран однос према здрављу

Одговоран однос према околини

Предузимљивост и оријентација ка предузетништву
Естетичка компетенција

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм предмета чувари природе у петом разреду основне школе чине четири предметне области:

Упознај живи свет своје околине, Значај живог света за човека, Помозимо да преживе и Ја чувам природу.

Сврха програма је да ученици стекну кључне компетенције из области очувања животне средине и биодиверзитета, како би разумели узроке и последице различитих природних феномена и промена под дејством човека и предложили сврсисходне, алтернативне начине деловања и понашања.

Програм промовише истраживачки приступ у настави и примену образовања за одрживи развој. Уз помоћ наставника ученици могу да испланирају и реализују одређену активност или ураде експеримент/оглед и да то затим прикажу на начин који је примерен теми или спроведеној активности (писано, усмено, графички, одговарајућом уметничком техником, итд.). Наставну тему треба ученицима предочити у облику кратког уводног часа, али не у форми унапред задатих и/или очекиваних резултата дате активности, или стриктно формулисаног писаног упутства за рад. Наставник треба да дефинише задатак и покрене дискусију, да ученицима пружи прилику да сами покушају да испланирају, осмисле, ураде и својим речима опишу запажања и резултате које су добили, да ли су и где грешили, и на крају да то презентују пред одељењем или ширим аудиторијумом.

Избор дидактичко-методичких модела при реализацији предвиђених активности треба да буде усмерен ка стицању нових вештина и развијању критичког погледа мишљења о актуелним питањима очувања животне средине и биодиверзитета, при чему се скреће пажња ученицима да у њиховом решавању постоји могућност више опција и избора са различитим последицама и исходима. Сходно томе, постоји и потреба да се код ученика развија свест о неопходности промене понашања (нпр. кроз начин на који користимо природне ресурсе, начин производње, начин на који бринемо о сопственом и колективном здрављу, начин на који комуницирамо).

Препоручене теме и кључни појмови, као и упутство за њихову реализацију су предлог наставницима како да обраде одређену проблематику, а наставник треба да прилагоди динамику и активности интересовањима ученика, специфичностима локалне заједнице и природном окружењу у коме се школа налази. У реализацији програма (посебно током прве године реализације са ученицима 5. разреда) потребно је ослонити се на претходно стечено знање ученика и постојеће интегрисане предмете Свет око нас (1. и 2. разред) и Природа и друштво (3. и 4. разред), а затим и Биологија (5. и 6. разред) у делу који проучава појаве у природи и одрживом развоју.

Ученици могу у складу са својим могућностима, разматрати ова питања, истраживати, правити изложбе, презентације, пројекте, паное, симулирати радио и ТВ интервјуе и наступе или правити кратке видео снимке и флајере о пројекту (нпр. коришћењем мобилног телефона) или директно учествовати у локалним радио и ТВ емисијама, подкастима, блогovima, организовати дебате и сл.

ОБЛАСТ/ТЕМА	НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
<p>УПОЗНАЈ ЖИВИ СВЕТ СВОЈЕ ОКОЛИНЕ</p>	<p>У оквиру наставне теме <i>Упознај живи свет своје околине</i> ученици би најпре требало да се упознају/подсети шта представља појам биодиверзитета и његов значај. Након тога следе активности упознавања живог света непосредне околине. Примери активности:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Употреба апликација за мобилне телефоне за препознавање биљака и животиња као на пример “Pl@ntNET plant identification” (CIRAD, Фр) и “BirdNET bird sound identification” (Cornell university, САД) на енглеском или „Птице на длану” (Друштво за заштиту и проучавање птица Србије) на српском. Све три апликације су бесплатне и доступне преко GooglePlay платформе, односно на https://identify.plantnet.org/, https://birdnet.cornell.edu/, https://pticesrbije.rs/aplikacija/. – Употреба једноставних кључева за одређивање група организама. – Израда онлајн хербаријума и инсектаријума или израда сајтова и група на друштвеним мрежама који популаришу живи свет окружења. – Истраживање биодиверзитета своје околине – истраживање на терену, мапирање врста животиња (уочавање врста и њихових трагова у природи), мапирање дрвенстих (аутохтоних и алохтоних) и карактеристичних зељастих врста биљака, присуства гљива [Напомена: не треба захтевати од ученика да беру биљке или њихове делове (прављење хербара), нити да праве збирке инсеката и сл., већ да само прибележе, фотографишу или на други начин документују присуство одређене врсте у сопственом окружењу и од прикупљеног материјала направе постер презентацију или презентацију у одговарајућем доступном софтверу (нпр. PowerPoint)]. – Самостални истраживачки рад „Усвоји дрво”: истраживање о биологији и екологији одабране врсте (порекло (аутохтоно, алохтоно), основне карактеристике екологије врсте, при чему се могу прикупити отисци листа, коре, плода) цртежом их приказати и презентовати.
<p>ЗНАЧАЈ ЖИВОГ СВЕТА ЗА ЧОВЕКА</p>	<p>У оквиру наставне теме <i>Значај живог света за човека</i> ученици би требало да се упознају са значајем биљног покривача, аутохтоним расама и сортама живог света Србије и утицајем климатских промена на њих. Предложене активности које воде ка том циљу:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Гајење лековитог и/или зачинског биља (у башти, саксији). – Теренски рад са циљем упознавања самониклих јестивих биљака и израда јеловника у који су укључене те биљке. [Напомена: ове активности изводити искључиво уз присуство наставника, родитеља или особа са искуством обучених за рад са гљивама и биљкама]. – Истраживање аутохтоних раса животиња и сорти биљака локалног подручја. Истражити које (врсте, сорте/расе) и какве (природне или доместификоване/гајене, да ли су биле из увоза (географско порекло или су

	<p>локално гајене), да ли су се биљке садиле и животиње узгајале у ранијим временима у датом локалном поднебљу. Ученицима би требало подићи свест о томе који је биолошки, етнолошки и практични значај одржавања „старих” локалних и аутохтоних врста и сојева/сорти/раса (очување генофонда, добијање квалитетније хране, промоција локалних производа, подршка локалних узгајивача, локалне културе и локалне економије). Активност се може реализовати кроз индивидуално и тимско прикупљање података о аутохтоним биљкама и животињама локалног подручја на основу доступне архивске грађе, изјава и сећања старијих људи из породице и окружења. Гајење аутохтоних биљака (нпр. поврћа, цвећа, жбунова) у кућној башти или дворишту школе може бити један од начина конкретне подршке локалној заједници и начин да се ученици непосредно упознају са значајем учешћа јавности у научним истраживањима (енг. <i>citizen science</i>).</p> <p>– Значај биљног покривача (огледи: спирање земљишта (линк: https://www.youtube.com/watch?v=im4HVXMG168), температура ваздуха и земљишта – поређење температуре изнад бетона и зелених површина (линк: https://miro.medium.com/max/720/0*9_kYVZLbTK3c2n1I)).</p> <p>У оквиру теме климатских промена треба скренути пажњу ученицима да на локалном нивоу уоче последице глобалног загревања. Активности у вези са овом темом се могу започети истраживањем каква је клима у локалном крају била раније (из изјава и сећања старијих људи или доступне архивске грађе). Ученици могу бити ангажовани и у изградњи станица за надгледање локалне климе и прикупљање података о атмосферским појавама које највише утичу на живи свет њиховог краја. Активност се може реализовати у континуитету током читаве године и састоји се у томе да сваког дана у исто време прикупљају и бележе податке о температури (помоћу обичног алкохолног термометра), падавинама (помоћу импровизованог кишомера направљеног од искоришћене прозирне пластичне флаше) и брзини ветра (израдом импровизованог анемометра такође од коришћених материјала). Ове мерне инструменте могу поставити у дворишту школе или сопственом дворишту, тераси и сл., и на тај начин добити конкретне податке који се могу обрадити и представити графички. Више података, као и детаљна упутства како направити импровизоване мерне инструменте могу се пронаћи на сајту: http://rukautestu.vin.bg.ac.rs/ - Ruka u testu : претрага садржаја > Greenwave (http://rukautestu.vin.bg.ac.rs/?Page_Id=1201).</p>
ПОМОЗИМО ДА ПРЕЖИВЕ	<p>У оквиру наставне теме <i>Помозимо да преживе</i> ученици би требало да разумеју да поједине људске активности угрожавају врсте и да људи могу активно да учествују у њиховом очувању. Примери активности које ангажују ученике:</p> <p>Пројекат: Помозимо птицама/опрашивачима/јежевима... да преживе: утврђивање стања (присуства и бројности) у својој околини (школско двориште, парк, башта...); утврђивање степена угрожености на основу научне литературе (црвене књиге, црвене листе, сајтови управљача природних вредности и други доступни извори уз критичку рецепцију наставника); истраживање потреба врста/врсте за одређеним типом вештачког станишта/склоништа (облик, боја, материјал, где поставити хранилицу, појилицу, склониште, „хотел за инсекте”); одабир материјала, употреба већ коришћених предмета и материјала; праћење стања, презентовање</p>

	<p>и извештавање јавности.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Башта без инсектицида: шта су и како делују инсектициди, утицај на здравље човека, утицај на пчеле (разговор са пчеларом: посета локалном пчелару или организовање посете и интервјуа са пчеларем у школи), истраживање о природним непријатељима инсеката, о биљним репелентима. – Шта угрожава птице грабљивице – сагледавање проблема, истраживање случајева тровања родентицидима, поремећаја ланца исхране (уколико одговара узрасту) израда информативне рекламе или лифлета за јавност... – Зелене међе: истраживање: да ли постоје, предности и мане, разговор са власницима имања о значају зелених међа, зашто их је све мање. – Како засадити дрво? (комплетан поступак – одабир места, врсте, припрема, садња, нега).
<p>ЈА ЧУВАМ ПРИРОДУ</p>	<p>У оквиру теме <i>Ја чувам природу</i> ученици би требало да упознају заштићене локалне природне вредности, развију свест о значају одрживог коришћења природних ресурса, као и о утицају човека и сопственој одговорности по локалну животну средину.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Израда графикона и сликовних панова и презентација (нпр. PowerPoint) о рационалној употреби енергије и воде у мом домаћинству, школи. – Израда бонтона понашања у природи (онлајн, пано, презентација, свеска). – Формирање еко-патроле. – Заштићене природне вредности моје околине (истраживање, посета, разговор са управљачем, дозвољене активности у зонама заштите...). – Која подручја или елементе природе моје околине треба заштитити (истраживање и предлози ученика, дискусија, утврђивање приоритета, израда презентације о предложеном подручју или добру, презентовање). – Примери позитивног и негативног утицаја човека на животну средину у мојој околини – истраживање на терену, приказ примера са образложењима, вршњачка едукација, едукација ученика млађих разреда од стране старијих ученика.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Имајући у виду концепт програма, исходе и компетенције које треба развити, процес праћења и вредновања ученичких постигнућа не може се заснивати на класичним индивидуалним усменим и писаним проверама. Уместо тога, наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у активностима, како прикупљају податке, како бране своје ставове, како аргументују, евалуирају, документују што се постиже формативним оцењивањем.

Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретација, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како

једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни. За неке садржаје прикладни су и други начини провере напредовања као што су нпр. квизови или улазни и излазни тестови како би се утврдили ефекти рада на нивоу знања, вештина, ставова. Вредновање ученичких постигнућа врши се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. Ученици свакако треба унапред да буду упознати шта ће се и на који начин пратити и вредновати. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење.

НАЧИН ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА

Део школског програма биће индивидуални планови за ученике којима је потребна додатна подршка због сметњи и тешкоћа у развоју и учењу, као и надареним ученицима.

4.6. ЦРТАЊЕ, СЛИКАЊЕ И ВАЈАЊЕ

Циљ:

- развијање способности ученика за опажање квалитета свих ликовних елемената: линија, облика, боја;
- стварање услова да ученици на часовима у процесу реализације садржаја користе различите технике и средства и да упознају њихова визуелна и ликовна својства;
- развој способности ученика за визуелно памћење и повезивање опажених информација као основе за увођење у визуелно мишљење;
- развијање осетљивости за ликовне и визуелне вредности, које се стичу у настави, а примењују у раду и животу;
- развијање моторичких способности ученика и навике за лепо писање;
- подстицање интересовања и стварање потребе код ученика за посећивањем музеја, изложби, као и за чување културних добара и естетског изгледа средине у којој ученици живе и раде;
- стварање услова да се упознавањем ликовних уметности боље разумеју природне законитости и друштвене појаве;
- омогућавање разумевања и позитивног емоционалног става према вредностима израженим и у делима различитих подручја уметности;
- развијање способности за препознавање основних својстава традиционалне, модерне и савремене уметности.

4.5.1. Глобални план рада – годишњи фонд часова 36

НАСТАВНА ТЕМА / ОБЛАСТ		ПР. ВЕЖБА	ЕСТ. АНАЛИЗА И ПРОЦЕЊИВАЊЕ	УКУПНО
1.	Цртање	11	1	12
2.	Сликање	12	0	12
3.	Вајање	11	1	12
УКУПНО:				36

Напомена: Посете културним институцијама (музеји, галерија) – 2 часа

Ред. бр. теме	Број часова	Садржај програма	СТАНДАРДИ	Компетенције	ИСХОДИ	Међупредметна повезаност
1.	12.	Цртање - тачка, линија и смер (3) - слободан ритам маса и волумена, бојених мрља, линија, светлина (2) - компоновање	ЛК.1.1.1. разликује и користи (у свом раду) основне медије, материјале и технике ЛК.1.1.3. описује свој рад и радове других (нпр. исказује утисак) ЛК.1.2.1. описује свој рад и радове других (нпр. исказује утисак) ЛК.1.3.2. зна да наведе	Компетенција за учење, естетичка компетенција, комуникација, рад с подацима и информацијама, решавање	По завршетку разреда ученике бити у стању да: – користи одабране информације као подстицај за стваралачки рад; опише линије које уочава у природи,	Биологија Историја

		основних тродимензионалних облика (3) - компоновање више ритмичких целина у простору (употребни предмети) (3) - естетско процењивање (1)	различита занимања за која су потребна знања и вештине стечене учењем у визуелним уметностима (нпр. костимограф, дизајнер, архитекта...) ЛК1.3.3. познаје места и изворе где може да прошири своја знања везана за визуелне уметности (нпр. музеј, галерију, атеље, уметничка радионица...) ЛК.2.1.2. образлаже свој рад и радове других (нпр. наводи садржај, тему, карактеристике технике...) ЛК.2.2.1. одабира адекватан садржај да би представио неку идеју или концепт ЛК.3.1.2. одабира адекватна средства (медии, материјал, технику) ЛК.3.2.3. користи тачне термине (нпр. текстура, ритам, облик...) из визуелних уметности (примерене узрасту и садржају) када образлаже свој рад и радове других ученика ЛК.3.2.4. уочава међусобну повезаност елемената, принципа и садржаја на свом раду и на радовима других	проблема	окужењу и уметничким делима; – пореди утисак који на њега/њу остављају различите врсте линија; – гради линије различитих вредности комбинујући материјал, угао и притисак прибора/материјала; – користи одабране садржаје као подстицај за стварање оригиналних цртежа; – црта разноврсним прибором и материјалом изражавајући замисли, машту, утиске и памћење опаженог; – разматра, у групи, како је учио/ла о изражајним својствима линија и где се та знања примењују; -искаже своје мишљење о томе како је развој цивилизације утицао на развој уметности -користи изражајна средства боја у ликовном раду и свакодневном животу; -обликује, самостално или у сарадњи са другима употребне предмете од материјала за рециклажу; -изрази своје замисли и позитивне поруке одабраном ликовном техником; -опише свој рад, естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела; -идентификује теме у одабраним уметничким делима и циљеве једноставних визуелних порука; -повезује	Техника и технологија Географија Музичка култура, Српски језик и књижевност
2.	12.	Сликање - хроматски и ахроматски скуп (2) - интензивне (јарке, чисте) боје и боје ослабљеног интензитета (замућене боје) (2) - топле и хладне боје (2) - визуелно споразумевање (3) - пантомима, говор тела (1) - амбијент-сценски простор (1) - амбијент-сценски простор (1) - ест. анализа (1)	Компетенција за учење, вештина комуникације рад са подацима и информацијама, дигитална, решавање проблема, вештина сарадње, естетичка компетенција	Компетенција за учење, вештина комуникације рад са подацима и информацијама, дигитална, решавање проблема, вештина сарадње, естетичка компетенција	Географија Музичка култура, Српски језик и књижевност, Историја, Верска настава	
3.	12.	Вајање - тактилне вредности површина и облика (2) - чврста и мека форма (2) - моделовање геометријских и неправилних форми (2) -конвексна и конкавна форма (2) -односи маса и волумена (2) -естетска анализа (2)	Компетенција за целоживотно учење, вештина комуникације, рад са подацима и информацијама, дигитална, решавање проблема, вештина сарадње, естетичка компетенција еколошка компетенција, предузетничка.	Компетенција за целоживотно учење, вештина комуникације, рад са подацима и информацијама, дигитална, решавање проблема, вештина сарадње, естетичка компетенција еколошка компетенција, предузетничка.	Биологија, Историја, Техника и технологија, Математика, Географија	

					карактеристичан експонат и одговарајући музеј; -разматра са другима шта и како је учио и та знања може применити.	
--	--	--	--	--	--	--

НАЧИН ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА:

Део школског програма биће индивидуални планови за ученике којима је потребна додатна подршка због потешкоћа и сметњи у развоју, као и надареним ученицима:

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма
- што већа индивидуализација наставе посебно са ученицима којима је потребна додатна подршка и са надареним ученицима. -размена искустава
- и сарадња са члановима Већа и стручном службом у школи.
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја
- и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем

Кључни појмови: линија, боја, облик, простор

5. Програм и план рада одељењског старешине

V разред	
време реализације	Теме
Септембар	-Упознавање ученика са правилима у школи, распоредом часова и школским календаром
	- Обавезе и права ученика, обавезе и права наставника
	- Сада сам ученик петог разреда - моји утисци
	-Породица и школа – јединственост
Октобар	- Обележавање светског дана детета 01.10
	- Потребе – упознавање својих и других
	-Тумачење буквара дечјих права
	- Примена социограма-психолог
Новембар	-Успех ученика на првом тромесечју
	-Сараднички однос у групи
	- Активно учешће ученика у креирању активности које побољшавају квалитет живота у школи
	- Технике учења - програм за подршку ученицима у процесу учења
Децембар	-Да ли знамо слушати друге?
	-“Сида”- савремено зло човечанства
	-Решавање нејасноћа и проблема
	-Успех на првом полугодишту
Јануар	-Проблеми у учењу и савлађивању градива– грађење модела за превазилажење- програм за подршку ученицима у процесу учења
	- Обележавање Дана Светог Саве
Фебруар	- Помоћ ученицима при укључењу у такмичења
	-Стицање знања у следећем опсегу активности: безбедност у саобраћају, хитне интервенције, безбедно понашање
	- Разрешавање сукоба- програм заштите деце од насиља
	- Чиниоци који угрожавају животну средину и улога човека у њеној заштити и унапређењу (неговање и сађење зеленила)
Март	- Која занимања знаш (Шта ти је потребно да би био успешан у послу?)- програм професионалне оријентације
	-Деле ли се послови на чисте и прљаве?- програм професионалне оријентације
	- Како то изгледамо (да ли одело чини човека)
	-Може ли се сукоб спречити?- програм заштите деце од насиља
Април	- Велики људи-деца жељна знања (личност по избору ученика или разредног старешине)
	- Мале лажи, ситне крађе прерастају у пороке
	- Како се понашамо према старијим особама
	-Шта ми је најтеже у школи
Мај	-Биљке нам улепшавају живот - нега цвећа у школи и код куће
	-Светски дан против дувана 31.05
	-Како смо задовољни успехом у петом разреду
	-Шта очекујемо у 6. разреду?
Јун	-Анализа успеха и понашања на крају школске године
	- Весели одељенски састанак
Сарадник у реализацији програма је психолог школе	

6. ДРУШТВЕНЕ, ТЕХНИЧКЕ, ХУМАНИТАРНЕ, СПОРТСКЕ И КУЛТУРНЕ АКТИВНОСТИ

Садржаји програма	Број часова	Активности у образовно васпитном раду	Начин и поступак остваривања програма
<p><u>Друштвене активности:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Радионице „Школа без насиља“ - Активности поводом обележавања: Дана планете Земље, Дана воде, Дана борбе против пушења, Дана заштите животне средине 	5	<ul style="list-style-type: none"> - израда паноа - посете - изложбе 	<ul style="list-style-type: none"> - Сарадња са локалном заједницом - Развијање свести о здравом начину живота - Поштовање разлика и уважавање својих и туђих потреба
<p><u>Техничке активности:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Уређење школског простора - Израда честитки поводом значајних датума 	6	<ul style="list-style-type: none"> - чишћење - купљење папирића - сечење, лепљење, цртање, сликање 	<ul style="list-style-type: none"> - Развијање креативности, стваралачког рада, уре дности, прецизности, изграђивање личних критичких ставова према загађењу животне средине
<p><u>Хуманитарне активности</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Акције поводом Дечје Недеље - Јесењи крос - Сарадња са Црвеним крстом - Помоћ болесном другу - Помоћ старим особама 	5	<ul style="list-style-type: none"> - прикупљање новца, школског прибора, играчака... - припреме за крос - посете 	<ul style="list-style-type: none"> - Развијање хуманог односа - Поштовање разлика и разумевање туђих потреба - Развијање такмичарског духа
<p><u>Спортске активности</u></p> <p>Организовање спортских такмичења:</p> <ul style="list-style-type: none"> - одељенских - међуодељенских - међушколских 	10	<ul style="list-style-type: none"> - игра - различити облици креативног изражавања 	<ul style="list-style-type: none"> - Развијање такмичарског духа - Развијање моторике спретности, физичких способности
<p><u>Културне активности</u></p> <p>Посете:</p> <ul style="list-style-type: none"> - позоришту - музеју - учествовање у активностима поводом школских празника 	10	<ul style="list-style-type: none"> - посете културним установама - јавни наступи - припрема за такмичење рецитатора 	<ul style="list-style-type: none"> - Развијање опште културе - Развијање и подстицање стваралачке активности - Развијање маште, оригиналности, смисла за лепо

Школски програм рада (ШО Школски програм 116/5)основног образовања и васпитања разматран је и донешен на седници Школског одбора од 27.05.2022.године.

За Школски одбор
Председник

За ОШ „Саво Јовановић Сирогојно“
Директор
